

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

Žirovnická Čertice

Z obsahu:

Rozhovor s Tamarou Trojani

Sláva barokní Čechie

Dr. Marta Pelinka - Marková: Charlotte Garrigue Masaryková

České výrobky roku 2001

Úřady lidem upírají lék

Extremisté a Univerzita Karlova

Významná publikace o kubismu

Aké boli a sú ženy slovenskej politiky

6 - červen 2001

20. ročník

Kulturní klub Vás zve na autobusové zájezdy

s

AUSTRO-BOHEMIA CZ-ZNOJMO & AUSTRO-BOHEMIA WIEN

23. - 24. červen 2001 ČESKÝ KRUMLOV - Svátek pětilisté růže

sobota/neděle - bohatý kulturní program, divadlo v přírodě

záloha 300,- öS, zbytek 14 dní před odjezdem

cena zájezdu , autobus, hotel se snídaní pro: jednolůžkový pokoj 800,- öS, dvojlůžko 700,-öS

trojlůžko 650,-öS, oběd . x 90,-öS (23. 6. 2001)

záloha 300,- öS, zbytek 14 dní před odjezdem

Objednávky a informace:

AUSTRO-BOHEMIA Press Verein,

Lindeng. 5, 1070 Wien, Fax: 8123650 oder 5263779 , e-mail:austrobohemia@nextra.at

Austro-Bohemia, Kto. Nr. 00659124804 BLZ 20151 bei Bank Austria Wien.

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

pořádá

a Vás srdečně zve na dvoudenní autobusový zájezd
do jižních Čech

15. - 16. září 2001 Jižní Čechy

Vídeň - Sezimovo Ústí, Tábor - Táborské setkání .

Jednou ročně se centrum Tábora promění na středověké město se svými trhovci, řemeslníky a rytířskými souboji. Odpoledne odjezd do Žirovnice, večere, ubytování a kulturní program.

Druhý den prohlídka Žirovnického zámku, odjezd do Jindřichova Hradce s prohlídkou zámku a města.

Cena zájezdu: autobus, ubytování se snídaní,
vstupy, na osobu
500,- ATS.

Objednávky a informace: Eva Zemanová te. a záz.: 0664 514
33 29, fax: 79 88 454 ,redakce te: 0663 9733 764,
e-mail: kulturklubcs@EUnet.at
Záloha 300,- ATS Bank Austria, Kontonr: 683 035 901

Vážení přátelé na Slovensku,

důvěřujte poště a vložte svůj příspěvek **250 SKK** do obálky.
Srdečně děkujeme všem těm, kteří našli možnost a peníze, které potřebujeme nám nějakým způsobem doručili.
Účetní a redakce

Vážení přátelé, vážení čtenáři,

složenky s vyúčtováním inzerátů rakouských inzerentů zasíláme zvlášť. V České republice použijte prosím na této stránce uvedeného konta. Slovenské inzerenty prosíme, aby sumu vložili do obálky.
Srdečný dík
Účetní a redakce

Vážení přátelé v Rakousku,

složenky na rok 2001 jste jistě našli v březnovém časopise.

Každé číslo stojí peníze, které musí být vydány ze společné hromádky. Věříme tedy, že každý kdo má zájem o Kulturní klub, příspěvek **250 ATS** rád zaplatí a nebo pošle i něco navíc.

Svým příspěvkem umožníte, aby Klub nejen vydával časopis, ale aby pořádal i kulturní večery (na jejich režii často nestačí ani to, co se při nich vybere na vstupném), aby vyřizoval korespondenci, zaplatil dopisovatele atd.

Děkujeme i těm, kteří nám píší pochvalné (a pro nás povzbudivé) dopisy.

Byli bychom Vám však i vděční za dopisy, které by k obsahu Klubu byly kritičtější a pomáhaly nám orientovat se, co bychom měli dělat jinak. I když jsou naše možnosti finančně omezené, rádi bychom dobré rady přijali. Přijali bychom i kritiku toho, co píšeme a vybíráme k otisknutí. Potřebujeme ohlas, protože si neděláme iluze, že všichni naši čtenáři souhlasí s tím, co píšeme a otiskneme.

A pokud nám chcete pomoci, obracíme se na Vás opět s prosbou: upozorněte na KLUB své přátele a známé, získejte je jako další odběratele.

Výbor a redakční rada

Kursy češtiny

Čeština - pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlase se na tel. č. 6023651 Dr. Malá

Čeština - začátečníci i pokročilí.

Zájemci, hlase se na tel. č. 4089841 Dr. Brandeis

Kursy slovenštiny

Slovenština - poriada Slovenský inštitút. Začiatocníci aj pokročilí, individuálne alebo v malých skupinách, rýchlokurzy. Informácie a prihlášky na tel. 53 40 57 alebo osobne v Slovenskom inštitúte, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Viedeň

Výzva čtenářům !!!

Naše kancelář není obsazená a proto prosíme o pochopení, když se nás nedovoláte.

Namluvte své přání na záznamník a mějte s námi asi pět až sedm dnů strpení, než se určitě ozveme. Další možnost je, že nám zprávu nafaxujete, ale i zde prosíme o týdenní strpení. Máte-li možnost nám zprávu poslat e-mailem, odpovídáme během několika dnů.

Klubová email adresa: kulturklubcs@Eunet.at

Děkujeme

Výbor a redakce

Vážení čtenáři, kteří se nově přihlásili

Nemáme placenou sekretářku, a proto touto formou srdečně děkujeme všem nově přihlášeným čtenářům, a doufáme že jsou s časopisem spokojeni. Prosíme o jejich ohlasy, přání, návrhy a kritiku.
Výbor a redakce

Pohádky na videokazetách:

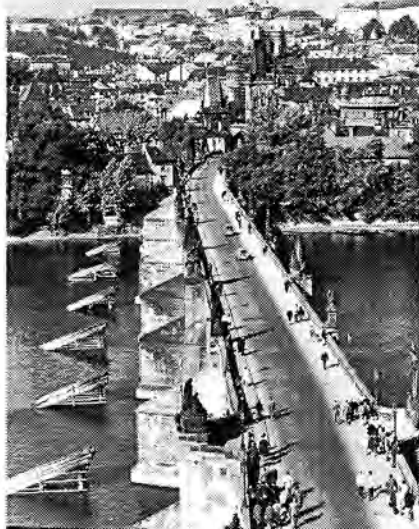
Byl jednou jeden král
Pyšná princezna
Princezna ze zlatou hvězdou
na čele
Hrátky s čertem
Císařův pekař
Nesmrtelná teta
Pohádky bratří Čapků:
Vodnická, Poštácká,
Tulácká
Maxipes Fík
Broučci
Rákosníček a jeho rybník
Půjčování je zdarma, záloha 100,-
ATS. Termín vypůjčení u p. Knižka v
hosp. "Zur böhmischen Kuchl", tel.:
4025731.

Lázně Poděbrady a Mariánské lázně

Informace v redakci klubu
Zájemci o pobyt v lázních zašlete svoje přání faxovou e-mailovou formou nebo namluvte své přání na záznamník.
Záznamník a fax: 402032099, e-mail: kulturklubcs@Eunet.at
redakce

Sláva barokní Čechie

Umění, kultura a společnost 17. a 18. století

V průběhu právě končícího tisíciletí zasáhly české země třikrát výrazněji do evropských dějin výtvarného umění. Poprvé se tak stalo na přelomu 14. a 15. století, v čase zralé gotiky, podruhé o tři století později, kdy Čechy osobitým způsobem přispěly k vyznění evropského baroka, potřetí pak na počátku 20. století, v době výtvarných avantgard a formování nových uměleckých stylů. První a poslední z těchto podnětů je dnes přijímán vědeckou obcí i širší kulturní veřejností bez výhrad, avšak kolem baroka panuje v obecném povědomí stále řada otazníků. Baroko v Čechách není dosud vnímáno jako specifická odnož velkého slohu, který (naposledy v dějinách) sjednotil evropskou i zámožskou civilizaci v jednotném kulturním výrazu. O vysoké kvalitě špičkových uměleckých děl vzniklých v Čechách není sporu, ale doba jejich vzniku je paradoxně mnohdy chápána jako období kulturního a morálního úpadku v Čechách, jako období "temna", jak zní oficiální čitankový termín. Stěžejním cílem výstavy Sláva barokní Čechie je změnit tyto představy a ukázat světa i stíny barokní epochy v jejich celistvosti.

Výstava Sláva barokní Čechie je nejvýznamnějším výstavním projektem, plánovaným Národní galerií pro rok 2001. Ve čtyřech výstavních prostorách v centru Prahy, v Obrazárně Pražského hradu, v klášteře sv. Jiří, ve Valdštejnské jízdárně a v paláci Kinských na Staroměstském náměstí představí více než 1700 originálních památek, vzniklých v 17. a 18. století. Jednotlivé exponáty nebudou řazeny chronologicky, ale podle dobových kulturních témat. Památky tak budou vůbec poprvé zařazeny do původních kontextů, z nichž vzešly.

Výstava bude rozdělena podle objektů do pěti tematických celků. Expozice v Obrazárně Pražského hradu je nazvána Barokní triumfy. Návštěvníci zde uvidí soubor památek, prezentujících barokní víru, zbožnost a církev (soubor obrazů Petra Brandla včetně

vrcholného Klanění sv. Tří králů z roku 1727, expresivní dřevěné plastiky M. B. Brauna a jeho východočeských následovníků, mariánské poutě, zemští patroni, barokní zlatnictví). Další část instalace bude věnována stykům barokních Čech s Evropou a světem. Představeny budou zámožské misie (základem této části bude ideální rekonstrukce barokní sbírky umění a kuriozit, nashromážděných v pražské jezuitské koleji především z darů misionářů), dále barokní cesty a cestování (prezentované mj. kolekcí uměleckých děl významných evropských umělců, objednaných pro české prostředí) a drobná doplňková instalace o dobovém obchodě a podnikání. Posledním tématem této části výstavy pak bude věda a vzdělání v barokních Čechách. Ze zajímavých exponátů této části uvedme např. soubor unikátních lékařských přístrojů ze Zdravotnického muzea nebo kolekci geografických přístrojů, mechanických hříček, přírodnin a uměleckořemeslných kuriozit, pocházející z někdejší univerzitní sbírky.

M.B.Braun: Marie pod Křížem

Památky, prezentující Barokní velmoc, budou shromážděny v klášteře sv. Jiří. Tato expozice bude věnována problematice politiky, monarchie a dynastie. Jejím základem bude portrétní galerie Habsburků, alegorické a oslavné obrazy i kolekce numismatická. Druhá kapitola této části se bude věnovat válce, míru a jejich ohlasům v barokní kultuře. V ní uvidí návštěvníci památky na české povstání z let 1618 – 1620 včetně několika monumentálních obrazů, připomenou si i třicetiletou válku (např. ukázkami výzbroje), turecké války (dominantu

Peter Brandl: Simeon s Ježíškem

nástroje) a na závěr pak války, vedené Marií Terezií.

Snad nejpoutavější částí výstavy bude expozice Svátky baroka, situovaná do Valdštejnské jízdárny. Její prostor bude věnován teatralitě a divadlu jako základní složce barokní kultury, umožňující "poznávání Boha skrze tento svět" prostřednictvím smyslového vnímání. Vystaveny budou spektakulární plastiky Braunovy, Brokofovy a Rohrbachovy, tvořící v minulosti součást jedinečných, scénograficky pojatých souborů. Jako protiklad tohoto duchovního teatru pak bude představeno divadlo světské, památky na prostředí barokních šlechtických divadel, na prvním místě skvěle zachované kostýmy a rekvizity z divadla v Českém Krumlově. Odtud pochází i vůbec nejrozměrnější exponát, který diváci na výstavě uvidí: kompletní sestava divadelní scény vojenského tábora. Představeny budou i velké barokní světské i náboženské slavnosti, zejména divadelní inscenace u příležitosti korunovace Karla VI. v roce 1723 a velkolepá kanonizace Jana Nepomuckého v roce 1729. Na balkónech jízdárny bude umístěna instalace, reflektující barokní tvorbu krajiny a vztahy k přírodě. Kresby a grafiky (např. tzv. Müllerova mapa Čech) doplní malý soubor barokní krajinomalby a originály architektonických plánů.

Expozice Život a smrt v baroku v paláci Kinských bude jakýmsi stratigrafickým řezem napříč společností 17. a 18. století v Čechách. Oddíl Ozvěna Majestátu bude věnován nejvyšším složkám barokní společnosti: panovníkovi, jeho rodině a dvoru. Představí dvůr v Praze a jeho život za panování Ferdinanda III., Ferdinanda IV. a Leopolda I.. Z období vlády Josefa I., Karla VI. a Marie Terezie budou prezentovány pobyt císařského dvora v Čechách, dvorské lovy či tereziánské proměny Pražského hradu. Kapitola nazvaná Chrám a klášter představí život a kulturní odkaz barokního katolického kléru. Uměleckořemeslné památky zde budou vystaveny vedle portrétů církevních hodnostářů, sochařských modelett, kreseb a grafik. Oddíl Zámek a palác přiblíží životní styl a kulturní investice aristokracie 17. a 18. století formou ideální rekonstrukce života barokního šlechtice. Ze zajímavých expo-

nátů jmenujme ojedinělý soubor portrétů služebnictva z Manětína od Václava Dvořáka či protějškové podobizny hrabat Lažanských. Část Město zmapuje hmotnou a duchovní kulturu pobělohorských českých měst. Návštěvníci uvidí např. soubor vedut a obrazů měšťanských slavností, kolekci bozzet plastik z Karlova mostu, vůbec poprvé shromážděnou na jednom místě, památky vzešlé z cechů, nebo kolekci vynikajících portrétů a autoportrétů barokních mistrů, evokující vysokou duchovní úroveň městského prostředí. Pominuta nebude ani městská správa a samospráva, špitály a lékárny, či život židovských komunit v barokních městech. Další oddíl, Vesnice, se věnuje dosud nejméně zmapovanému úseku pobělohorské hmotné kultury. Podstatu expozice budou tvořit autentické památky z lidového prostředí (nábytek, keramika, podmalby na skle, plastika, unikátní cyklus osmi deskových obrazů Tanec smrti z Kryštofova údolí. Závěrečná, rozsahem nevelká kapitola, nazvaná Exil, představí život nekatolické komunity v Čechách a v exilu, ukáže rozličné důvody emigrace, které nebyly jen náboženské, ale též profesní či ekonomické. Prezentována budou díla J. A. Komenského a jeho okruhu, i špičková díla J. Kupeckého a V. Hollara.

V unikátních prostorách románských a gotických sklepů pod palácem Kinských bude instalována poslední část výstavy – Poklady baroka neboli "klenotnice" – vynikající ukázky barokního zlatnictví, sklářství, numismatiky a keramiky.

K výstavě je připraven rovněž bohatý doprovodný program, který ukáže barokní kulturu jako celek, jako fenomén, který výrazně poznamenal duchovní i hmotnou podobu celých Čech. V současné době se připravuje celá řada pražských a regionálních koncertů, výstav, rekonstrukcí barokních slavností, přednášek a dalších aktivit, které učiní příští rok "rokem baroka v Čechách". Hlavním pořadatelem doprovodného programu v Praze je Magistrát hlavního města Prahy, který inicioval vznik téměř třiceti projektů (cykly koncertů, divadelní představení, výstavy, programy Planetária a mnohé další).

Jako součást výstavy vychází i katalog zájezdů po barokních památkách Čech, Moravy a Slezska, nazvaný Barokem krok za krokem. Tento katalog, určený cestovním kancelářím a touroperátorům, vychází díky podpoře České centrály cestovního ruchu. Všechny významné barokní památky v České republice jsou rozděleny do pěti čtyřdenních zájezdů, které obsahují přesný časový harmonogram a technický rozpis zájezdu včetně kontaktů na kulturní, stravovací a ubytovací zařízení v příslušných místech.

Národní galerie v Praze ve spolupráci se Správou českých center připravila rovněž putovní prezentaci výstavy pro Česká centra v zahraničí. Program, nazvaný Krásy českého baroka, zahrnuje výstavu fotografií české barokní architektury Vladimíra Uhera a koncert či přednášku. V první polovině příštího roku se tato prezentace uskuteční v Haagu, Mnichově, Budapešti, Paříži, New Yorku, Vídni a Bukurešti.

Hlavním partnerem výstavy Sláva barokní Čechie je Československá obchodní banka, a.s. Její dar umožní mimo jiné fyzicky zachránit některá významná barokní díla, která by jinak definitivně podlehla zubu času. Tato díla, z nichž většina není v majetku Národní galerie, budou po restauraci prezentována na výstavě a po jejím ukončení vrácena jejich vlastníkům a správě. Mezi nejvýznamnější z nich patří obrazy Jana Petra Molitora a Jana Kryštofa Lišky, barokní orloj ze zámku v Mnichově Hradišti nebo čtyři obrazy z manětínského cyklu Václava Dvořáka.

Aktuální informace o výstavě a doprovodném programu jsou na internetové adrese www.barokng.cz

Das Waldviertelfestival

wald viertel FESTIVAL

[mitanaund] - ein Miteinander von experimenteller Gegenwartskunst und traditioneller Kunst; von Kunst und Wirtschaft; von konventioneller und unkonventioneller Auseinandersetzung; ein Miteinander über soziale Grenzen und Staatsgrenzen hinweg; ein Miteinander der gesamten Waldviertler Bevölkerung in einem Festival...

Das Waldviertel wird im Jahre 2001 als erstes Viertel Niederösterreichs das Festival durchführen und so den Vierjahreszyklus, in dem die NÖ Viertel sich abwechseln eröffnen. Durch die intensive Vorbereitungsphase, in die breite Teile der Kulturschaffenden und Bevölkerung involviert waren, hat das Motto [mitanaund] bereits jetzt einen starken Bekanntheitsgrad und Rückhalt in der Öffentlichkeit gefunden.

Das Programm

Start des Waldviertel Festival 2001 [mitanaund] war der 28. April 2001, in Klein Pöchlarn, dem südlichsten Punkt des Waldviertels, mit einer Reihe an tänzerischen und musikalischen Schwerpunkten. An 10 aufeinanderfolgenden Tagen werden, verstreut über die gesamte Region, über 25 Events stattfinden. Vier Veranstaltungsreihen zu je 10 Tagen stehen für dieses Jahr auf dem Programm: 28.04.2001 bis 06.05.2001 06.07.2001 bis 15.07.2001 21.09.2001 bis 30.09.2001 23.11.2001 bis 01.12.2001

Z programu:

Fr, 06.07.01, Yspersdorf und Jindrichuv Hradec
15.Längengrat Ost

Fr, 06.07.01, Geras, Drosendorf, Vratčnin, Slavonice, Kautzen
Grenzgeschichten

Informace: 3830 Waidhof/Thaya, Bahnhofstr.12
telefon: 02842 20131 12, fax: 02842 20131 15
waldviertel_festival@wnnet.at, www.waldviertelfestival.at

Vážení sponzoři, přátelé, návštěvníci knihovny...

Dovolujeme si Vás upozornit na nově vytvořený internetový katalog exilových monografií fondu knihovny Libri prohibiti, jež je přístupný z našich WWW stránek na adrese <http://libpro.cts.cuni.cz> nebo přímo na adrese http://libpro.cts.cuni.cz/libpro/el_katalogy.htm

S pozdravem

Jiří Gruntorád, Libri prohibiti

DOVOLUJEM SI VAS UPOZORNIT, ZE VZNIKOL NOVY "CZECHOSLOVAK CHAT".
STRETAVAJU SA TU SLOVACI A CESI ZIJUCI V EMIGRACII.
BUDEME RADI, KED NAS NAVSTIVITE.
JE NUTNE SI NAINSTALOVAT PROGRAM PALTALK NA TELEFONOVANIE PO INTERNETE.
PROGRAM NAJDETE NA ADRESE WWW.PALTALK.COM.
NAJDETE NAS: GRUPS - BY LANGUAGE: EUROPE - CZECHOSLOVAK CHAT
S UCTOU, VLADO MARKOVIC

Ve středu dne 20.6. v 19,30 začne v domě setkávání - Haus der Begegnung, Otto Bauer Gasse 7 – "Víkend s Krausovou"

"Víkend s Krausovou" je představení divadla Semafor a Krausová je Jitka Molavcová. Jejími partnery na scéně budou Denisa Kubová a Jiří Suchý.

Autor hry Jiří Suchý spolu s Denisou a Jitkou hraje a zpívá. Písňe doprovází čtyřčlenná kapela.

Komedie, kterou režíroval Ladislav Smoljak se hraje od roku 1995, což svědčí o její nestárnoucí úspěšnosti.

Spolek Kontakt Forum, který je pořadatelem této produkce se těší na Vaši hojnou účast. Lístky je možno, jako vždy, rezervovat v Ateliéru Jan na tel čísle: 526 54 22 (záznamník) a nebo u M. Snášlové 06991 956 28 10.

Autor a protagonisté představení jsou zárukou dobré zábavy.

Na shledanou se těší J. Brabenec

Molavcová, Suchý – "Víkend s Krausovou"

"Na tom našem dvoře"

V pátek 11.května tr. jsem přivítala v divadelním sále naší školy rodiče a hosty, kteří se přišli potěšit vystoupením těch nejmenších. Děti z mateřské školy se představily s pásmem "Na tom našem dvoře". Již sám název napovídá, že jsme se ocitli mezi známými zvířátky, za které byli děti převlečeny. Krásné masky zvířátek pomáhali vyrábět někteří rodiče. A za to jim patří vřelý dík.

Chtěla bych však k tomu dodat, že takovou velkou akcí nelze uspořádat jen v malém rámci naší MŠ. Proto bych chtěla toutu cestou poděkovat všem, kteří se na zdaru naší besídky podíleli: Panu Wilkovi za krásné kulisy, paní Klaclové za ušití čepiček pro slepičky, pí.uč.Botkové za pomoc při oblékání dětí do masek, paní Neuholdové, Hovorkové a Březinové za přípravu bufetu a pí. Reichové za hudební doprovod našeho programu. V neposlední řadě patří mé poděkování mým kolegyním, které mi pomáhaly připravit toto páteční odpoledne. Kdo z vás již někdy pracoval s dětmi, dovede tuto práci o to více ocenit.

A mě nezbyvá než ještě jednou říci krásné slovo DĚKUJI.

Vám všem, kteří jste byli na naší besídce, chci ještě dodatečně poděkovat za finanční podporu do bufetu. Celodenní výlet, který uskutečníme ještě v tomto měsíci, bude hrazen právě z těchto prostředků.

Za mateřskou školu
ředitelka Sylva Hájková

Literární bonbónek

nabídlo divákům Kontakt-Forum představením Lyry Pragensis 25. dubna 2001 v divadélku Freie Bühne Wieden. V režii Zdeňka Špegra uvedla Lyra Pragensis dramaturgickou prózu amerického spisovatele R. Bacha - "Jonathan Livingston Racek". Alegorický příběh o věčné touze po svobodě podán předními pražskými herci - O. Vetchý, J. Forman, J. Prager, M. Pavlata - zaujal diváky silou myšlenek a zanechal v nich hluboký dojem.

mb

Stretnutie s americkou Slovenkou Kamilou Kay Strelkovou-Kankovou vo Viedni-Stretnutie so „superwoman“

Najlepšie historicky píše sám život, hovorí sa. Presne tak to bolo aj v prípade pani Kamily Kay Strelkovej-Kankovej, s ktorou sme mali možnosť stretnúť sa v Slovenskom inštitúte vo Viedni dňa 2. mája 2001. Prišla medzi nás americká Slovenka - autorka dvoch krásnych a pútavých kníh: *Letenka do raja* a *Letenka do sveta*. Pôvodom úspešná redaktorka v Československom rozhlase, potom emigrantka, ktorá sa vypracovala na úspešnú americkú podnikateľku. V prvej knihe opísala odchod svojej rodiny do emigrácie po okupácii Československa, svoje ťažké začiatky, smútok za domovom, za príbuznými, ale aj úspechy, ku ktorým sa dopracovala vďaka veľkému úsiliu, odriekaniu a pokore. V druhej zaznamenáva svoje zážitky z mnohých svojich ciest po svete, opisuje ľudí, ktorých stretla. Obe knihy sú napísané presvedčivo a sviežo. Osudy a príbehy, v nich opísané Vám pripomínajú Vaše vlastné zážitky, ktoré už trochu zapadly prachom. Často sa nemožete ubrániť slzám, niekedy zasa podvedome vybuchnete smiechom. Keď knihu chytíte, nepustíte ju, kým ju neprečítate. A taká pútavá, ako sú jej knihy, sa nám v tento krásny večer prezentovala aj osobne pani Kamila, dnes už v Amerike nazývaná skratkou Kay. Svieža, elegantná, chfľiaca životom a humorom - prosto „americká superwoman“ s veľkým slovenským srdcom.

Prišla aj so svojou vydavateľkou, úspešnou slovenskou podnikateľkou, pani Dr. Elvirou Chadimovou, ktorej vďačíme za vydanie týchto knižiek. A ako sme sa dozvedeli, na ceste je už ďalšia knižka o láskach i neláskach pani Kay Strelkovej, ktorá by mala vyjsť na budúci rok. Mimochoďom na budúci rok má vyjsť *Letenka do raja*, ktorá už má za sebou dve slovenské vydania, aj v Prahe v češtine.

Tento nevšedný a zaujímavý večer nám spríjemnila mladá a populárna slovenská speváčka Marcela Molnárová.

Tento večer nám potvrdil, že úzka spolupráca viacerých organizátorov, v tomto prípade Rakúsko-slovenskej spoločnosti, Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku a Slovenského inštitútu, môže byť veľmi úspešná a je vhodnou alternatívou aj do budúcnosti.

Mag. Elena Penzes-Strobl

Objevná studie

Dr. Marta Pelinka-Marková prezentovala 9. 5. 2001 v Českém centru výsledky své výzkumné práce věnované osobnosti Charlotty Masarykové, manželky presidenta TGM. Hostem večera byl prof. Peter Demetz, germanista, literární historik a spisovatel, který vedl diskusi. Studie dr. Markové je ojedinělou dokumentací, Marková odkrývá nánosy závoju, aby se dopracovala objektivního obrazu Ch. Masarykové, aniž by se zalekla říci nahlas vše, co se nechce slyšet, anebo co se jen šeptá. Pro přítomné poučný večer.

mb

Poznámka redakce:

Kompetní přednáška je uveřejněna v příloze Klubu, za umožnění srdečně děkujeme Dr. Martě Pelinka-Markové.

Slovinci v Českém centru

Pod patronací velvyslanců České republiky, Slovinska a Českého centra se v jeho prostorách uskutečnil dne 18. 5. 2001 ojedinělý koncert - koncert královského nástroje harfy. V první části večera se představila slovinská harfenistka Majca Zlobko Vajgl s programem, v němž dominovaly kompozice autorů 20. století - Primož Ramovš, Carlos Salzedo vystavené především na hře s barvou zvuku. Moderní kompozice doplnila populární Arabesque No. 1 C. Debussyho.

Harfenistka Jana Boušková postavila svůj program na technicky náročných skladbách klasické harfové literatury. Vedle „Sonaty in E“ J. L. Dusíka uvedla druhou ř. 2/ z Arabesque C. Debussyho. Vrcholným číslem po stránce kompoziční i interpretační byla skladba „Carneval de Venice“ od F. Godefrida. Boušková přesvědčila, že královský nástroj ovládá s grácií královny.

mb

Konkrétní dialog

Pořad, ke kterému pozvalo České centrum 24. 4. 2001 zájemce z řad rakouských a českých se skutečně vydařil. V rámci projektu „Dialog mit den Nachbarn“ se prezentovaly dva úzce spojené regiony - jižní Morava a Weinviertel. Za přítomnosti dr. H. Bauer-a, poslance rakouského Parlamentu a presidenta EUREGIO, dr. S. Juráka, hejtmana Jihomoravského kraje, zástupců českého Parlamentu, velvyslance ČR v Rakousku J. Gruši a ředitele ČC ing. J. Kollára se dospělo k opravdovému dialogu o oboustranných kontaktech. Doufejme, že se oběma stranám podaří prosadit napádité programy, jež by měly přispět k odbourávání nedůvěry na obou stranách a posléze k organickému vplývání ve smyslu prostoru, charakteru, mentality. Neboť smyslem dialogu je hledání společného.

mb

Glorie des Barocks in Böhmen

Vernisáž výstavy fotografií barokní architektury v Čechách uvedl koncert komorního souboru Capella Regia dne 15. 5. 2001 v Českém centru. Pěvecké kvarteto - T. Merkllová, J. Mikušek, V. Richter a A. Procházka - předneslo díla evropské hudební literatury doby 17. - 18. století, a to za doprovodu cembala / R. Hugo/ či a capella. Svižně zapůsobila úvodní píseň „O sv. Vojtěchovi“ českého skladatele Adama Míchny z Otradovic, upoutala „O Salutatis Hostia“ J. Handla Galluse a capella. Působivě vyzněla skladba „Laboravi in gemitu meo“ od A. Caldara plná dramaticky vzrušené melodiky. Vrcholem večera byla jistě skladba „O rosa purpurea“, anonym 1. pol. 17. století, v provedení sopranistky Merkllové a kontratenoru Mikuška. S jejich hlasy se vléval do duší posluchačů klid a mír.

mb

Krásy architektury českého baroka

Představená kolekce fotografií, zachycujících krásy české barokní architektury, vznikla jako upozornění na chystanou velkou výstavní akci. Soubor snímků Vladimíra Uhry je rozdělen do tří částí. Prvá z nich připomíná některé z nejznámějších staveb slavných architektů. Ve druhé části jsou konfrontována různá řešení shodných či podobných architektonických témat v dílech největších génů českého baroka Jana Blažeje Santiniho-Aichela a Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Posléze třetí část kolekce představuje krásu architektonického tvaru a uměleckého detailu českého baroka.

V tisíciletých dějinách architektury v Čechách představuje barokní tvorba vskutku vrcholnou epochu. Tehdy vznikala na našem území díla radikálních a odvážných uměleckých koncepcí a mimořádně vysoké kvality. Zvláště stavby vrcholného a pozdního baroka jsou kompozičně velmi komplikované, tvarově bohaté a opticky velmi působivé. Fotografické zachycení takových staveb vyžaduje jak schopnost analytického porozumění, tak otevřenou citlivost okouzleného pozorovatele. Vladimír Uher fotografuje českou barokní architekturu již přes padesát let. Vystavený soubor je tedy i připomínkou nedávného životního jubilea tohoto velkého mistra současné české fotografie.

Slavné stavby dvou století

1/ Praha – Malá Strana, celkový pohled ze Staroměstské mostecké věže

V popředí Karlův most vyzdobený barokní alejí soch, v pozadí zvonice a kupole chrámu sv. Mikuláše jako kompoziční těžiště urbanistického organismu Malé Strany

2/ Praha – Staré Město, kostel Nejsvětějšího Salvátora Carlo Lurago, 1659

3/ Praha – Hradčany, Čermínský palác Francesco Caratti, od 1668

4/ Praha – Staré Město, kostel sv. Františka z Assisi Jean Baptiste Mathey, 1679 – 1688

5/ Praha – Malá Strana, Lobkovický palác Giovanni Batista Alliprandi, 1703 – 1707

6/ Praha – Malá Strana, kostel sv. Mikuláše Kryštof Dientzenhofer, 1703 – 1711

7/ Praha – Břevnov, kostel sv. Markéty Kryštof Dientzenhofer, 1709 – 1716

8/ Praha – Hradčany, Loreta Kryštof Dientzenhofer, 1721 – 1722, nově hlavní průčelí

9/ Panenské Břežany, kaple sv. Anny Jan Blažej Santini-Aichel, 1705 – 1707

10/ Kladruby, k. Nanebevzetí P. Marie, sv. Wolfganga a sv. Benedikta Jan Blažej Santini-Aichel, 1711 – 1726

11/ Zelená hora u Žďáru nad Sázavou, poutní k. sv. Jana Nepomuckého Jan Blažej Santini-Aichel, 1719 – 1722

12/ Chlumeck nad Cidlinou, zámek Karlova koruna Jan Blažej Santini-Aichel, 1721 – 1723

13/ Praha – Malá Strana, palác Kolowratský (Thunovský) Jan Blažej Santini-Aichel, 1716 – 1721

14/ Praha – Nové Město, kostel sv. Jana Nepomuckého na Skalce Kilián Ignác Dientzenhofer, 1730 – 1738

15/ Praha – Malá Strana, dům U zlatého jelena Kilián Ignác Dientzenhofer, 1723 – 1725

16/ Křinice u Broumova, kaple P. Marie na Hvězdě Kilián Ignác Dientzenhofer, 1732 – 1733

17/ Paštiky, kostel sv. Jana Křtitele Kilián Ignác Dientzenhofer, 1747 – 1751

Témata a řešení – srovnání architektury Jana Blažeje Santiniho-Aichela a Kiliána Ignáce Dientzenhofera

18/ Sedlec, kostel. P. Marie a sv. Jana Křtitele, schodiště Jan Blažej Santini-Aichel, 1703 – 1709

19/ Kutná Hora, klášter voršilek, schodiště Kilián Ignác Dientzenhofer, 1735 – 1749

20/ Mladotice, kaple Jména P. Marie Jan Blažej Santini-Aichel, 1708 – 1710

21/ Dobrá Voda u Českých Budějovic, kostel P. Marie Bolestné Kilián Ignác Dientzenhofer, 1733 – 1739

22/ Kladruby, k. Nanebevzetí P. Marie, sv. Wolfganga a sv. Benedikta Jan Blažej Santini – Aichel, 1711 – 1726

23/ Praha – Malá Strana, kostel sv. Mikuláše Kilián Ignác Dientzenhofer, 1737 – 1751

24/ Panenské Břežany, kaple sv. Anny Jan Blažej Santini – Aichel, 1705 – 1707

25/ Nicov, kostel Narození P. Marie Kilián Ignác Dientzenhofer, 1717 – 1726

26/ Zelená Hora u Žďáru nad Sázavou, pout.k. sv. Jana Nepomuckého Jan Blažej Santini – Aichel, 1719 – 1722

27/ Karlovy Vary, kostel sv. Máří Magdaleny Kilián Ignác Dientzenhofer, 1733 – 1737

28/ Plasy, kaple sv. Bernarda v konventu Jan Blažej Santini- Aichel, do 1724

29/ Praha – Malá Strana, kostel sv. Mikuláše Kilián Ignác Dientzenhofer, 1737 – 1751

30/ Kladruby, k. Nanebevzetí P. Marie, sv. Wolfganga a sv. Benedikta Jan Blažej Santini – Aichel, 1710 – 1726

31/ Odolena Voda, kostel sv. Klimenta Kilián Ignác Dientzenhofer, 1733 – 1735

32/ Želiv, kostel Narození P. Marie Jan Blažej Santini – Aichel, 1714 – 1720

33/ Opařany, kostel sv. Františka Xaverského Kilián Ignác Dientzenhofer, 1732 – 1735

Formy a detaily architektury českého baroka

34/ Praha – Hradčany, Čermínský palác, hlavice polosloupu hlv. průčelí Francesco Caratti, od 1668

35/ Panenské Břežany, kaple sv. Anny, římsy a klenby Jan Blažej Santini – Aichel, 1705 – 1707

36/ Opařany, kostel sv. Františka Xaverského, hlavice, kladí a sokl klenby K. I. Dientzenhofer, 1732 – 1735

37/ Karlovy Vary, kostel sv. Máří Magdaleny, hlavice, kladí a sokl klenby K. Ig. Dientzenhofer, 1732 – 1737

38/ Praha – Malá Strana, kostel sv. Tomáše, římsy průčelí Kilián Ignác Dientzenhofer, 1727 – 1731

39/ Praha – Hradčany, Čermínský palác, pozdně barokní balkon průčelí Anselmo Lurago, 1747 – 1750

40/ Praha – Staré Město, kostel sv. Mikuláše, sochařská výzdoba průčelí K. Ignác Dientzenhofer, 1732 – 1735

41/ Praha – Malá Strana, Valdštejnský palác, střední portál průčelí Andrea Spezza a Giovanni Pieroni, po 1626

42/ Praha – Staré Město, Clam-Gallasův p., portál Johann Bernard Fischer von Erlach a M. Bernard Braun, 1715

43/ Praha – Malá Strana, bývalé jezuitské gymnasium, portál Kilián Ignác Dientzenhofer, 1724 – 1726

44/ Praha – Staré Město, kostel sv. Mikuláše, portál Kilián Ignác Dientzenhofer a Antonín Braun, 1735 – 1736

45/ Praha – Staré Město, portikus před Vlašskou kaplí – perspektivně komponovaná mříž, 1716

Co nového v divadle Brett V

První relaci českého vysílání na vlnách "Svobodného rádia Vídeň", ba i první vysílání o divadle a především o našem Divadle Brett na těchto vlnách mám za sebou. Tahle premiéra se odehrála 19. května na vlně 94.0 a na téže vlně téhož rádia se odehraje také první repríza obou vysílání 16. června v době mezi druhou a třetí hodinou odpolední. Takže kdo jste mě vysílání neposlouchali 19. května, naladte si vlnovou délku 94,0 16. června. Ba dokonce i Vy, kteří jste v květnu "na vlně" byli, zopakujte si to bez rozpaků v červnu. Jedná se o reprízu, ale o reprízu pokusu, takže to celé vysílání (jak české, tak divadelní, zkusím dělat úplně jinak. Navíc: Informace, které se 16. června ode mně z etéru dozvíte, by také neměly být k zahození...

Tu u nás v divadle končíme pomalu, ale jistě hrací sérii montáže "TROIA . AMERIKA". Ponižované a znásilňované i vražděné Trojanky touží po jiném, mají ideály a iluze, slibují si zaslíbenou zemi. A tou je Amerika, kam se opravdu přesunou, aby se ovšem samy staly vraždícími mafiánkami : Brrr: !

Když dostanete do rukou toto číslo nového Kulturního měsíčníku Čechů a Slováků KLUB, budeme pravděpodobně hrát už téměř poslední ze seriálu představení "Šťastných dnů" od Samuela Becketta. Člověk, který vrůstá do země, která je po celou dobu života jeho matkou – životelkou, ale tak jako byla kolébkou, stává se zase hrobem člověka. Nestane se jím snad až když vloží něčí ruce naše rakve do vykopané jámy: vrůstáte totiž do země nezadržitelně. Tvrdě bez iluzí, ale navýsost realisticky se Beckett věnuje druhé polovině lidského života. A kouzelné je, že při vši té de – mýtizaci našich osudů přesvědčuje jak autor Beckett, tak "jeho" herečka Nika Brettschneiderová diváky o kráse okamžiků, o možných i skutečných radostech, o smyslu jednotlivostí i o radůstkách ze dnů, které začínají a končí stále stejně, probuzením a spánkem. K těmto začátkům a koncům jsme odsouzeni, ale nalpnění doby "mezi" je naší možností i když žádný velký smysl nedává. V celé té beznaději Nika kongeniálně s Beckettem navádí tykadýlka našich vjemů k objevování okamžiků naděje. Jen do 23. června.

Od 28. června do 1. července se navíc po představení koná velké párty k ukončení sezóny; dokonce můžete vyhrát i dvoudenní pobyt ve Štýrsku. Losy jsou laciné a už teď k dostání.

Pokud se spolu v červnu – přes všechnu naši lákavou nabídku – nevidíme, přejí Vám pěkné léto. Podzim na sebe nedá dlouho čekat.

Ludvík Kavín

V Eisenstadte otvorili výstavu Vincenta Hložníka

Výstavu představitele slovenskej výtvarnej moderny Vincenta Hložníka otvorili v priestoroch Diecézneho múzea v rakúskom Eisenstadte. Expozícia vznikla v spolupráci Slovenskej národnej galérie v Bratislave a Slovenského inštitútu vo Viedni.

Medzi vystavovaným dielami umelca dominujú charakteristické výrazovo silné grafiky, APA pripomína, že Hložníka (1919 – 1998) inšpirovala v tvorbe predovšetkým európska moderna, ale aj El Greco a Goya.

EK

Zprávy z mateřské školky

V naší české mateřské škole už se různé formy divadelních představení zabydlely, a tak jsou děti jejich častými posluchači, "Divadlo! – hurá! ...a o čem to bude?" – vykřikovaly děti nadšeně, když se zprávu dozvěděly! O líné Liduně

Vrní, vrní kolovrátek, dneska máme velké svátek a pozitivit ještě větší, upředeme holce štěstí

? – tu neznáme!. A tak děti netrpělivě očekávaly začátek. Zazvonil zvoneček a představení začalo. Jednoduše, prakticky a vtipně řešené jeviště a hlavně úžasné loutky, kterým vtiskl tvář mistr řezbář. Nejvíce děti nadchly tři

Mgr. Jarmila Vlčková a její krásné loutky

babičky – přadleny. Hlas všem figurkám v různě zabarveném podání propůjčila s očividitelnou profesionalitou paní Jarmila Vlčková. S hereckým nasazením okouzila nejen děti, které byly obohaceny o další, vskutku umělecký zážitek.

Děkujeme

- bylo to skvělé!

Dramatické zrození dramatického sopránu

Název dnešního rozhovoru není v ničem přehnaný. Neboť cesta paní Tamary Trojani k realizaci jejích tužeb být zpěvačkou nebyla procházkou růžovým sadem. Je dokladem silné vůle a především víry ve schopnosti, jež jí byly dány, ale také příkladem odpovědnosti těchto darů "používat". Jen tak se mohla zrodit Tamara Trojani - dramatická sopranistka, herečka, komediantka, hlasový zázrak - jedním slovem diva, jíž tleská tisícové publikum při Cross over Show Programm v Evropě i zámoří.

Odkud pocházíte?

T. Trojani: Pocházím ze Strakonice. Můj otec byl Slovák, matka byla rodilá Videňka. Otec od mé matky byl z Moravy. Maminka za Hitlera ztratila celou rodinu - dva bratry, otce, chtěla jít pryč z Vidně. Ve Strakonících žila sestra od mé babičky, tedy teta mé maminky, a tak se maminka rozhodla, že tam na pár let půjde. Nakonec z toho bylo více let. Tam poznala mého otce, který ve Strakonících vykonával vojenskou službu. V roce 1970 se maminka chtěla vrátit zpět do Rakouska, pro nás, tatínka a mé setry to bylo vystěhovávání.

Chodila jste ve Vídni do české školy?

T. Trojani: Ne, chodila jsem do rakouské školy, ale kontakt s českou menšinou jsem měla. Hrávala jsem v ochotnickém divadle.

Kdy jste začala zpívat?

T. Trojani: Po absolvování školy. To bylo už zde v Rakousku. Absolvovala jsem Fremdenverkehrsschule, na praxi managementu jsem byla ve Švýcarsku. Ale vždy mě to táhlo ke zpívání. Vystupovala jsem ve sborech např. při vánočních oslavách. Zpěv byl pro mě koníček. Protože však má rodice pocházejí z rodiny, která se věnovala gastronomii, pochopitelně, pro ně, chtěli, abych v tomto oboru také zůstala. Tak např. moje maminka neodeslala moji přihlášku na Reinhardtseminar, i když jsem před tím brala hodiny herectví, jenom proto, abych se tam náhodou nedostala, neboť jsem byla "určená" ke studiu Fremdenverkehrsschule. Důvodem bylo nejen toto přání rodičů, určitou roli zde sehrála i jejich zkušenost s mými o mnoho let staršími sestrami. Rodiče do nich "investovali" dost času, chodili s nimi na koncerty, doprovázeli je do hodin klavíru, baletu. Když přišla doba po pubertě a sestry by to mohly nějak zúročit, pověsily vše na hřebík. Takže bylo z hlediska rodičů pochopitelné, že už třetí pokus nechtěli začínat. Situaci ještě zkomplikoval náš přechod do Rakouska, muselo se opět začínat od nuly. V mém případě to asi bylo přece jen trochu jiné, což rodiče nemohli postřehnout, a sice, že se mi dostalo více hudebního nadání než mým sestram. A navíc zde nejsilněji u mě hrálo to, že jsem tento svůj koníček nesměla dělat. Vyhrála jsem sice ještě v Československu soutěž talentovaných dětí, ale to bylo právě v roce našeho vystěhovávání do Rakouska, takže pokračování se nekonalo. Takže jsem se již na začátku naučila "bojovat", což je pro uměleckou profesi velmi důležité.

Kdy nastal onen moment, kdy Vám bylo

jasno, že se chcete věnovat zpívání?

T. Trojani: Po návratu ze Švýcarska jsem pracovala u rodičů. Tehdy k nám chodila jedna choreografka paní Avratová-Navratil, ta působila hodně v Theater an der Wien. Té jsem vyprávěla, jak bych ráda ještě dělala balet a zpěv, že mě to baví. Ona tehdy vyučovala na Schubert-Konservatorium, je to soukromá škola. Řekla mi, abych tam přišla. Začala jsem navštěvovat hodiny baletu, představte si ale, že mně bylo dvacet jedna let a hopsala jsem tam u "stange" s dvanactiletými třináctiletými děvčátky. Ale mně to bylo jedno. Protože choreografka věděla, že ráda hraji divadlo, představila mě asi po půl roce profesorovi Rolfu Kutscherovi, to byl tehdejší ředitel Theater an der Wien. U něho jsem byla jenom takový "Zuhörer", který sedí v lavici a poslouchá. Pak jednou vyzval také mě, abych něco dělala a posléze chtěl pracovat jenom se mnou. Naučil mě celé klasické herectví. Jednoho dne mi řekl, že dnes nestačí být jen herečka, že se k tomu musí umět také trochu zpívat. Poslal mě, abych se nechala vyzkoušet, mám-li hlas. Při zkoušce jsem opakovala vše, co po mě zkoušející chtěl, který byl udiven a nechtěl věřit, že jsem doposud zpěv nestudovala. Začala jsem u něho brát nejdříve hodinu týdně, potom dvě. Takové školení není levná záležitost. Protože jsem zpěv chtěla dělat dál, ale neměla jsem tolik finančních prostředků, rozhodla jsem se pro studium na státní škole - Konservatorium der Stadt Wien. Úspěšně jsem složila přijímací zkoušky. Studium operního zpěvu trvá osm let, já jsem to stihla za dva roky. Možná by bylo lepší, kdybych tam zůstala déle, neboť člověk zase něco navíc získá, ale protože mně nebylo patnáct, chtěla jsem být co nejdříve hotová.

Takže jste měla dokument v ruce a mohl se Vám "otevřít svět".

T. Trojani: To je iluze mladých lidí. Papír jsem sice v ruce měla, ale na základě toho Vás ještě nikdo nikam nevezme. Pro mě však měl velikou cenu, neboť potvrdil to, co jsem od malička vnitřně cítila. Právě studium na státní konzervatoři představuje onen závažný krok v mém životě, kdy jsem se definitivně rozhodla nechat svého původního povolání. Po absolutoriu mě představil Rolf Kutschera známý učitelce zpěvu, Kammer-sängerin Ruthilde Boesch, která "udělala" zpěvačku Editu Gruberovou. Když jsem jí předzpívala árii Rusalky, nechtěla mi věřit, že jsem se učila zpívat jen dva roky na Konzervatoři. Nabídla mi, že mi bude dávat hodiny. S těžkým srdcem jsem musela poděkovat, neboť finančně bych hodiny u ní prostě neutá-

hla. Ona mi však řekla, že ve mě věří a že mi udělá nabídku: měla jsem jí platit určitý měsíční paušál a až jednou budu nahoře, že jí to vše splatím. Musím říct, že jsem jí to splatila velmi rychle. Dodnes k ní chodím na občasnou konzultaci. Asi tři čtyři roky jsme intenzivně pracovaly. Potom jsem studovala ještě v Itálii.

Kde to všude v Itálii bylo?

T. Trojani: Studovala jsem mezi Trieste a Palermo v tzv. mistrovských kursech. Poznala jsem různé profesory zpěvu. Žádný zpěvák však nenajde učitele, který by dal dohromady vše, co je nutné. Takže jsem si jako mozaiku musela u sebe poskládat to, co jsem od každého vyučujícího získala. Na vídeňské konzervatoři mě učila mezzosopranistka z Jugoslávie, od ní jsem se naučila dát hlasu samet, od Ruthilde Boesch jsem "dostala výšky" a v Itálii jsem se naučila dýchat, tedy pracovat s dechem, jakousi "Pavarotti-Technik", kdy stojíte, dýcháte a nikdo nic nevidí.

Líší se školení zde v Rakousku od italského?

T. Trojani: Ano, říká se, že v italské technice je to více legato/vázané, prostě to tak nějak teče.

Vaše první angažmá?

T. Trojani: To bylo ještě za studia na Konzervatoři, kdy jsem byla angažována do operety v Badenu, a sice do operety R. Benatzky "Meine Schwester und ich". Bylo to první placené angažmá. V Itálii jsem zpívala na třiceti různých operních scénách - např. Bologna, Florenz, Palermo, Trieste aj. Zpívala jsem roli Mimi /La Bohéma/, Butterfly. Vrátila jsem se ale do Rakouska a opět k operetě, v roce 1995 to byla Lehárova "Veselá vdova".

Zůstala jste u tohoto směru, anebo jste přešla na jinou parketu?

T. Trojani: Rok 1995 byl pro mě takovým rozhodujícím rokem. Nebyla jsem nikdy ani na čistou klasiku, ani na operetu. Milovala jsem navíc ohromně slágry, šansony, pop. Velmi ráda jsem zpívala repertoár zpěvačky Zarah Leander. Domnívám se, že jsem právě na jejím repertoáru kdysi jako dítě trénovala hlas, tedy hloubky, když jsem ji doma před zrcadlem imitovala. Na konzervatoři i při školení u paní Boesch jsem byla zařazována jen do jednoho, klasického oboru. Pro tyto moje "výlety" do jiných hudebních sfér neměl absolutně nikdo pochopení. Protože jsem nikdy nebyla v pevném angažmá, zpívala jsem všude jako host /j. h./, nebylo tak obtížné "nastoupit" novou cestu. I když jsem

rada zpívala operetu, přece jen jsem trpěla tím, že je pojímána jako "druhá" opera, že se na ni dívá jako na nižší žánr, i když je to velmi těžké, máte-li s lehkostí zpívat a vzápětí mluvit. Domnívám se, že mnoho skladatelů, kteří komponovali operety, příliš zpěvnímu hlasu nerozumělo. Například part titulní role operety "Hraběnka Marica", to jsou, řekla bych, cik cak výšky hloubky bez přípravení. Oproti tomu takový Puccini, to je masáž na hlasivky. Můj rakouský agent mě posílal na různé audice v Rakousku, ale tam mě třeba ani nenechali dozpívat, anebo ani neřekli Auf Wiedersehen. Při jednom takovém předzpívání v Linci, kde hledali soprán, se tato situace opakovala. Po návratu do Vídně jsem svému agentovi vynadala, protože jsem už z toho byla zoufalá. Ale on mi řekl, že je prý problém "u mě", protože prý jsem ...so schwer Einordnenbar. To mě pochopitelně položilo, tolik jsem do toho investovala, studium, čas, co teď. Mám jít nazpět do Itálie? Po první depresivní fázi jsem si ale uvědomila, že mi vlastně "ukázal", kam se mám ubírat. Když tedy nejsem "zařaditelná", udělám právě z této pozice kapitál. To je právě ono, neboť já chci dělat takřikajíc vše. Celkem čtyři roky stojím sama dvě hodiny na scéně, mám za sebou velký orchestr a dovedu zazpívat operní árie, operetu, šanson. Je to vlastně jakýsi luxus - kategorie, nemusím se dělit o potlesk, nemusím se zařazovat.

Taková nová orientace jistě nejde ze dne na den, k tomu je zapotřebí umělecká zralost

T. Trojani: To máte plně pravdu. Byla jsem si vědoma, že umím zpívat čistě klasiku, ale také šlágr a pop. Šlo o to, tyto předpoklady organicky spojit. Dnes mám bohatý repertoár písní, které jsou pro mě komponovány, na těch i na četných operních áriích mohu předvést svůj hlasový rozsah tří až čtyř oktav. Aranžmá mého vystoupení je tak koncipováno, že i čísla z oblasti popu přecházejí jako by do klasiky. Snažím se svým vystoupením předávat nějaké "vlny" emoci, cítím při tom porozumění publika. Podařilo se tento moment třeba jen jedenkrát za večer, ono souznění, je to něco nádherného. Myslím, že se mi daří něco v lidech pohnout.

Přichází do takovýchto vystoupení také nějaká herecká akce?

T. Trojani: Přenáším zkušenosti z mých muzikálových rolí z dřívějších, např. role Jenny z "Dreigroschenoper"/Zebřácká opera/, Sally z muzikálu "Cabaret", Roxy z muzikálu "Chicago",

Před nedávnem vystupovala ve Vídni americká zpěvačka, jejíž jméno mi vypadlo z paměti, která nebyla přijata ke studiu zpěvu pro nedostatek talentu. Jako žena v domácnosti se soukromě školila, zvládla repertoár operní, operetní, oblast popu. Její vystoupení se vyznačuje i silnou hereckou, komediální akcí.

T. Trojani: Zmíněnou zpěvačku neznám, nebyla mi vzorem. Když jsem začínala dělat můj repertoár, začínala jsem například vystoupení árií Toscy, po ní následovala píseň Zarah Leander. Tedy extrémní výšky a extrémní hloubky. Dnes mám program prokomponovaný, zpívám-li šlágr, je v něm už klasika. V tomto případě nemám žádný vzor.

Je Váš program podchycen na nějaké CD?

T. Trojani: Ano, vydala jsem již pět CD, v roce 1995 jsem vydala celkem tři cédéčka, v Rakousku to byl bestseller, zaujímal jsem první, druhé a čtvrté místo v žebříčku.

Každý zpěvák by měl umět hrát na klavír, aby byl schopen si zahrát svůj part. Hrajete na klavír?

T. Trojani: Pořádně jsem s klavírem začínala asi desetkrát, ale také desetkrát jsem přestala. Hraji natolik, že jsem schopna se doprovodit při rozezpívání, ale hrát tak, aby mě někdo mohl poslouchat, to neumím. Musím ale říct, že to nemám příliš ráda doprovázet se i při tom rozvíčování, protože nehraji natolik dobře a musím se pak více soustředit na hraní, jak na zpívání. Na nástroj musíte pravidelně cvičit, má-li to k něčemu být. K tomu se ale nedostanu, nejsem každý večer doma. A když doma jsem, musím dělat spoustu jiných věcí. S klavírem je to jako s gymnastikou, kterou bych měla provádět denně alespoň dvacet minut. Můj tříletý syn se ale po prázdninách začne učit na klavír. Protože je tak malý, musí se s ním cvičit, takže se opět dostanu k pravidelnému hraní.

Začít s výukou v tak útlém dětství není obvyklé.

T. Trojani: Nechápejte mě teď jako matku, která chce mít geniální dítě. Naopak, když se syn narodil, řekla jsem, že klavír zůstane pamčený, nebudou se kupovat žádné pastelky, prostě do něčeho ho nebudu nutit. Ale zřejmě po mně něco zdědil, protože se pořád pídí po notách, všem hudebním, rozhodně ne po manželovi, který je naprosto nemuzikální. Zřejmě proto, že jsme každý jiný, jsme tak dlouho spolu. Takže jsem synovi nechala volnost a on se rozhodl. Uvídíme, jak se to bude vyvíjet. Zmíněná

učitelka klavíru má právě zkušenosti s výukou takových malých žáčků. Nedělam z toho ale žádný problém, uvidím-li, že to syna nějak zatěžuje, okamžitě ho odhlásím.

Řekla jste, že je Váš manžel nemuzikální. Těžko si představit nemuzikálního Itala. Je to hodnocení jen z Vašeho pohledu? Třeba se "bojí" před Vámi projevít.

T. Trojani: Teď jsem se opravdu pobavila, ale je tomu skutečně tak. Můj manžel nedovede zazpívat jedinou melodii, i když mu ji zazpíváte desetkrát. Rozhodně se nebojí, já si to musím vždy vše vyslechnout, protože zpívá nesmírně rád. Nejhorší je to v autě, protože to je docela malý prostor.

Máte i nadále pravidelné konzultace u pěveckého pedagoga?

T. Trojani: Pravidelné hodiny už nemám od roku 1997, ale občas se se svou profesorkou setkávám.

Jaké jazyky ovládáte?

T. Trojani: Vedle češtiny a němčiny také italsktinu, angličtinu a francouzštinu. Ten poslední jazyk nejméně. Můj syn vyrůstá díky našemu manželství automaticky trojjazyčně - italsky, německy a česky.

Nejen jako umělkyně, také jako matka máte plno povinností. Zbude Vám chvilka času jenom pro sebe? Jak relaxujete?

T. Trojani: Co se narodil Ivánek, nabral můj program jiné obrátky. Protože se chci dítěti věnovat, všechno své, pokud je to možné, odsouvám, takže chodím spát ve dvě tři hodiny v noci. Odpočinku si při malování, jsem sice laik, ale trochu jsem se poučila v různých kursech v Itálii. Např. pro náš dům jsem navrhla mozaiky, Wandmalerei, co jsem se právě naučila v jedné z posledních škol, která se tomuto druhu umění věnuje.

Kdybyste měla k dispozici jenom pro sebe týden volna, tedy žádné dítě, žádné termíny, jak byste ho strávila?

T. Trojani: Jela bych do Toskany malovat. To si přeji už velmi dlouho od Ježíška. Samozřejmě bych tam navštěvovala nějaký kurs. Také ráda bych pokračovala v děláni Tiffany, tedy práci se sklem, protože od doby, co je na světě Ivánek, to nemohu doma dělat.

I když věnujete synovi většinu svého času, přece jen není možné, abyste s ním byla stále. Má Ivánek Kindermädchen? Jezdí s Vámi tato opatrovnice také na koncertní turné?

T. Trojani: Ve Vídni máme tetu ze Slo-

venska, v Itálii jednu ženu z Neapole, je to pravá mamma italiana. Na turné neberu syna vždy s sebou, je-li to však v předvánoční době, pak ano. Většinou jezdívám do USA, jezdí se mnou manžel a moje maminka, kteří syna opatrují. S Amerikou je Ivánek velmi úzce "spojen". Dávala jsem tam koncert, když jsem byla v šestém měsíci těhotenství. Protože agenti neradi vidí ženu v tomto stavu z hlediska byznysu, musela jsem své těhotenství nějak ukrýt. Navrhla jsem si šaty, které kolem mě vlály, sportřebovalo se na ně dvaadvacet metrů látky. Nic nepoznala ani sektretářka agenta, jen konstatovali, že jsem trochu v obličejí přibrala, ale nic nenormálního v tom neviděli, protože v Americe jsou lidé většinou obézní. Moje zpráva o narození syna zapůsobila na ně jako bomba. Nic však nestálo na překážku, abych dodržela další smlouvy a opět přijela na další turné. Moje úplně poslední vystoupení bylo ve Vídni 18. března na gala večeru lékařů, kteří byli od Gemeinde vyznamenáni. Vyznamenána byla i moje lékařka, která se stará o to, aby mé hlasivky byly v pořádku. Ta si přála, abych tam zpívala. Tam už nebylo možné nic skrýt, dokonce se přítomní obávali, zda-li to dozpívám, zda odejde ze scény jedna osoba či dvě. Ivánek se narodil 2. dubna. Bohužel musím říct, že dnešní svět je nějaký pokřivený, těhotné umělkyně prostě přijímá jako nějaké zlo. Je to tragédie. Ty, které se pro kariéru vzdaly možnosti mít dítě toho poslze litují, ty, které děti mají, to mají velmi těžké.

Většina operních zpěvaček jsou korpulentnější dámy. Vy tomuto obrazu neodpovídáte. Kde "berete" prostor na tvoření tónu?

T. Trojani: Myslím, že korpulentnost nezajišťuje to, že zpěvák lépe zpívá. Když je silnější, má "v sobě" také více

tuku a to je těžké, může to tlačit. Takže čím má větší prostory, tím má s tím více práce, např. při dýchání. Z toho může být nervózní, což vede k uklidňovacím akcím ve formě jídla a korpulentnost nejenže nemizí, ale nabývá.

Když byste z nějakého důvodu měla opustit toto svoje povolání a vrátit se k původní profesi, pamatovala byste si ještě něco?

T. Trojani: Už bych se nevrátila. Učit zpěv bych také nemohla, na to nemám dost trpělivosti. Ale zřejmě bych se dala na jiný obor. Ráda navrhuji modely, oblečení. Všechny své šaty si navrhuji sama, nakupuji látky, nechávám šít v Itálii. Asi bych se ubírala tímto směrem.

Dnes jste již v situaci, kdy jste ve svém oboru dosáhla určitě úroveň, vrchol. Váš jistě ještě čeká, máte jméno. Jak Vás nyní bere Vaše rodina?

T. Trojani: Moje maminka je velmi spokojená a je na mě hrdá. Jezdí se mnou po celém světě. O vánocích vždy do Ameriky, protože tam mám turné. Snažím se jí tak vrátit to, že mě podporovala, že jsem mohla vystudovat. Moji synovci však ještě nebyli na žádném mém koncertu. Moje sestry byly před pár lety na mém vystoupení, ale zřejmě nemají takový přístup k žánru, který dělám.

Znáte nějaké české zpěváky, zpěvačky?

T. Trojani: V Praze znám Hanu Křížkovou, výborná zpěvačka, má na kontě pár zlatých desek. Jejím žánrem je český šanson. Zním Dagmar Peckovou, Evu Randovou.

Kolik máte zhruba během roku vystoupení? Kde nejčastěji vystupujete v Evropě?

T. Trojani: To je velmi těžké říct. Souvisí to také s politickou situací v Rakousku. Právě v roce zvolení nové vlády v

Rakousku např. odřekli, bez zdůvodnění, mé vystoupení v Německu. Nejvíce vystoupení mám právě v Německu.

Bývá zvykem, že poslední otázkou rozhovoru se dotkneme polotajných či tajných přání hosta. Prozradíte nám v tomto směru něco?

T. Trojani: Žádné tužby, které by se týkaly nějaké role nebo mě osobně, nemám. Od té doby, co je na světě Ivánek, mám velké přání, aby ještě jednou dostalo divadlo ten zdravý kořen. Aby divadlo nebylo reprezentováno jen intendanty, ale herci, zpěváky, tanečnický. Dnes, když se zeptáte na ulici dvacetiletého člověka, kdo třeba hraje v Burgtheatru, bude Vám jmenovat ředitele divadla, ale nevezpomene si na herce. Myslím si, že je to velmi nemocný systém. Na divadle je "fabrika", ale ne osobnosti. Když někdo není marionetka a nenechá se sebou velmi lehce točit, je venku ze hry. V té fabrice zůstávají ti, kteří mají střední nadání a nechají sebou točit, samozřejmě že vydělají peníze. Dnes to vypadá tak, že čím víc člověk umí, tím víc musí trpět. Když je např. kritérium pro obsazení role v muzikálu rozhodující, zda-li někdo měří metr šedesát nebo metr šedesát osm, je to smutné. Osobnosti se musí "budovat", nikdo nepřijde hotový. Dříve měl pozici ten, kdo něco uměl. Dnes to bohužel není umění, co tuto pozici určuje. Pamatuji si, že jsme s rodiči chodili do divadla ne na kusy, na ty samozřejmě také, ale především na interprety, tedy zpěváky, herce, tanečnický. Dnes ani diváci nevědí, kdo zpívá ten den nějakou roli, přijedou tam autobusy, když není plno, tak se rozdají lístky, aby se mohlo říct, že je divadlo stále vyprodáno. To by bylo moje největší přání, aby se vrátily dřívější poměry.

*Děkuji Vám za rozhovor.
Rozmlouvala Dr. M. Brandeis.*

80. narozeniny Miloše Hájka

Významný publicista a historik Miloš Hájek patří k několika málo občanům bývalého Československa, kteří vlastní izraelský čestný titul Spravedlivý mezi národy za záchranu židovských životů před holocaustem.

V roce 1944 byl Hájek zatčen gestapem a o rok později odsouzen k trestu smrti. Zachránilo ho pražské povstání. V následujících letech si prožil jako komunistu období stalinismu, ale od roku 1956 již vstoupil do trvalé opozice proti stranickému vedení. V roce 1968 patřil mezi známé reformisty, poté následovalo vyloučení ze strany a později i ztráta zaměstnání.

V dalších letech se Miloš Hájek věnoval vědecké práci, podepsal Chartu 77 a v roce 1988 se stal jejím mluvčím.

Policejní perzekuce na jeho osobu byly stále četnější. V únoru v roce 1989 založil Hájek spolu s reformními komunisty, kteří měli podobný osud jako on, iniciativu Obroda - Klub za demokratický socialismus a stal se jejím předsedou. V roce 1991 Obroda postupně zanikla integrací do ČSSD, jejímž členem je i Miloš Hájek.

V roce 1987 vyšla samizdatová kniha Křižovatky 20. století, která podávala výklad nejdůležitějších československých a evropských dějin 20. století. Autory tohoto díla, které vzbudilo obrovskou pozornost, byli nezávislí historici Milan Otáhal, Vojtěch Mencl a Miloš Hájek.

(mk)

Výstava Magdalena Jetelová:

Urban Landscape 14°25'01"€

Connection 50°05'15" N, je otevřena v Městské knihovně v Praze do 1.7.2001.

Sochařce Magdaleny Jetelové (1946) se jako jedné z mála českých emigrantů podařilo prosadit ve světě současného světového umění. Její vývoj postoupil během posledních deseti let od dřevěných plastik až k velkorysým projektům vytvářeným pomocí moderních technologií.

Crossing Kings Cross, 1996, fotografie Magdalena Jetelová v Městské knihovně v Praze

Instalace v Městské knihovně v Praze provede návštěvníky z Čech až do Austrálie. Jetelová zde vystavuje čtyři dřívější práce - Atlantic Wall (1994-1995), Havanský projekt (1994-1996), Songline 75°36'52" (1998, Crossing King's Cross (1996) a jednu

novou instalaci, která byla připravena přímo na míru výstavního prostoru. Pomocí laserových paprsků a jejich fotografií a současně probíhajícími videozáznamů se podařilo sochařce vyjádřit umění jako proces v prostoru nekonečných možností.

Návštěvník výstavy Magdaleny Jetelové bude jejími "globálními" plastikami zcela jistě osloven. Jejich síla spočívá především v tom, že neztratily svá lidská měřítka. (mk)

Extremisté a Univerzita Karlova

Velké kontroverze vyvolaly informace tisku, že na seminář Typologie politického extrémismu, který probíhal na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze v rámci výuky politologie, jsou zváni k diskusím představitelů levého a zejména pravého okraje politického spektra k diskusím se studenty. Pozdvižení vzbudila především účast bývalého předáka organizace Národní odpor Praha a v současnosti sekretáře ultrapravicového Národně sociálního bloku Filipa Vávry a funkcionáře podobně zaměřené Vlastenecké fronty Jana Skácela, příslušné diskuse se ale účastnil i předák anarchistů Jakub Polák. Děkan filozofické fakulty okamžitě seminář zrušil a jeho vedoucímu, politologovi Zbořilovi odebral osobní hodnocení (přídavek k tarifnímu platu). Toto rozhodnutí ovšem vyvolalo další vlnu polemik - značná část komentátorů v tisku i někteří studenti politologie ho kritizovala jako ohrožení akademických svobod a poukazovala na skutečnost, že uvedení pravicových extrémistů na fakultě nepřednášeli, ale sloužili spíše jako jakýsi studijní materiál. Tomuto tvrzení ovšem oponuje Zbořilův přímý nadřízený, vedoucí Ústavu politologie Milan Znoj s tím, že extrémisté využívali semináře ke své legalizaci, k důkazu, že jejich myšlenky představují podklad pro akademickou diskusi. Problematika pokusů zejména ultrapravicových stran o průnik do úctyhodného vědeckého prostředí představuje v současnosti skutečně závažné téma, které by mělo být pečlivě analyzováno. Na druhé straně však možná bylo děkanovo rozhodnutí poněkud unáhlené, což dokazuje i jeho pozdější ústupek v tom smyslu, že seminář po změně programu bude přece jen moci pokračovat. (MaFr)

Martin Zeman

Milan Hrala jubiluje

V sobotu se dožívá sedmdesátky prof. dr. Milan Hrala, DrSc., rodák z Humpolce, přední znalec novodobé ruské literatury a teoretik překladu. Vystudoval rusistiku a bohemistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a po absolutoriu v roce 1955 zůstal své alma mater věrný prakticky po celou profesní dráhu. Na Filozofické fakultě UK habilitoval v roce 1966 pro obor ruská literatura, v roce 1983 se stal profesorem, souběžně s vědeckou a pedagogickou prací se věnoval i organiza-torské a řídicí činnosti jako vedoucí katedry i proděkan. Literárněvědné zájmy Milana Hraly jsou orientovány především na ruskou literaturu meziválečného období, což se promítlo do jeho knižních prací o autorech satirické prózy (Zoščenko, Ilf a Petrov, Kolcov), o literární kritice dvacátých let a o problémech prózy dvacátých a třicátých let minulého století. Druhou oblastí, již se Hrala soustavně věnuje, je teorie překladu. Zasloužil se o rozšíření výuky této disciplíny na katedře překladatelství a tlumočnictví, jejíž vznik inicioval a byl i jejím dlouholetým vedoucím. Hrala má na svém kontě na dvě stě odborných studií, článků a recenzí, kromě toho překládá, rediguje vědecká periodika, připravil na dvacet knižních výborů z děl ruských autorů, podílel se na tvorbě vysokoškolských učebnic a stál v čele autor-ruských kolektivů, které vytvořily tři obsáhlé slovníky autorů literatur národů bývalého Sovětského svazu. Sedmdesátka zastihuje jubilanta v plné tvůrčí aktivitě zaměřené nadále jak na teorii překladu, tak na literární historii.

Český skladatel Kopelent oceněn Herderovou cenou

Jeden z předních současných českých skladatelů Marek Kopelent byl na začátku května na půdě Vídeňské univerzity oceněn prestižní výroční cenou Johanna Gottfrieda von Herdera. Cenu, která je od roku 1964 udělována významným vědcům a umělcům ze střední a východní Evropy, udělila Kopelentovi hamburská nadace Alfreda Toepfera.

Dalšími letošními laureáty prestižní Herderovy ceny za rok 2001 se stali řecký filozof Evangelos Mutsopoulos, srbský historik Andrej Mitrovič, slovinský malíř a grafik Janez Bernik, polská germanistka Maria Klanská, ukrajinský básník a esejista Jurij Andruchovyč a maďarský architekt János Böhönyey. Laureáti dostali také od nadace po 30.000 německých markách.

Cena pojmenovaná po spisovateli, filozofovi a teologovi Johannovi Gottfriedovi Herderovi umožňuje laureátům, aby si vybrali každý po jednom stipendistovi, který obdrží dotaci pro studium na jedné z vídeňských vysokých škol. Kopelent pro tato studia zvolil pražskou studentku kompozice Sylvu Smejkalovou. Nadace udělující Herderovu cenu chce tímto oceněním přispět k rozvíjení kulturních vztahů mezi západní a východní Evropou, jakož i k ocenění významného přínosu východoevropských a středoevropských zemí k evropské kultuře. V loňském roce obdržel Herderovu cenu další český umělec, spisovatel Milan Kundera

V příští sezóně uvede činohra Národního divadla deset premiér

Deset premiér obsahuje dramaturgický plán činohry Národního divadla v Praze (ND) na příští sezónu. Umělecký šéf Josef Kovalčuk, který v ní zakončí své funkční období, pražským novinářům řekl, že rozezkoušeny jsou dvě z nich. Bernhardův Minetti, který se objeví v listopadu v režii Otomara Krejčí s Františkem Němcem v hlavní roli pod názvem Portrét umělce jako starého muže a česká verze slavné německé inscenace Sekretářky. V režii Ireny Žantovské bude mít premiéru v září.

"Jeden rozezkoušený titul spadá ještě do této sezóny. Jde o Harwoodova Garderobiéra v režii Martina Huby s Josefem Somrem, Janou Preissovou a hostujícím Miroslavem Táborským v hlavních rolích," uvedl. Premiéra bude v polovině června.

Podle Kovalčuka uzavře tříletou spolupráci s maďarskou režisérkou Enikő Eszenyiou po Komedii omylu a Mnoho povyku pro nic její Večer tříkrálový, jeho premiéra bude 26. září. První úkol dostal v činohře české první scény královéhradecký režisér Vladimír Morávek, který nastuduje Jiráskovu Lucernu. "Bohužel další spolupracovník, scenograf Aleš Votava, který nedávno převzal Radokovu cenu, tento týden po těžké nemoci zemřel," řekl Kovalčuk.

Režisér Jan Antonín Pitínský nastuduje Markétu Lazarovou a Ivan Rajmont Oresteiu. Hry mladých autorů Zdeňka Jecelína Rodinné sídlo a Luboše Baláka Švejkův zvuk připraví Ivo Krobot a Ondřej Pavelka.

"V Kolowratu bude mít v září pod názvem Ruce Venušiny premiéru seifertovský večer, jehož hlavní protagonistkou bude Vlasta Chramostová a režisér Ivo Krobot," uvedl Kovalčuk. V plánu pro tuto komorní scénu je i monodrama autora Petera Turriního nazvané Hotovo, konec. V hlavní roli se objeví Bronislav Poloczek.

Jiří Borovička sňh mal

Dalibor a šílené krávy

PRAHA 10. května (ČN) - Viděla jsem Dalibora a přináším tento názor. Nelehké dílko uchopil a křehce pietním způsobem zasadil do Zlaté kapličky současnosti tým subtilních inscenátorů. Národ otupělý konzumní kulturou ho ocení až za chvíli, ale tak to u poctivých kumštýřů vždycky bylo a bude.

První dějství Smetanova Dalibora se odehrává v soudní síni v přítomnosti krále. Žalující Milada obviňuje Dalibora a jeho přívržence z násilí a vražd. K obětem patřil i její bratr. V kařovskými odtažitými dekoraci, která společně s činovniky, kteří ji rituálně zalidňují vytváří citově indiferentní až chladné prostředí, se odehrává zpověď plná krve, vášně a bolesti. V popředí stojí Milada v nachovém kostýmku a nad hlavami strnule šedého auditoria letí vzrušené útržky obrazů jejich vzpomínek. Do téže síně vstoupí obžalovaný Dalibor a rozpoutá emoce podobné jejím. Dva mocné živly se potkají a Miladina mysl podlehne tomu sálavějšímu.

Druhé dějství. Bufet u disidenta. Kospirační pitka Daliborových přívrženců, kteří jsou odhodláni pod jeho vedením táhnout na Prahu a domoci se práva, protože, jak už to bývá, lidský život je krátký a spravedlnost na dlouhé lokte. Daliborova schovanka přináší zprávu, že hlavní žalobkyně je na jejich straně a pronikla do Daliborovy blízkosti. Milada přestrojená za chlapce získá důvěru starého žalárníka, přinese Daliborovi housle a pokyny spiklenců. Charismatický, sexuálně podezřelý Dalibor podlehne jejím vášnivému chlapeckému kouzlu a jejich city se cudně leč absolutně prolnou. (A pak že nemá s exaltovaným Wagnerem a jeho Tristanem a Isoldou nic společného. Když nic, tak tenhle motiv duchovního splynutí, a když ne v hudebně, tak rozhodně v libretu.)

Třetí dějství. Biedermeierovský salón s bustami Wagnera a Smetany. Velitel stráže varuje krále před Daliborovými přívrženci, kteří jsou všude. Loajální žalárník jeho slova potvrdí a udá Miladu. Král na nátlak poradců potvrdí soudní rozhodnutí a trvá na okamžitém trestu. Daliborův útek je o vlásek zmařen. Moc je stabilizovaná. Zoufalá Milada se postaví do čela vzbouřenců a dosáhne jen toho, že umře v Daliborově náručí. Dalibor je v skleněném prosvětleném válci exemplárně, viditelně a veřejně zrušen a osvobozená láska se v trojím objetí odebere do subtilnějších světů.

Mé krvežíznivé já si nejvíc líbilo v prvním dějství. Druhé bylo vkusně strohé, jak jinak, když v žaláři a třetí mě zmátlo. Milada obalená biedermeierovským balastem, která volá do zbraně a neozbrojena kvačí vstříc imaginární reži opravdu není prvoplánová a působí spíš koncertně. Režisér v programu slíbil, že to po shlédnutí pochopím. Nikoli. Vodítkem mi posléze byla výtvarníková nápověd. O Dalibora se bojovalo i o operu Dalibor a tenhle globální náhled vlastní studiovým divadlům, jsem neuměla přečíst ve velkém formátu a to navzdory prohlášení pana Pitínského, že bude předložen po lopatě. Zpěváci si mohou gratulovat. Nikdo je nenutí s šavlí v ruce ohrožovat svoji nadváhu skoky s balkónu. Mohou si svá ryzí srdce za doprovodu orchestru v klidu vyzpívat až do dna, zatímco za nimi hraje a čistý hudební prožitek umocňuje samotná scéna. Básnický zauzlovaný libreto není srozumitelné ani po přečtení. Přiznám se, že mi orientaci v textu během představení usnadňovaly anglické titulky. Z pěveckých výkonů mě nejvíc oslovil Beneš Bohuslava Maršíka. Řada árií ostatních sólistů zanikala v orchestru. Je to jemné dílo a do Národního patří. Věřím, že jedinci bučící při premiéře své smrtelné chorobě už podlehli a špičkoví hudební interpreti ho znovu rozzáří zaslouženým třípřem.

Národní divadlo

Bedřich Smetana

Libreto: Josef Wenzig, Ervin Špindler

Dirigent: Jan Chaloupecký

Scéna: Tomáš Rusín

Šbormistr: Pavel Vaněk

Dramaturg: Jan Panenka

Režie: Jan Antonín Pitínský

Kostýmy: Jana Preková

Pohybová konzultace: Hubert Krejčí

V hlavních rolích: Vladimír Chmelo, Jan Vacík, Jiří Sulženko, Bohuslav Maršík, Jan Ježek, Jindřiška Rainerová, Eva Dřizgová, Zdeněk Harvánek.

Filmy s hudební tematikou na Žofíně

V první půlce května se konal v Praze, v paláci na Žofíně mezinárodní televizní festival Zlatá Praha. Jeho pořadatelem byla Česká televize.

Představilo se zde kolem stovky pořadů z oblasti hudby a tance ze čtyř desítek zemí. Soutěž probíhala ve čtyřech kategoriích - hudební, taneční, dokumentární a televizních záznamů koncertů nebo jevištních děl.

Festivalu se kromě odborníků mohli zúčastnit i zájemci z řad veřejnosti. Mezinárodní porotě předsedal nizozemský producent a prezident Mezinárodního hudebního centra ve Vídni Henk van der Meulen. Domácí i zahraniční účastníci soutěže měli k dispozici značný prostor k výměnám názorů v tvůrčích dílnách, seminářích a diskusích. Každý z návštěvníků měl možnost zapůjčit si jakýkoliv z přihlášených snímků a promítnout si ho ve videokiosku.

Výběr snímků byl rozšířen pořady ze zlatého fondu České televize a nabídkou Telexportu. Domácí českou tvorbu zastupovaly v soutěži například dokument o tradici Laterny magiky a vizualizace rozhlasové opery Bohuslava Martinů Hlas lesa.

Hlavní cenu mezinárodního televizního festivalu Zlatá Praha získal pořad britské společnosti RM Associates pod názvem Zelený stůl (Tanec smrti v osmi obrazech).

Z hudebních snímků získala první místo část britského seriálu Zvuk na filmu z produkce BBC. Nejlepší z tanečních snímků byl další pořad BBC z cyklu Tanec pro kameru nazvaný Ptáci. Cenu Český křišťál obdržel francouzský dokument Druhý život. Pořad brněnského studia České televize, který přiblížil koncert Magdaleny Kožené a Thierryho Grégoira byl oceněn v kategorii televizních záznamů.

Festival ustanovil novou cenu, která upozornila in memoriam na význam českého skladatele Rafaela Kubelíka.

Cenu publika, která byla letos udělena poprvé, získal dokument švýcarské televize Hudba je můj život - Alexis Weissenberg o významném klavíristovi 20. století.

Loňský festival Zlatá Praha, který uvedl více než stovku pořadů z produkce 53 organizací 28 zemí, byl umístěn na čtyřech místech v Praze, kde probíhalo promítání. Tato myšlenka se ale příliš neosvědčila a proto se v letošním roce veškeré dění centralizovalo pouze na jedno místo.

(mk)

Vláda bude rozhodovat o budoucnosti Národní knihovny v Klementinu

Koncepci rozvoje Národní knihovny v areálu pražského Klementina, která ve dvou verzích předpokládá rozšíření prostor knihovny, v květnu t.r. projednávala vláda. Plán vychází z předpokladu, že areál Klementina opustí Státní technická knihovna, jejíž nová budova vyroste podle rozhodnutí kabinetu Miloše Zemana z minulého roku do pěti let v Dejvicích. Do východního křídla Klementina, kam dosud čtenáři pro technickou literaturu chodili, by se měla přesunout Slovanská knihovna.

"Koncepce uvádí, jak Národní knihovna využije těchto prostor a jaká je její představa o celkové rekonstrukci dosti zchátralého Klementina," řekl ředitel knihovny Vojtěch Balík. Jak popsala plán ČTK mluvčí ministerstva kultury Dita Fuchsová, přestavba by se měla uskutečnit za provozu knihovny a trvat by měla přibližně osm let. Jedna z verzí předpokládá, že na hospodářském dvoře Klementina vyroste nová několikaposchodová budova, druhá verze počítá s tím, že stát odkoupí pro potřeby knihovny budovy v okolí bývalé jezuitské koleje.

"Jde o hrubý harmonogram možného postupu. Zcela konkrétní údaje, zda se bude knihovna rozšiřovat do okolí nebo například pod zem, podle mých informací vláda zatím řešit nebude," zdůraznil Balík. Ministři mají podle něj odsouhlasit pouze směr, kterým se má knihovna ubírat, a uložit ministerstvu kultury práce na konkrétnějším investičním záměru.

K rekonstrukci areálu, který byl naposled ve větší míře opravován před 70 lety, vede kromě stavebních důvodů hrozící nedostatečná kapacita objektů knihovny. Prognózy přírůstků knihovního fondu hovoří podle Balíka o tom, že by krize mohla přijít do deseti let. Loni knihovna dokončila rekonstrukci astronomické věže Klementina a takzvaného barokního sálu za 17 miliónů korun. Na rekonstrukci celého areálu bude podle loňských odhadů třeba 2,5 miliardy korun.

Klementinum vzniklo na zbořeništi dominikánského kláštera jako jezuitská kolej v polovině 16. století a stavebně bylo dokončeno po 200 letech. V Císařsko-královskou veřejnou a univerzitní bibliotéku se proměnilo za Marie Terezie, kdy byli v roce 1777 jezuité kolej nuceni opustit. Areál Klementina byl vždy sídlem vzdělanosti. Postupně zde sídlily nižší a vyšší latinské školy, jezuitská tiskárna, Karlo-Ferdinandova univerzita, observatoř, matematické muzeum a vždy knihovny.

Výstava Židovská Morava, židovské Brno v Bruselu

Od loňského prosince do letošního února byla v Domě umění města Brna umístěna rozsáhlá výstava pod názvem Židovská Morava, židovské Brno. Ta se nyní ve svojí částečně podobě představila v Bruselu.

Galerie Českého centra v Bruselu nabídla výběr z toho nejlepšího a nejzajímavějšího, co se týče bohaté historie i současnosti židovské kultury na Moravě a ve Slezsku. Expozice představila exponáty, které byly zapůjčeny z moravských muzeí, židovské obce v Brně a ze soukromých sbírek. Bylo vybráno samozřejmě to nejlepší ze zachovaných exponátů, které prošly půlstoletím nacistické a komunistické devastace. Výstavu doplňovaly dokumentační studie ve formě fotografických montáží a textů, umístěných na graficky zpracovaných panelech.

Na expozici byly také zastoupeny fotografie židovských památek, zachycující jejich současný stav a snímky ze života židovských obcí na Moravě.

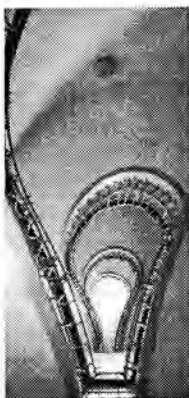
Celou akci doplňovaly doprovodné programy: semináře (např. Židovství malíři), projekce portrétů českých spisovatelů (GEN o Arnoštu Lustigovi nebo Pavlu Tigridovi), dokumenty (Příběhy moravských Židů) nebo také celovečerní filmy (Golet v údolí a Něžný barbar). V Paláci kultury v Bruselu byla uvedena opera pro děti Brundibár.

Turné výstavy v zahraničí bylo zahájeno v centru Evropské unie v Bruselu symbolicky - dále bude následovat New York, Vídeň, Tel Aviv, Jeruzalém, Varšava, Paříž a jako poslední Česká republika.

(mk)

Významná publikace o kubismu

Bohatě vypravený svazek nazvaný *Lomené, hranaté a obloukové tvary* od Rostislava Švácha, který vydalo nakladatelství Gallery, byl vybrán jako nejlepší v kategorii knih o výtvarném umění. Toto ocenění získala zmíněná kniha v soutěži o nejkrásnější knihy roku, jejíž výsledky byly v minulých dnech vyhlášeny.

Josef Gočár: Schodiště domu U Černé Matky Boží v Celetné ulici v Praze, 1912

Publikace, která nese podtitul *Česká kubistická architektura 1911-1923* se představila veřejnosti v pražské galerii Radost. Návštěvníci měli možnost si ji prohlédnout spolu s výstavou fotografií. Autor publikace Rostislav Švácha je přední český historik a teoretik architektury. Kniha je opatřena fotografiemi Jana Malého a graficky ji upravila Clara Istlerová.

Tato výpravná publikace byla ve stadiu příprav již na počátku devadesátých let, ale z finančních důvodů došlo k její realizaci až v současné době. Kniha je rozdělena na dvě části.

Úvodem se autor zabývá řadou otázek, které český architektonický kubismus ve své době vyvolával. Seznamuje čtenáře s reakcemi veřejnosti i odborníků - historiků umění, architektů a publicistů. Poté následuje průběh dělení na první, druhý a třetí kubistický styl. Ve druhé části autor podrobně dokumentuje obsáhlou řadu staveb, které byly stěžejními pro všechna tři období.

Například v kapitole o ranné fázi české kubistické architektury (1911-1913) zdůraznil Švácha významnou úlohu Klubu za starou Prahu (jeho významnými představiteli byli například historik umění Wirth nebo architekti Gočár, Janák, Chochola a Hofman). Ten prosazoval moderní památkářský přístup k zásahům do městské zástavby a zachování alespoň těch nejvýznamnějších památek při asanaci města.

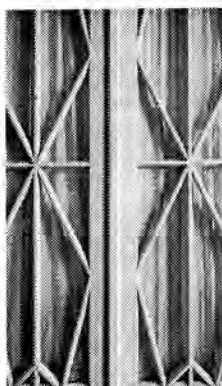
V publikaci je zdůrazněna širší českého kubismu, který na rozdíl od francouzského pronikl hlouběji do všech uměleckých oblastí, kromě malířství to bylo i sochařství, vnější a vnitřní architektura, nábytek, sklo, keramika nebo porcelán.

Autor publikace také seznamuje čtenáře s rozdílnými názory mezi ortodoxními kubisty a mezi umělci a tvůrci, kteří byli ochotni a schopni přijímat vlivy zvenčí, přinášející jiné styly a proudy.

Druhá kapitola se zabývá lety 1913 - 1920, kdy postupně docházelo k tomu, že se k hlavním představitelům českého architektonického kubismu přidávali ostatní umělci. Výraznými osobnostmi v této oblasti byli například Králíček nebo Feuerstein, ale i jiní. Autor srovnává v této kapitole mezinárodní souvislosti a význam a dosah nových myšlenek a připomíná ohlasy českého kubismu v Německu, kdy docházelo k vzájemnému ovlivňování českých a německých kubistů.

Třetí kapitola obsahuje pozdní kubistické období z let 1920 - 1923, které je spojeno především s významnými teoriemi Václava Viléma Štecha.

Druhá část knihy je rozdělena podle tří kubistických stylů a nabízí čtenářům všechny významné stavby. Ty jsou zachyceny

Josef Gočár: Dveře v Bauerově vile v Libodřicích, 1912 až 1914

na fotografiích, které často zdůrazňují i důležité detaily. Doplňeny jsou půdorysy nebo nárysy a každá budova je opatřena informací o svém přesném umístění.

Původní text Rostislava Švácha v publikaci je doplněn dobovými úvahami kritiků nebo samotných architektů.

Grafické řešení celé knihy je nápadité a citlivé a přesně respektuje dané téma. (mk)

Deník šílené manželky

Znáte to. Obyčejný příběh, jakých se denně odehrávají desítky v životech lidí, jejichž tváře rychle zmizí v davu, ale v jejichž srdcích je smutek a prázdné místo po někom, kdo odešel. Hrdinkou jednoho takového obyčejného příběhu je i Xénie, která si rukou spisovatelky Ireny Obermannové vede "Deník šílené manželky".

Autorka do knihy, která je sice nenáročná, čtivá a vtípná, ale i drásající svou otevřeností a hroživou každodenností, převedla některé rysy vlastního života včetně dvou dcer i studia FAMU. Vlastní pocity, které se dají vyjádřit na obsáhlé škále sahající od sebelítosti, přes potřebu zavolat kamarádkám a být nablízku dcerám, až k finanční nejistotě a pocitu neschopnosti, zachytila věrohodně a zároveň s nadhledem. Autentičnosti příběhu se pokusí dosáhnout i film natočený podle románové předlohy "Deník šílené manželky", který bude zanedlouho uveden.

Ve sledu starostí a práce, která působí dojmem, jakoby se někde na tajném místě líhla, si Xénie ani nestihla všimnout, že manželství, které působí vyrovnaně a relativně spokojeně, se pomalu rozpadá na dva paralelní životy. Ty spojují pouze dcery Kristýna a Justýna, jejichž úlohy v románu nabírají na barvitosti, když vtípně a výstižně glosují maminičiny stavy a náhlé změny rozhodnutí. Jsou natolik rozumné, že vyklízejí pole a stahují se k babičce, aby se Xénie uklidnila po výbuchu vzteku, který si vylila na každé z nich, ale i na křečkovy, myši a morčeti.

Xénie však volí jinou cestu. Spolyká celou svou antikoncepci, téměř v bezvědomí absolvuje rozhovor na téma "muži", podstoupí vypumpování žaludku a opět se setká s psychiatrem Václavem, kterého poznala kdysi dávno za nezapomenutelných okolností. Ačkolí je konfrontována s bolestnou realitou samostatného života, uvědomuje si, že o nezávislosti nemůže být ani řeč. Dcery ji na jednu stranu příliš svazují a směřují k zodpovědnosti za sebe samu i jejich existenci, na druhou stranu jsou těmi, kdo jí drží při zemi. Nemůže proto snít o tom, jaké by to bylo, kdyby se její manžel vrátil zpátky. Nemůže si ani vysnívat jiné muže a jinou realitu, protože ty dvě zvláštní osůbky ji vytvářejí realitu úplně jinou a neustále plnou zvrátů.

A tak, ať už závěrečný happy-end vyústí v cokoli, jistota přítomnosti a lásky dvou sverázných dcer zůstane stále platnou. Humorné situace proložené pohledy na černobílou realitu, v němž si Xénie musí znovu hledat místo pro sebe a své dcery, jsou pro "Deník šílené manželky" charakteristické. Nezavádí čtenáře do hlubokých existencialistických úvah o životě a změnách, které sebou neustále přináší. Nepouští se ani do předem bezvýsledných analýz jednou ukončeného vztahu. Naopak. S vtípem a lehkostí stylu, který je jí vlastní, předkládá historii jednoho soužití tak, jak jej prožívala, a spoléhá na jeho jistou podobnost s životy a zážitky čtenářů.

Deník šílené manželky

Irena Obermannová

vydalo nakladatelství Eroika

192 stran

152,- Kč

knihu na recenzi zapůjčilo internetové knihkupectví Kosmas

Alena Králíková

Krátce ze světa a ČR

Výročí trati Jihlava - Znojmo

Kulaté výročí - před 130 lety vyjel na trať Jihlava-Znojmo první vlak - připomněli železničáři sobě i veřejnosti množstvím akcí. Při této příležitosti byla vypravena také celá řada zvláštních historických vlaků.

V železniční stanici Znojmo vystavovali železniční modeláři, konaly se zde koncerty dechové hudby a vystoupení mažorettek.

Ve stanici Moravské Budějovice zajistilo zdejší Muzeum řemesel výstavu o historii železnice. V blízkých Okříškách si mohli zájemci prohlédnout prototyp lokomotivy z šedesátých let.

V železniční stanici Jihlava byly k vidění expozice o železniční historii včetně výstavy tematických poštovních známek (pošta vydala k tomuto výročí příležitostnou dopisnici s natištěnou známkou) a historická i moderní kolejová vozidla. (mk)

Výročí trati Jihlava - Znojmo

Fotografie Dagmar Hochové

Probíhající výstava fotografií Dagmar Hochové pod názvem Děti 1948-66 je umístěna v galerii Pražského domu fotografie.

Jedná se o soubor originálních snímků, které zachycují děti hrající si v dobách nejhlubší totality v zákoutích pražských periferií. Karlín, Kavalírka nebo Libeň se staly místy, kde se podařilo autorce zachytit děti v jejich přirozené hravosti a zároveň podtrhnout ponurou atmosféru poválečné totalitní doby.

Fotografie mají dokonalou kompozici a umožňují tak divákovi vrátit se do let nedávno minulých.

Děti hrající si v prachu ulic, ve starých maringotkách, na starých kolotočích nebo na nárožích před hostinci nejnižších cenových skupin, to vše autorka vnímá jako realitu a děti v jejím podání rozhodně nejsou objekty sentimentu.

Návštěvník této výstavy jistě nebude zklamán a ocení přirozenost a upřímnost vystavených fotografií. (mk)

Výstava Arnošta Paderlíka

Expozice Arnošta Paderlíka, významného českého umělce 20. století, který byl profesorem pražské Akademie výtvarných umění, se představuje zájemcům v pražském Mánesu.

Jedná se o průřez jeho celoživotním dílem. Soubor 25 plastik a 81 obrazů a lavírovaných kreseb byl shromážděn ze soukromých sbírek i z veřejných galerií výtvarného umění.

Velice výraznou částí výstavy jsou obrazy z období druhé světové války. Na druhé straně pak Paderlík osvědčil svůj smysl pro humor a zachycení krásy i radosti. Dokladem toho jsou vystavené obrazy Oloupané jablko, Rajčata, Bažanti, Kohout, Pracovní stůl v ateliéru nebo Zátíší se škumpou. Zejména pak centrální dílo celé expozice Sváteční zátíší patří k tomu nejlepšímu.

Smysl pro vtip i erotiku potvrdil Paderlík zejména v lavírované kresbě. Zachovalo se množství jeho aktů, které vytvořil s mimořádnou autenticitou.

Arnošt Paderlík: Sváteční zátíší, akryl, sololit

Paderlíkovy sochařské schopnosti zastupuje na výstavě například plastika Torzo z roku 1969.

Koncem července bude ve stejné podobě přemístěna celá expozice do Domu umění v Ostravě. (mk)

Zemřel Karel Pichlík

Koncem dubna zemřel v Praze ve věku 73 let jeden z nejvýznamnějších českých poválečných historiků vojensství Karel Pichlík. V šedesátých letech působil ve Vojenském historickém ústavu, kde patřil k vědcům prosazujícím oproštění od černobílého ideologického vnímání minulosti. V období normalizace působil v dělnické profesi a stal se jedním z prvních signatářů Charty 77. Po roce 1989 se do Vojenského historického ústavu vrátil, poté působil v Památníku odboje, který v letech 1990-1993 vedl. V roce 1998 mu prezident Václav Havel udělil Medaili Za Zásluhy. S Pichlíkovým jménem bude i v budoucnosti patrně především spojováno obnovení bádání o činnosti československých legionářů za první světové války. Tvůrce slavné publikace Zahraniční odboj 1914-1918 bez legend a spoluautor zásadní práce Českoslovenští legionáři 1914-1920 dokázal významně přispět k objektivnímu poznání úlohy československých bojovníků za svobodu v období 1. světové války, kterou se v padesátých letech někteří ideologové tehdejšího režimu snažili zlehčovat nebo ignorovat. (MaFr)

Zemřel Karel Kalaš

Dlouholetý sólista opery Národního divadla v Praze Karel Kalaš zemřel ve věku 91 let.

Karel Kalaš jako Wolfram v opeře Braniboři v Čechách ND 1952

Karel Kalaš, který působil v Národním divadle až do roku 1972 se narodil v roce 1910 ve Vídni. Byl vyučený knihtiskař, zpěv studoval soukromě u vídeňského prof. Paganina. V roce 1934 dostal angažmá ve Slovenském národním divadle v Bratislavě. V roce 1939 vystoupil pohostinsky na pozvání Václava Talicha v pražském Národním divadle jako Marbuel v Čertovi a Káče a v tom samém roce byl přijat jako sólista. Kalašův měkký hlas se nejlépe uplatnil ve slovanském repertoáru, hlavně v klasickém českém. Kromě Smetanových a Dvořákových basových rolí byl výborným Greminem, Dosifejem v Musorského Chovanštině, z Wagnerových rolí Dalantem, Heřmanem, dále Shylockem ve Foersterově Jessice, ze světového repertoáru např. Králem Filipem II, Leporellem, Králem z Prokofjevovy Lásky ke třem pomerančům, atd. Natočil velmi mnoho cenných snímků zejména v kompletech Smetanových oper. Vděčné herecké příležitosti se mu také dostalo ve filmu Kulový blesk. Až do svého odchodu zde vytvořil v pražském Národním divadle na čtyřicet rolí. (mk)

Film o českých emigrantech

Známý italský režisér Silvio Soldini natáčel v minulých dnech v Praze. Právě do Československa padesátých let zasadil část svého nového filmu.

Jeho předlohou se stal román maďarské autorky Agoty Kristofové Včera. Ten pojednává o maďarských emigrantech ve Švýcarsku. Režisér Soldini dlouho hledal představitele hlavní role. Nakonec se jím stal Čech Ivan Fraňek, který koncem osmdesátých let emigroval do Francie. Podle něj tedy byla změněna země původu hlavního hrdiny a Maďaři byli vyměněni za Čechy. Podstatná část příběhu je situována do uprchlických táborů na jihu Švýcarska a do továrny na hodinky.

Podle slov samotného režiséra není však hlavním tématem tohoto filmu emigrace, ta pouze vytváří prostředí. Ústřední téma sleduje příběh fatální lásky.

Točilo se tedy v Čechách, ve Švýcarsku a závěr natáčení proběhne v Itálii. Do mezinárodní distribuce půjde film v češtině, pro italské publikum bude nadabován. (mk)

Film Oběti a vrazi na MFF v Moskvě

Třiadvacátý ročník mezinárodního filmového festivalu v Moskvě se uskuteční od 21. do 30. června 2001. Jako jeden ze snímků byl přijat do této soutěže celovečerní debut české režisérky a scénáristky, která v roce 1989 emigrovala do Francie, Andrey Sedláčkové Oběti a vrazi.

Komorní psychologickou studii incestního sourozeneckého poměru natočila režisérka v česko-švýcarsko-francouzské koprodukcii.

Film měl premiéru v loňském říjnu a v hlavních rolích se představili Karel Roden, Ivana Chýlková, Monika Hilmerová a Vladimír Škultéty. Velký záběr filmu je zaměřen na hudbu Bohuslava Martinů, která přímo autorku inspirovala i k napsání některých scén.

Andrea Sedláčková začala svá studia na filmové fakultě v Praze a po svojí emigraci pokračovala ve studiu v Paříži. V současné době žije střídavě v Paříži a v Praze. Pro českou televizi natočila několik dokumentů a baka-lářských povídek. (mk)

Životopis Vlasty Buriana ve fotografiích

Po publikacích, které byly věnovány Oldřichu Novému a Adině Mandlové vydalo nakladatelství Formát další z obrazových životopisů, které jsou souborem většinou neznámých fotografií, přibližujících osobnosti české kinematografie.

Spisovatel Josef Frajs a filmový historik Pavel Jiras připravili publikaci se snímky ze života Vlasty Buriana.

V plánu nakladatelství jsou další hvězdy stříbrného plátna, jejichž život by mohl být čtenářům tímto způsobem přiblížen. V nejbližší době by to měli být Lída Baarová a Hugo Haas. (mk)

Cena pro Jaromíra Štětina

Cenu, kterou udělila Univerzita Johnse Hopkinse, převzal ve Washingtonu český reportér Jaromír Štětina za dokumentární film Odvrácená strana světa.

Film byl vybrán v konkurenci 230 příspěvků z 38 zemí. Jeho tématem je zachycení situace obyvatel čechenského Grozného, obleženého ruskými jednotkami.

Film vznikl ve společnosti Člověk v tísni při České televizi. Spolu se Štětinou převzal ocenění i ředitel společnosti Tomáš Pojar.

V cyklu Cesty víry byl v České televizi uveden dokument, který velice zajímavým způsobem zachytil komunitu Etiopanů, kteří žijí mezi 80 tisíci uprchlíky ze Somálska, Súdánu, Rwandy, Burundi, Konga a Etiopie v internačním táboře UNHCR Kakuma v poušti severní Keni. Jaromír Štětina je režisérem a spoluautorem tohoto dokumentu. (mk)

Americké turné skupiny Olympic

Jedenáct koncertů v Kanadě a Spojených státech bude absolvovat skupina Olympic. Turné, na které v nedávných dnech kapela odletěla zasáhne Toronto, Ottawu, Boston, New York a Chicago. Jedná se o zatím nejrozsáhlejší zámořský podnik, náklady na něj dosáhly asi 40 tisíc dolarů. Kapela sama si hradí pronájem aut a noclehy i pronájem aparatur. Koncerty budou samozřejmě především pro krajany. Největší návštěvnost je očekávána v Chicagu, kde sídlí velká obec krajanů a kde bude koncert uspořádán v sále pro 700 lidí.

Poprvé navštívila skupina Olympic Ameriku loni v srpnu, kde účinkovala na česko-slovenském rockovém festivalu v městečku u Chicaga. Poté uspořádala samostatné koncerty v Los Angeles a Denveru. (mk)

Muzeum Vladimíra Menšíka

Město Ivančice mělo několik slavných rodáků. Mezi ty nejznámější patřil hned po malíři Alfonsu Muchovi herec a komik Vladimír Menšík.

Muzeum Vladimíra Menšíka

U příležitosti umělcovy výtvarné nedožitých sedmdesátých narozenin otevřela ivančická radnice Muzeum Vladimíra Menšíka. Expozice je umístěna v

prostorách ivančického Kulturního a informačního centra. Návštěvník muzea má možnost sledovat herecuv umělecký i osobní život od dětství až po nečekanou smrt v roce 1988. Vystaveno je velké množství fotografií z dětství, ale i z natáčení jednotlivých snímků, ve kterých Menšík účinkoval. K dispozici jsou i různé rekvizity - například stůl z maskérny nebo křeslo z televizního pořadu Křeslo pro hosta. Celou expozici doplňuje hlas Vladimíra Menšíka a známé historky v jeho podání.

Expozice je průběžně doplňována a každý rok se rozrostne o nějaký cenný exponát. To je zásluha nejen hercovy rodiny, ale i všech ivančických obyvatel. (mk)

Ladislav Klíma v angličtině

Utrpení knížete Sternenhocha se stalo první knihou originálního českého spisovatele Ladislava Klímy (1878-1928), která se poprvé v angličtině objevila na americkém trhu.

Přeložení tohoto díla zajistilo nakladatelství Twisted Spoon Press. České velvyslanectví ve Washingtonu společně s divadelní skupinou SCENA představilo překlad ve washingtonském knihkupectví Politics and Prose. (mk)

Nejkrásnější slovenské knihy na Strahově

Památník národního písemnictví v Praze představil v rámci přehlídky Nejkrásnější knihy Slovenska kolekci vítězných publikací deseti ročníků soutěže.

Na základě obsahové, výtvarné a polygrafické kvality vybrala porota ze slovenského knižního trhu to nejlepší.

V kategorii krásné literatury zaujaly edice Heineho Lorelei, Baudelairových Květů zla nebo Morgensternova Nočního spevu ryb s ilustracemi Paula Kleea.

Domácí literaturu reprezentovali autoři jako Hviezdoslav, Timrava a Tatarka. Publikace fotografa Karola Kállaye o Franzi Kafkovi a Praze zase vynikla v kategorii knih o výtvarném umění.

Oceněny byly i knihy od českých autorů, například

překlady Starých pověstí českých od Eduarda Petišky nebo Pohádky Boženy Němcové. (mk)

Nostický palác na Malé Straně byl krátce přístupný veřejnosti

Rekonstruovaný Nostický palác na Malé Straně byl v květnu poprvé po téměř třech letech krátce přístupný veřejnosti. Je to jeden z mála výjimečně dochovaných raně barokních paláců. Nostický palác je součástí Pražské památkové rezervace zapsané v seznamu světových památek Unesco a nepřehlédnutelnou dominantou Malé Strany v těsném sousedství Kampy. V minulosti sloužil nejen jako reprezentační sídlo šlechtického rodu Nosticů, ale také jako centrum kultury a vzdělanosti.

Po rekonstrukci, která má skončit v roce 2002, bude sloužit převážně potřebám ministerstva kultury. V palácové galerii bude umístěna část proslavené Nostické sbírky obrazů, grafik a plastik. Obrazárna, nově obnovená Nostická knihovna i reprezentační prostory budou veřejnosti přístupné pouze v předem stanoveném prohlídkovém režimu. V přízemí a suterénu budou pořádány koncerty a výstavy.

Palác patřil rodině Nosticů až do roku 1945. Před listopadem 1998, kdy začala rekonstrukce, zde sídlilo velvyslanectví Nizozemského království, umělecká agentura Pragokonzert a oddělení Národního muzea.

V pražském záměčku Ctěnice bude opět k vidění expozice kočárů

(ČTK) - Unikátní expozici kočárů si budou moci lidé opět od května prohlédnout v pražském záměčku Ctěnice. V květnu bude výstava otevřena o víkendech a o svátcích od 10:00 do 18:00. Od června bude přístupná každý den. Stálá expozice kočárů byla v areálu záměčku u Bohdanečské ulice instalována v polovině loňského roku. Návštěvníci se mohou na výstavě seznámit s vývojem této dopravy od 18. století do první poloviny 20. století. Nejstarším exponátem je kočár z roku 1720. V doprovodné expozici jsou k vidění mimo jiné druhy zápraží, koňských postrojů a dobové livroje. Ctěnický záměček byl původně gotickou tvrzí pocházející zhruba z poloviny 14. století. Tvrz byla přestavěna renesančně a později v barokním slohu. V současné době se záměček postupně rekonstruuje.

Pěvecké sbory připomenou výročí Josefa Bohuslava Foerстера

(ČTK) - Padesáté výročí úmrtí skladatele Josefa Bohuslava Foerстера, připadající na 29. května, připomene Pěvecké sdružení pražských učitelů cyklem koncertů a dalších akcí v místech jeho působení. Projekt s názvem "Co život dal" je rozvržen na dobu od května do listopadu. Hlavní jubilejní koncert je připraven na 3. června do Míčovny na Hradě. Vystoupí při něm pražské mužské sbory, Pěvecké sdružení pražských učitelek, Kühnův dětský sbor a další tělesa a mezi sólisty houslista Ivan Ženatý a pěvkyně Lenka Škorničková.

Výstava v Bučovicích mapuje společenský život na Hradě za TGM

(ČTK) - Společenský život na Pražském hradě za prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka mapuje výstava, kterou si mohou prohlédnout návštěvníci muzea v Bučovicích. Je dobře veřejnosti připomenout Masarykův význam a respekt, který měl u předních osobností své doby. Výstava potrvá do 1. července.

Národní muzeum připravilo retrospektivu Jana Kristoforiho

(ČTK) - Tvorbu Jana Kristoforiho, jehož díla zdobí sbírky světových galerií i soukromníků včetně prezidenta Václava Havla, představuje otevřená expozice v Národním muzeu v Praze. Grafiky, oleje, plastiky a trojrozměrné předměty exilového výtvarníka si mohou zájemci prohlédnout ve výstavních sálech v prvním patře muzea do 16. září. Výstava se koná při příležitosti 70. narozenin, které autor oslaví 17. července. Zájemci ji mohou zhlédnout denně od 10:00 do 18:00. Sto vylosovaných návštěvníků dostane od Jana Kristoforiho drobný dárek.

Výstava zahájila spolupráci mezi Kutnou Horou a maďarským Egerem

(ČTK) - Výstava akvarelů maďarských výtvarníků byla otevřena v Sankturinovském domě v Kutné Hoře. Exponáty, zapůjčené Zámeckým muzeem Ištvána Dobó v maďarském městě Eger, budou k vidění do 15. června. Výstava je prvním krokem dlouhodobého programu spolupráce mezi Kutnou Horou a Egerem. Impulsem k partnerství obou měst byl záměr českého velvyslance v Budapešti Rudolfa Jindráka rozšířit úspěšnou mezistátní spolupráci na úroveň obcí a regionů. Kutná Hora a Eger mají mnoho společného: Jsou to historická města s četnými památkami, čilým turistickým ruchem a bohatým

kulturním životem. Zároveň jsou i sídlem tabákových továren s dlouholetou tradicí, které mají společného vlastníka.

Život před 100 lety přibližuje výstava na Špilberku

(ČTK) - Každodenní radosti i starosti Brňanů na přelomu 19. a 20. století přiblíží návštěvníkům výstava nazvaná Brňané před 100 lety aneb jak žili naši předkové. Zájemci si ji mohou prohlédnout v západním křídle brněnského hradu Špilberk. Návštěvníci, kteří dokáží, že se narodili v roce 1901 nebo dokonce dříve, nemusejí na výstavě platit vstupné.

Výstava ve Špilberku potrvá do 28. října.

Muzeum v Kašperských Horách vystavuje unikátní díla sklárny Lötze

(ČTK) - Přibližně tři stovky exponátů luxusního skla jedné z neznámějších skláren, které působily na území Čech, sklárny Johann Lötze, vystavuje Muzeum Šumavy v Kašperských Horách na Klatovsku. Sklárna Lötze je známá zejména díky svým unikátním secesním dílům, výstava ale překvapí milovníky a sběratele této značky zmapováním celého vývoje sklárny z let 1824 až 1939.

Pražský Obecní dům vystavuje výběr ze sbírky Karáska ze Lvovic

(ČTK) - Výběr uměleckých děl ze sbírky dekadentního básníka Jiřího Karáska ze Lvovic mohou obdivovat návštěvníci pražského Obecního domu. Výstava s názvem Sen o říši krásy bude mít dvě části. Do 29. července bude k vidění české umění, od 8. srpna do 14. října evropské umění a Slovanská galerie. Expozice je otevřena denně od 10:00 do 18:00, vychází k ní také reprezentativní publikace. Vstupné na výstavu činí 80 korun, snížené je poloviční. Rodina zaplatí 120 korun.

Česká mise při EU otevřela své internetové stránky v angličtině

Nejen zahraniční novináři, ale všichni zájemci o Českou republiku a především o její vztahy s Evropskou unií mohou již v těchto dnech těžit z nově otevřených webových stránek české stálé mise při EU.

Na internetové adrese www.mfa.cz/missionEU se anglicky mluvící návštěvník nejen dozví postup vyjednávání České republiky o vstupu do Evropské unie, ale může si stáhnout řadu dokumentů týkajících se vztahu ČR a EU - od asociací dohody a proslovy. "Má to být jakési zrcadlo toho, co tady děláme," řekl český velvyslanec při EU Libor Sečka. Dodal, že nejde o konkurenci Euroskopu - serveru ministerstva zahraničí, který na adrese www.euroskop.cz již dlouho poskytuje v češtině zevrubné informace o České republice a Evropské unii.

Internetový zájemce se na stránkách dozví také to, kteří čeští politici v Bruselu pobývali nebo kdo z EU navštívil ČR. Stránky chtějí vzbudit i větší zájem o Českou republiku u zahraničních studentů. Pro ty je připraven i kvíz - kromě otázek, s jakými státy ČR sousedí, zda má moře a zda v jejím čele stojí král, prezident, nebo guvernér, se zájemci musí vypořádat i s tím, které ze slov perestrojka, robot a internet pochází z češtiny nebo v jaké disciplíně soutěží český atlet Jan Železný.

Nově otevřené stránky zatím podstupují zkušební provoz a definitivní podobu dostanou až k 1. červenci - začátku belgického předsednictví EU. Aktualizovány mají být jednou až dvakrát týdně.

sd čas pz

Temelín je výhodný, říká se na besedách

Osmá třída Základní školy ve Slezské ulici v Praze je vyzdobena tabulkami o jaderné energii a Temelínu. Před žáky předstoupuje Jiří Křepel z katedry jaderných reaktorů Českého vysokého učení technického a beseda o tom, jak výhodný je Temelín a výroba energie z jádra, může začít. "Je to osvěta. Pozitivní vztah k jaderné energetice je u mladší generace menší než u starších lidí," říká Ladislav Kříž, mluvčí společnosti ČEZ, která besedu platí. Škola ve Slezské ulici není první ani poslední, kde se propagační akce koná. Přednášející jaderný fyzik však ve třídě neřekne ani slovo o tom, že ho platí ČEZ. Že podporuje jadernou energii, však zdůraznit nezapomene. "Děláme to kvůli dětem, z médií dostávají jen kusé informace a z nich si nemohou udělat objektivní představu, co je Temelín nebo jak výhodná je jaderná energie," vysvětluje Křepel. Napřed se promítá animovaný film. Je kreslený a natočený zábavnou formou. Žáci se dozvědí, jak velký je atom nebo jak je pro nás důležitá elektřina. Pak následuje přednáška o tom, jak dlouho vydrží fosilní paliva či kolik energie vyrobil loni ČEZ. Po přestávce přednášející pouští další film, tentokrát o přepravě a skladování vyhořelého jaderného paliva. Děti vidí, jak je kontejner na přepravu bezpečný - vydrží, když do něj narazí vlak, spadne na něj letadlo a zasáhne ho raketa. Pro žáky jsou také připraveny letáky o palivovém cyklu jaderných elektráren nebo o jaderné energetice ve světě. Pak se mohou ptát. "Jak je Temelín chráněn před zemětřesením?" zní jediný dotaz. "Je konstruován tak, že se reaktor okamžitě při hrozícím nebezpečí odstaví. Vše je bezpečné," vysvětluje Křepel. "Bezpečnost je v Jaderné elektrárně Temelín zaručena, hysterie Rakouska je zbytečná a neopodstatnělá. Musíme si uvědomit, že jaderná elektrárna dává lidem práci, podílí se finančně na mnoha projektech v jejím okolí a to je značná výhoda," dodává. Agentura J.L.M., která pracuje pro ČEZ, uvádí, že besedy ve středních školách a posledních ročnících základních škol, které vedou kromě lidí z katedry jaderných reaktorů také členové České nukleární společnosti a operátoři z Dukovan a Temelína, začaly loni v březnu a dosud se jich zúčastnilo více než 14 tisíc studentů ze 180 škol. Dvě přednášky se uskutečnily také v Rakousku, další se plánují, i když několik rakouských škol nabídku na besedu odmítlo.

jp

Havel oceněn čestnou cenou rakouského tiskového klubu Concordia

Čestnou cenu za celoživotní dílo v duchu lidských práv, demokracie a tolerance udělil na začátku května českému prezidentovi Václavu Havlovi vídeňský tiskový klub Concordia. Cenu, kterou tento nejstarší tiskový klub na světě uděluje jednou ročně v den svobody tisku.

Havel si podle dopisu, který zaslal do Vídně, tohoto prestižního ocenění velmi váží. V listu také vyzdvihl práci klubu v oblasti boje za svobodu tisku a projevu nejenom v alpské republice, ale i v zemích, kde doposud vládou nedemokratické praktiky. Prezident poděkoval klubu za to, že v roce 1989, kdy byl komunistickým režimem uvězněn, protestoval a požadoval jeho propuštění.

Kromě nejrůznějších cen a čestných doktorátů, kterými svět vzdává hold Havlovi činnosti na poli humanity, je český prezident držitelem řady literárních uznání.

Loni získal cenu rakouského klubu novinářů založeného v roce 1859 vídeňský kardinál Franz König. Letos obdrželi ceny klubu za novinářskou práci dva rakouští žurnalisté - Florian Klenk z vídeňského listu Falter a sloupkař a komentátor deníku Der Standard a týdeníku Format Hans Rauscher. Ti si kromě ocenění odnesli i po 50.000 šilincích.

První dáma se soudí kvůli internetové stránce

Prezidentská kancelář vyzvala státního žalobce, aby zahájil trestní stíhání: kdosi si totiž zaregistroval internetovou stránku s názvem www.dagmarhavlova.cz a vystavuje na ni tvrdou pornografii. "Kancelář prezidenta republiky podala Městskému státnímu zastupitelství v Praze podnět k zahájení trestního stíhání pana M.B., majitele domény dagmarhavlova.cz, na které se prezentuje tvrdá pornografie," říká mluvčí prezidenta Ladislav Špaček. Návštěvník stránky se totiž podle Špačka může mylně domnívat, že obsah má souvislost s manželkou prezidenta. "Což paní Havlové způsobuje vážnou újmu na jejích osobnostních právech," dodává Špaček. Majitel adresy www.dagmarhavlova.cz však na tom nic špatného nevidí. "Je to běžný obchod. Tu adresu si mohl zaregistrovat kdo chtěl," říká. To, že tak kancelář prezidenta neučinila, je podle něj pouze její chyba. Majitele adresy však podle právníka Roberta Bezděka může v občanskoprávním sporu na ochranu osobnosti žalovat kterákoliv paní jménem Dagmar Havlová. jp

Chvalovský nesmí ke svému majetku

Vrchní státní zastupitelství vydalo sérii příkazů k zajištění veškerého majetku šéfa fotbalového svazu Františka Chvalovského a dalších pěti lidí, kteří podle policie podvodem připravili Komerční banku o 1,33 miliardy korun. U Chvalovského se podařilo zablokovat majetek v hodnotě zhruba 140 milionů korun, což je deset luxusních automobilů, lukrativní pozemky a nemovitosti, cenné papíry a bankovní konta. Podle informací z vrchního zastupitelství je však zřejmé, že se podařilo zajistit pouze část majetku. Většina totiž skončila v zahraničí. Podle obchodního rejstříku je řada firem bývalého Chvalovského impéria včetně fotbalového klubu Blšany převedena na firmy se sídlem ve Švýcarsku, jiné majetky skončily na Slovensku či v Maďarsku.

jp

Vědci objevili hrob z doby bronzové

Pravěký hrob starý čtyři tisíce let našli archeologové v Praze-Záběhlících při průzkumu, jenž předchází výstavbě bytových domů. V hrobě byly dvě keramické nádoby a zachovalá lidská kostra ve skrčené poloze. Unikátní hrob z doby bronzové pochází z doby kultury zvoncovitých pohárů. "Našli jsme keramickou nádobku, ale pohár ne. Ten býval větší a zdobený a obsahovaly ho hroby bohatých," řekl archeolog ze společnosti Archaia Michal Ernée. *jp*

Atentátník udělal chybu

Pátrání po útočníkovi, který posílá představitelům zkrachovalého H-Systemu poštou výbušniny, policii usnadnil sám odesílatel: na dopisech totiž zanechal otisky. "Expertiza zadržovaných zásilek odhalila, že pachatel na nich nechal otisky prstů," uvedl policejní důstojník, detailně informovaný o průběhu vyšetřování. Speciální vyšetřovací tým okamžitě porovnal otisky prstů z dopisů s daktyloskopickou databází lidí, kterým policie už v minulosti sňala otisky kvůli podezření z trestné činnosti. "Bohužel, v evidenci tyto otisky nejsou," dodal policista. I přesto tato amatérská chyba může policii dopomoci k usvědčení atentátníka, pokud jej mají v okruhu vytípaných pachatelů. Policejní prezident Jiří Kolář pouze potvrdil, že pracují s několika verzemi, mezi nimiž je vyřizování účtů přímo mezi bývalými činiteli H-Systemu nebo zoufalý čin poškozeného klienta této stavební společnosti. Policie si je téměř jistá, že odesílatel je jeden člověk. *jp*

Pojišťovně se ztratila data klientů

Komerční pojišťovna, dceřiná společnost Komerční banky, nedokázala ochránit informace o svých klientech. Neznámý pachatel jí ukradl zařízení, na němž se zálohují data. Pojišťovna, která má asi půl milionu zákazníků, odmítla sdělit, jak podrobné informace o klientech a jejich pojistkách zcičená data obsahovala. *jp*

Temelín přerušil provoz

Temelínská elektrárna bude dva měsíce stát. K zastavení jaderné reakce ji přiměly opakované technické potíže. Do konce června by technici měli odstranit všechny závady na turbíně, která nadměrně vibruje. Poslední odhalenou závadou je ohnutá hřídel rotoru turbíny. "Je to příčina posledního chvění turbíny. Zařízení vibruje, protože je rotor excentrický," řekl Jiří Fleischhans, viceprezident České nukleární společnosti a konzultant pražské Škody, generálního dodavatele elektrárny. Součástí nadcházející odstávky prvního bloku bude i plánovaná výměna ventilů v turbíně, které byly jednou z příčin chvění turbíny. *jp*

Šumava nezíská prestižní značku

Národní park Šumava nezíská prestižní značku PAN Parks, kterou chce organizace PAN Parks se sídlem v Holandsku udělit některým správním chráněným územím v Evropě za starost o přírodní hodnoty a zachování kvalitních vztahů s místními obyvateli. Šumavský park téměř po dvouletém vyjednávání neprošel užším výběrem kandidátů. Značka PAN Parks by přitom Šumavě usnadnila přístup k zahraničním dotacím na podporu cestovního ruchu. "Poněkud mě to překvapilo. Vždyť předtím jsme dostali asi tři průběžné zprávy, v nichž stálo, že sejevíme dobrým uchazečem," uvedl vedoucí útvaru pro veřejnost Správy Národního parku Šumava Vladimír Silovský, aniž uvedl přesné důvody obratu v celé záležitosti. Mluvčí organizace PAN Parks Chris Hogan uvedl, že vedení parku nebylo ochotno dostatečně spolupracovat na splnění cílů organizace PAN Parks a na vytvoření takového plánu péče, který by byl v souladu s principy a kritérii PAN Parks. *jp*

Úřady lidem upírají lék na Alzheimerovu chorobu

Tisíce lidí, kteří v České republice trpí Alzheimerovou chorobou, nemohou být správně léčeni. Přesto, že už tři roky je k dispozici lék, který by alespoň některým z nich umožnil oddálit chvíli, kdy přestanou být schopni pracovat a samostatně žít. Zdejší úřady se za celou dobu nedokázaly dohodnout, jak by měly tyto léky hradit zdravotní pojišťovny. Šanci být léčen tedy mají pouze ti, kteří si to mohou dovolit: měsíční dávka totiž přijde na tři až čtyři tisíce korun. Jinak řečeno: pokud lidé, kteří si celý život platili zdravotní pojištění, onemocní zrovna Alzheimerovou chorobou, mají smůlu. Nejnovější závěr lékové kategorizační komise při ministerstvu zdravotnictví, která zasedá v těchto dnech, je pro nemocné špatnou zprávou: její člen a přední farmakolog profesor Jan Švihovec potvrdil, že problém se odkládá o další půlrok. Experti v komisi se už přitom dohodli na podmínkách předepisování léku, aby nebyl zneužíván, což byla a je hlavní obava pojišťoven. Proti se však nakonec postavila koordináční rada ministerstva. Je prý třeba dále zkoumat přínos léku. "Je to diskriminace lidí s touto chorobou," řekla předsedkyně Alzheimerovské společnosti, lékařka Iva Holmerová. Experti včetně profesora Švihovce potvrzují, že pro řadu jiných léků, například na rakovinu, tato tvrdá kritéria neplatí: pojišťovny hradí množství medikamentů, jejichž skutečný přínos se takto detailně nezkoumá. "Osobně se domnívám, že jde spíše o politické než odborné rozhodnutí - o obavu, zda cena za lék, který neprodlužuje život, není moc vysoká. Podle mě je to rozhodnutí špatné," uvedl Švihovec. Podle střizlivých odhadů by úhrada léků na Alzheimerovu nemoc stála sto až dvě stě milionů korun ročně. Tutéž částku vydá jen Všeobecná zdravotní pojišťovna za paralen, anopyrin a ibuprofen - tři nejčastěji předepisované, a přitom poměrně levné volně prodejné léky. *jp*

Série dopisních bomb v Praze

Zatím neznámý pachatel poslal sedmi představitelům zkrachovalé stavební společnosti H-System dopisní bomby. "Tři zásilky se podařilo pyrotechnikům zlikvidovat," říká policejní mluvčí Ivana Zelenáková. Čtvrtá z trhavin zranila syna bývalého ředitele firmy Jaroslava Eliáše. Balíček mu utrlh prsty na rukou. S tímto těžkým poraněním byl převezen do pražské vinohradské nemocnice. Všechny zásilky měly stejnou podobu, podle policejní mluvčí je tedy pravděpodobné, že je zaslala táž osoba. Kromě Eliáše dostali trhavinu v obálce také bývalí členové představenstva a dozorčí rady H-Systemu Ladislav Tůma, Zuzana Klognerová a Rudolf Blaho. První velkou obálku předala krátce před polednem poštovní doručovatelka někdejšímu šéfovi H-Systemu Ladislavu Tůmovi v pražských Kobylisích. Tůma zásilku otevřel, když uviděl podezřelé drátky, okamžitě ji přinesl před dům. Společnost H-System, která zhruba před pěti lety začala v okolí Prahy s výstavbou poměrně levných rodinných domků a atriových bytů na základě splátkového systému, se dostala do finančních obtíží. Na podzim roku 1997 zkrachovala. Většina klientů se dodnes marně domáhá jakékoli finanční satisfakce. Společnost H-System byla v minulosti spojována se sociální demokracií, protože zaměstnávala některé její členy.

Česká pošta vyhlásila ve svých pobočkách bezpečnostní opatření. Nelze vyloučit, že někde leží další bomba. Policie už má vymezen okruh lidí, kterým mohou být určeny. Pošta jí hlásí každou zásilku, která směřuje na jejich adresu. Podle jednoduchého složení bomb se vyšetřovatelé domnívají, že atentátník není profesionál. Výbušný systém však může v krajním případě i zabít.

jp

Největší restituce se odkládá

Asi největší restituce majetku se bude muset odložit kvůli podezření z podvodu. Jde o nemovitosti hraběcího rodu Salmů-Reifferscheidtů z Blanenska, které dosahují nevyčísitelné hodnoty. Ve hře je mimo jiné 8000 hektarů lesů včetně pozemků nad proslulými Punkevními jeskyněmi v Moravském krasu a také dva zámky, z nichž jeden byl prohlášen Národní kulturní památkou. Policie prověřuje možnost, zda tato restituce neprobíhá částečně na základě padělaných dokumentů. Asi před deseti lety vznikl zfalšovaný doklad o československém občanství sester hlavní restituentky Marie Salm-Reifferscheidtové. "Potvrzení o občanství nakonec sestry získaly jiným způsobem a na sporné dokumenty se nikdy neodvolávaly. Bylo to všechno naprosto legální. Podle mne jsou to zoufalé pokusy něco zvrátit, vždyť už to prošlo několikrát soudem," říká hraběnka Marie Salm-Reifferscheidtová. Blanenská radnice, která je účastníkem restitučního řízení, nicméně vyzvala oficiálně brněnské vyšetřovatele: "Žádáme o poskytnutí informací, aby případné falzifikáty nesloužily pro další úřední řízení," napsali brněnským vyšetřovatelům úředníci z blanenské radnice. Blansko je současným majitelem jednoho zámku a části pozemků. Spornému majetku v některých případech současní majitelé věnují jen nejnutnější péči, protože nevědí, jaký bude jeho osud. Současný zájem policistů o Blanensko však může ukončení tahanic znovu oddálit. Pokud by se případně ukázalo, že dokumenty opravňující vydání majetku, byly získány podvodným způsobem (například byly zfalšovány doklady o státním občanství), vydávání dalšího majetku by se zastavilo a podle platných zákonů by zřejmě museli restituenti vrátit i ten majetek, který už získali. Navíc může situaci ještě ovlivnit Ústavní soud, který má rozhodnout o stížnosti proti vydávání někdejších hraběcích lesů. Jednání soud ještě nenařídil

jp

Zemřela

Riva Krieglová

Ve věku nedožitých 93 let zemřela v Praze Riva Krieglová. Tato účastnice protifašistického odboje byla v roce 1942 zatčena gestapem společně s Juliem Fučíkem a vězněna v koncentračních táborech. Krieglová byla jedinou svědkyní Fučíkova zatčení, která přežila válku a měla výhrady k jeho chování během zatčení. Podle jejího mínění Fučík nespůlnil povinnost ilegálního pracovníka a umožnil tak rozsáhlé represe, které následovaly po zatčení odbojářů.

Riva Krieglová byla manželkou někdejšího člena předsednictva ÚV KSČ Františka Kriegla (1908-1979). Ten jako jediný z československé strany odmítl v srpnu 1968 podepsat takzvaný moskevský protokol. Kriegl byl také signatářem Charty 77.

(mk)

Evropská šlechta v Karlových Varech

Největší české lázeňské město Karlovy Vary přivítalo letos již popáté zástupce aristokracie z celé Evropy. Šlechtici zde strávili pět dní a obsadili téměř všechny karlovarské hotely a penziony.

V rámci této akce probíhaly společně obědy a vernisáže, prohlídka likérky Becher a v Městském divadle byl uspořádán koncert, který řídila Cornelia von Kerssenbrock. Ta je vnučkou někdejšího následníka rakousko-uherského trůnu Otty Habsburského, který měl nad celým karlovarským setkáním záštitu. Také byly připraveny dva plesy - vzhledem k množství účastníků. První byl v Grandhotelu Pupp a druhý v císařských lázních.

Karlovy Vary navštívilo celkem asi tisíc pět set členů známých šlechtických rodin. Byli mezi nimi například nizozemská královna Beatrix, princ Martin Windischgratz nebo Gabriela von Habsburg, která uspořádala výstavu svých plastik v galerii na Vřídelní kolonádě.

(mk)

Horký 1. máj

První máj v České republice byl skutečně velmi horký, ovšem na rozdíl od Německa nikoli kvůli pouličním střetům policie s demonstranty. Na vině byl někdo daleko mocnější - samotné Slunce. Podle sledování v pražské observatoři v historickém Klementinu byl letošní 1. máj nejteplejší za posledních 226 let. Doposud držel rekord rok 1955. Na demonstranty působilo vedro spíš umírňujícím způsobem, málokomu se v takovém počasí chtělo tahat s policisty na ulicích, naprostá většina obyvatel velkých měst vyrazila raději do přírody. Oslavám 1. máje se vyhnul podobným způsobem dokonce i premiér Miloš Zeman, který svátek na rozdíl od předchozích let strávil v zátíší své chalupy na Vysočině. (MaFr)

Jedna z vedoucích podnikatelek světa je z ČR

Konzultační americká společnost The Satr Group udělila letos prestižní ocenění Vedoucí podnikatelka světa i spolumatelce akciové společnosti Grund Gražyně Grundové z Mladých Buků. Absolventka Vysoké školy textilní v Liberci založila v roce 1990 s manželem a dvěma syny firmu na výrobu koupelnových předložek. Ta dnes exportuje 80 procent své produkce a Gražyna Grundová řídí její obchod se všemi zeměmi východní a střední Evropy. Rodina postupem doby vytvořila významnou podnikatelskou skupinu, jejíž obrat loni činil 323 miliónu korun. Vedle a. s. Grund do ní patří ještě přádelna Grund-Spinning a firma Grund Textil. Textilní průmysl v ČR se v posledních letech potýkal s četnými potížemi, ale příklad rodiny Grundů naznačuje, že i v tomto oboru lze s dobrou kvalitou uspět. (MaFr)

Češi ctí viagru

Lék na zlepšení mužské erekce viagra se v Čechách úspěšně uchytil. V konzumaci modrých tabletek se Česká republika umístila na třetím místě ve střední a východní Evropě, když ji předstihli pouze Slovensko a Maďarsko. Podle informací distribuční firmy připadá na tisíc mužů v ČR patnáct tabletek přípravku, jehož možnosti bývají stále předmětem četných diskusí. Po opadnutí senzace však nelze vyloučit ani opadnutí zájmu, ostatně stejně mám podezření, že značná část pilulek byla rozdána jako jíživé přátelské dárky. (MaFr)

Kdo financuje české neonacisty

V souvislosti s rychle postupujícím přeorientováním značné části české ultrapravicové scény z pozic jakéhosi integrálního českého fašismu, jaký třeba počátkem devadesátých let představovala hudební skupina Orlik, na otevřeně neonacistická uskupení se v tisku hodně hovoří o zdrojích financování tohoto hnutí. Určitě částky určitě poskytuje poměrně rozšířený obchod s nelegálními tiskovinami a zejména s hudebními nahrávkami, ale dost pravděpodobná je i podpora ze zahraničí, zejména z Německa. Zejména aktivně si v České republice počínají němečtí přívrženci mimořádně nebezpečných extremistických hnutí Hammer Skins a Blood & Honour, kteří podle mnoha odborníků přispívají svým souvěrcům v České republice i nemalými obnosy na umožnění další činnosti. Právě hrozba, že by se z České republiky mohlo stát mezinárodní centrum neonacismu, přispěla k prohlášení ministra vnitra S. Grosse, že policie bude přísněji vystupovat proti ultrapravicovým srazům. Vývoj skinheadské scény v České republice v posledních letech jasně ukazuje, že tato uskupení mají skutečně prazvláštní představy o vlastenectví, kterým se ohánějí. Zamilovali si myšlenky Adolfa Hitlera, který toužil po vyvraždění celého českého národa, stejně rychle a snadno jako řada jejich předchůdců z prvorepublikové Vlasty. (MaFr)

Německý řád pro Petra Uhla

Bývalý chartista a novinář a do letošního roku i vládní zmocněnec pro lidská práva Petr Uhl byl vyznamenán německým řádem - Velkým křížem za zásluhy.

Vyznamenání předal Petru Uhlovi německý velvyslanec Hagen Lambsdorff, který uvedl, že bylo oceněno Uhlovo působení především v oblasti ochrany menšin a lidských práv vůbec.

Petr Uhl byl v období komunistického režimu několikrát vězněn, byl spoluzakladatelem Charty 77 a Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS).

Po listopadu 1989 pracoval v různých funkcích. Například byl členem pracovní skupiny Rady pro národnosti vlády ČR k problematice rasového násilí, předsedou Rady pro národnosti vlády ČR a nakonec zmocněncem pro lidská práva. Působil také v čele Československé tiskové kanceláře a vedl časopis Listy. (mk)

Chirurgové se sešli v Praze

V Praze se koncem dubna konal 8. kongres Evropské rady pro koloproktologii (onemocnění střev a konečníku), na kterém se sešel výkvět chirurgů pracujících v tomto oboru. Velkou pozornost vzbudil v českých podmínkách unikátní přímý přenos operací špičkových chirurgů ze Skandinávie a USA pomocí telemostu z motolské nemocnice do přednáškového sálu. K výběru Prahy jako místa konání kongresu pravděpodobně přispěla i skutečnost, že právě v České republice je nejvyšší výskyt rakoviny tlustého střeva na světě. I když přenášené operace se této problematiky netýkaly, celkové zlepšení lékařské péče v oblasti střev a konečníku snad smutné prvenství České republiky pomůže odstranit. Přispět by k tomu mohla i postupně se zlepšující skladba české stravy, která se pomalu přibližuje k moderním požadavkům. (MaFr)

Pražský Žižkov slavil 120. výročí povýšení na město

Koncerty, jízdy historické tramvaje, horkovzdušná vzducholod i ohňostroj na Vítkově byly součástí oslav 120. výročí povýšení pražského Žižkova na město. Na akce jako koncert rockové kapely Abraxas, vokální skupina Linha Singers, pro děti nafukovací hrad a živí poníci, má radnice v rozpočtu vyčleněno zhruba 300.000 korun. Žižkov povýšil na město svým privilegiem z 15. května 1881 císař František Josef I. Výročí si připomenou také členové Clubu gentlemanů Žižkov.

České výrobky roku 2001

Na základě ankety Institutu pro výzkum trhu GfK Praha byly v České republice vyhlášeny výrobky roku. Výsledky ukázaly, že si čeští spotřebitelé cení především tradičních značek. Jako nejdůležitější kritérium při nákupu konzumenti stále uvádějí cenu, přestože zároveň sílí ochota připlatit si za zvýšenou kvalitu. Podceňovat není možno ani význam reklamy, ale to si lidé ne vždy přiznávají. Například k vítězství sušeného nápoje Tang v kategorii džusu a ovocné nápoje jistě propagační kampaň, spojená samozřejmě s ofenzivní cenovou politikou přispěla. Mezi čokoládovými výrobky zvítězily Čoko tatranky, ze slaných pochutin si ocenění odnesly Tradiční české brambůrky. Mezi jogurty a mléčnými dezerty kraloval v Olomouci vyráběný jogurt Olma bio via natur a mezi sýry inovovaný a přitom stále tradiční tavený plátkový sýr Apetito. Hitem mezi dehydratovanými potravinami se stala nová instantní polévka s játrovými knedlíčky. V drogistickém zboží se dařilo především světovým značkám - v kategorii péče o pleť se prosadila pleťová kosmetika Kamill, v péči o vlasy Drei Wetter Taft a mezi čistícími prostředky Bref WC gel mint. Přístup do soutěže měly pouze nové nebo významně inovované výrobky, přesto se však zejména u potravin prosadily výrobky těžící ze stálic na trhu, jako je třeba sýr Apetito nebo tatranky. Výsledky ukazují, že každý trh má svá specifika, která musí podnikatelé brát v úvahu. Zejména některé potravinářské výrobky a značky se staly podobnou součástí národní kultury jako národní pokrmy. Bylo by proto jistě škoda, kdyby jen tak beze stopy zanikly.

(MaFr)

Kamióny připraveny k pašování

Sdružení autodopravců Česmad Bohemia zveřejnilo informaci, že celníci odhalili u řady kamiónů z České republiky, Slovenska, Bulharska, Rumunska a dalších zemí úmyslné úpravy ocelového lanka sloužícího jako celní uzávěra, které měly umožnit využití kamiónů pro pašování. Protože nelegální poškození bylo provedeno velmi podobným profesionálním způsobem, nedá se podle sdružení Česmad vyloučit, ani vytváření ilegální cesty pro organizovaný zločin, zabývající se obchodem s drogami, alkoholem, cigaretami nebo převáděním emigrantů. Celá akce byla náhodně objevena na česko-slovenské hranici při celní prohlídce. Doufejme, že úspěšný zásah zabrání dalšímu rozšíření nelegálních obchodů.

(MaFr)

Sněmovna Klause za chování k novináři MfD nepotrestá

(ČTK) - Předseda ODS a sněmovny Václav Klaus nebude za své chování k fotoreportérovi Mladé fronty Dnes (MfD), kterého se dopustil loni v listopadu, nijak postižen. Klause tehdy rozčílilo, že novinář telefonoval v době, kdy předseda ODS hovořil v přímém televizním přenosu. Po jeho skončení vytrhl novináři mobilní telefon a hodil ho na zem.

Mandátový a imunitní výbor sněmovny, který se kauzou zabýval, se neshodl s názorem náměstkyně obvodního státního zástupce pro Prahu I Zdeňky Galkové, podle níž se Klaus dopustil přestupku proti občanskému soužití.

Českou vládou schválená novela má zamezit odlivu památek do zahraničí

Zamezit odlivu památek do zahraničí má novela zákona o prodeji a vývozu kulturně cenných předmětů, jejíž návrh schválila vláda. Mluvčí kabinetu Libor Rouček řekl, že předloha odstraňuje nedostatek dosavadní právní úpravy tím, že rozlišuje vývoz kulturních hodnot na dobu určitou a trvalou.

Novela počítá s odborným posouzením, zda vyvážený předmět je, či není kulturní památkou. Stanoví také síť vybraných muzeí a galerií, která budou žádosti o vývoz posuzovat. Proces vydávání osvědčení upravuje tak, aby nebyl narušen přechodem kulturních institucí pod působnost krajů.

Předloha rovněž nově zavádí některá ustanovení o činnosti celních orgánů a možnost uplatnění zákazu trvalého vývozu zvláště ohrožených typů předmětů vyhláškou ministerstva kultury.

Novelizovaný zákon by měl podle ministerstva zabránit například neoprávněnému vývozu a krádežím částí plastik, smírčích křížů či náhrobků, tedy památek často volně přístupných. Loni bylo zjištěno napadení 285 objektů a předmětů kulturního dědictví, při kterých bylo odcizeno 800 cenných předmětů nebo jejich částí.

Novinkou je i nařízení, podle něhož o vydání povolení k vývozu musí žádat vlastník předmětu, zatímco dosud stačila podle ministerstva v podstatě žádost kohokoli.

Václav Hrníčko rot

Dvě zprávy k železnici

Rakouské železnice definitivně objednaly pro vídeňskou rychlodráhu (Schnellbahn) čtyřicet souprav čtyřdílné elektrické nízkopodlažní jednotky typu "Talent" od Firmy Bombardier Transportation. Současně bylo pro provoz v Solnohradsku (Salzburg) touto spolkovou zemí objednáno a financováno dalších jedenáct třídílných jednotek stejného typu.

Z časopisu "Eisenbahn Österreich" 5/01 přeložil J. Zajíček

Spojení Vídně s Prahou přes Brno vlakem Eurocity "Johann Gregor Mendel" (EC 74/75), které bylo v provozu v červenci a srpnu minulého roku, začne opět fungovat od 31. května. Přidá se tak ke třem dalším párům vlaků kategorie Eurocity (EC 70/71 "Ant. Dvořák", EC 72/73 "Smetana" a EC 172/173 "Vindobona"), které jezdily v této relaci po celý rok. "J. G. Mendel" bude od 31.5. do 9.6. vyjíždět z nádraží Wien Sued (Ostseite) v 19.10, přij. do Brna ve 20.51 a do Prahy hl. nádr. ve 23.43 h. Opačně pojedou od 1.6. z Prahy hl. nádr. v 6.37, z Brna v 9.23 a na Wien Sued (Ostseite) dorazí v 11.03 h.

J. Zajíček

“Tvrzení, která byla obsažena ve spisu, který jsme důkladně prostudovali, nenasvědčovala tomu, že by bylo důvodné zahájit disciplinární řízení s předsedou Václavem Klausem,” řekl poslanec. Výbor k tomu podle něj dospěl mimo jiné proto, že skutečnosti ve spise nenaznačovaly naplnění skutkové podstaty přestupku proti občanskému soužití. Pokud nyní výbor nedostane od vyšetřovatele jiné podání, je pro sněmovnu kauza uzavřena.

“Z titulu své funkce nemohu rozhodnutí mandátového a imunitního výboru nijak komentovat,” řekla ČTK Galková. Klaus už v dubnu označil její názor, že se dopustil přestupku, za “naprostý bláznec a urážku zdravého rozumu”. Ani dnes se nechtěl k věci více vyjádřit. “Mě to uráží, skutečně uráží. a jestli toto jsou naši státní zastupitelé, tak Bůh s námi v této zemi,” řekl Klaus. I policie ale jeho čin jako přestupek vyhodnotila, kvůli jeho imunitě však navrhla kauzu odložit.

Incident se odehrál mezi Klausem a novinářem Janem Hroudou v tiskovém středisku ODS. Podle dřívějších informací mu Klaus po krátkém přetahování telefon vytrhl a odhodil ho. Klaus nedávno uvedl, že telefon poslal po zemi jako kouli při bowlingu. “Trvám na tom, že nemohl být rozbit,” řekl ČTK.

Kvůli incidentu policie prověřovala dvě trestní oznámení pro poškozování cizí věci. Rozsah poškození ale nezjistila, neboť MfD prodala nefunkční telefon v aukci. MfD uznala fotoreportérovu chybu a Roman Gallo, pověřený tehdy řízením listu, se za ni v deníku Klausovi omluvil. Žádal také Klausovu omluvu, ale nedočkal se

Ministr Špidla navrhl vládě zavést pozitivní diskriminaci žen

Třetinu vedoucích ministerských míst a rozhodujících funkcí ve státní správě by podle ministra práce a sociálních věcí

Vladimíra Špidla měly obsadit ženy. S odkazem na středně

nání vlády to píše dnešní Lidové noviny (LN). Špidla totiž kolegům ve vládě navrhl, aby byly ženy zvýhodněny již přímo při výběrových řízeních na obsazení jednotlivých funkcí. “Pokud ve výběrovém řízení na místo náměstka ministra uspějí například dva muži a jedna žena, přičemž všichni tři budou mít stejnou kvalifikaci, získá místo žena,” potvrdila Lidovým novinám Špidlův návrh Jolana Nováková z ministerstva práce a sociálních věcí. Špidlův plán by měl být podle deníku naplněn v okamžiku, kdy třetinu vysokých postů ve státní správě obsadí právě ženy

Podle ministrova návrhu by od 1. ledna 2002 měl na každém z resortů pracovat člověk, který by se staral o rovné pracovní příležitosti pro muže a ženy. Špidla plánuje také ustavení vládního výboru pro rovné příležitosti příslušníků obou pohlaví a chce podle deníku rovněž přehodnotit zákony, které ženám zapovídají práci v některých profesích.

vsj

Ministrem je Tvrdík

Vladimír Vetchý jako ministr obrany skončil. Premiér Miloš Zeman požádal prezidenta o jeho odvolání a navrhl rovnou nástupce: dosavadního ekonomického náměstka Jaroslava Tvrdíka. Změna na jednom z nejdůležitějších vládních postů přichází v době, kdy mnohé svědčí o rozkladu ministerstva obrany. Vládní mluvčí Libor Rouček řekl, že Vetchý svou funkci nezvládl. “Nedařilo se mu řešit zděděné problémy v hospodaření obrany,” vysvětlil mluvčí. Podobně se vyjádřil sám Vetchý. Mnohaměsíční Zemanovo otálení s odvoláním Vetchého činí premiéra spoluodpovědným za to, že se obrana státu jako člena NATO ocitla na pokraji kolapsu. Armáda je podle náčelníka generálního štábu Jiřího Šedivého nucena čerpat z nedotknutelných zásob určených pro případ napadení země, aby mohla vůbec cvičit. Kvůli nefunkčnímu servisu nemají na příklad piloti dostatek přileb, kombinéz či kyslíkových masek. Stovky automobilů stojí na špalcích kvůli chybějícím náhradním dílům. Vetchému podle bezpečnostních expertů nezlomilo vaz jen katastrofální hospodaření jeho resortu, při němž mizí z obranného rozpočtu bez většího užitku miliardy. Dosluhující ministr si podle českých diplomatů pod sebou definitivně podřezal větev při únorové návštěvě generálního tajemníka NATO George Robertsona. Ten původně přijel ministra podpořit, po schůzce s Vetchým však změnil názor. Ministr si v rozhovoru s Robertsonem často protřečil a na některé jeho otázky nebyl schopen odpovědět.

Při jmenování nového šéfa obrany vypustil premiér Miloš Zeman bombu. Jeho jediná věta o tom, že vláda chce mít profesionální armádu, znamená dosud nevídaný zlom v jejím životě. Vyhlášení profesionalizace armády bylo naprosto neočekávané. Žádná vláda od roku 1990 tento cíl tak jednoznačně neformulovala. A sama ČSSD dosud uvažovala nanejvýš o smíšeném typu armády. Tvrdík nyní musí sestavit tým expertů, který vypracuje koncepční dokument o profesionalizaci armády. Na vypracování studie dal ministroví obrany Zeman čas tři měsíce. Do čtyř let by pak měla republika mít profesionální ozbrojené síly. Což znamená, že dnešní čtrnáctiletí kluci by zřejmě již nemuseli na vojnu. “Nazrál čas pro radikální reformu armády,” komentuje Zemanovo rozhodnutí pronesené v přítomnosti vrchního velitele ozbrojených sil prezidenta Václava Havla ministr Tvrdík. “Reforma nemůže být nad ekonomické možnosti země a musí přitom zajistit její obranyschopnost. Měla by daňovým poplatníkům nabídnout za jejich peníze to nejlepší řešení,” řekl nový šéf obrany. S tím, že je třeba profesionalizovat armádu souhlasí i pravicová opozice. “V horizontu šesti let je to možné. Ministr Tvrdík by se však měl soustředit na ekonomické problémy svého resortu,” řekl ČTK předseda obranného výboru poslanecké sněmovny a stínový ministr ODS Petr Nečas. Čtyřkoaliční stínový ministr obrany Michael Žantovský pak prohlásil: “My bychom tento krok uvítali, kdyby z něj nečišelo naprosté diletantství vlády premiéra Zemana v této oblasti. Je to něco ve stylu - Poručíme větru, dešti!”

jp

Šéf obrany začal s čistkami v úřadě

Nový ministr obrany zhruba týden po svém nástupu do funkce zahájil totální výměnu managementu ministerstva obrany. Například osud většiny vojáků na ministerstvu je zpečetěn. Tvrdík totiž hodlá propřítště zaměstnávat jen civilní odborníky, kteří se zaměří na nejdůležitější projekty rozvoje armády. "Budou tady jen civilové," slibuje ministr. V několika týdnech tak může být vyměněna podstatná část lidí z ministerstva obrany. Ve státní správě nemá tak rozsáhlý a hluboký personální třesk období. Nebývalé rozsáhlé personální výměny na ministerstvu obrany zdůvodňují bezpečnostní analytici hlubokou krizi v paralyzovaném Tvrdíkově úřadu, který nebyl zvláště v posledních měsících vlády exministra Vetchého schopen cokoliv rozhodnout. "Mnoho věcí je zde léta zabetonováno, tak to asi bude i o jiných lidech," naznačila nová Tvrdíkova náměstkyně pro personální věci Jaroslava Příbylová. "Do krize přivedli armádu úředníci, kteří z ministerstva odešli anebo tam stále jsou. Horší už to být nemůže. Například ekonomika resortu je natolik zamotaná a spleť, že to půjde jen těžko napravit."

jp

Šlouf chtěl sesadit ministra Svobodu

Poradce premiéra Miloše Zemana a neúspěšný uchazeč o senátorský post Miroslav Šlouf pravděpodobně měl prsty ve tři roky starém odchodu ministra financí Iva Svobody. Potvrzuje to magnetofonový záznam ze setkání Šloufa se dvěma prostředníky bývalého šéfa plzeňské škodovky Lubomíra Soudka. Soudek po nich posílal přes Šloufa tři miliony do stranické pokladny sociální demokracie. Policie nyní prošetřuje, kam peníze doputovaly, protože do Lidového domu nikdy nedorazily. Při schůzce, které se v říjnu 1998 účastnil Zemanův poradce Miroslav Šlouf a dva Soudkoví emisáři Ladislav Krofta a Martin Mosinger, se probíral způsob, jak sesadit tehdejšího ministra financí Iva Svobodu. Šlo i o to, jak docílit, aby se Mosinger stal předsedou Fondu národního majetku. Šlouf na ni vystupuje jako člověk, který může ovlivnit řadu věcí včetně rozložení sil v prezidii FNM či rozpoutání kampaně v médiích proti Svobodovi. Podle MF DNES samo předání tří milionů kazeta přímo nedokazuje. Je na ní pouze slyšet, že Krofta Šloufovi cosi dává a Šlouf slibuje, že to předá.

jp

Vězni komunismu budou odškodněni

Politici vězni z komunistické éry se zřejmě dočkají obdobného odškodnění jako členové odboje proti nacismu. Při projednávání zákona, v němž jde o odškodnění bojovníků proti nacismu, se ukázalo, že návrh pamatuje i na vězně komunismu. Více než 120 tisíc korun by proto měli dostat i vězni z jáchymovských uranových dolů či někdejší disidenti, jakým byl například prezident Václav Havel. Jak se zákon vypořádá s lidmi, kteří byli vězněni za komunismu, ale později se vrátili do vedoucích pozic totalitního režimu, není zatím jasné. "Je to symbolické gesto státu, které sice zdaleka všechno nenahradí, ale aspoň říká: ano, my si ceníme, že jste něco dělali," řekl Marek Benda.

jp

Strany si přidaly, prezident prohrál

Poslanecká sněmovna opět přehlasovala názor prezidenta Václava Havla a proti jeho vůli schválila zákon o státním dluhopisovém programu, do kterého ukryla financování politických stran. Ty tak od státu dostanou za každého svého zástupce v parlamentu 900 tisíc korun za rok (původně to bylo půl milionu). A strana, která ve volbách získá nejméně pět procent hlasů, obdrží jako stálý roční příspěvek ještě dalších deset milionů korun. Prezident vrátil zákon do sněmovny právě kvůli tomu, že poslanci příspěvky stranám ze státní pokladny vložili do úplně jiného zákona. "Takovým způsobem je do právního řádu vnášen zmatek, systém právních norem se stává nepřehledným a nesrozumitelným," argumentoval v dubnu. Poslanci tím o měsíc zpozdili zřejmě bezkonfliktní zákon o dluhopisech, na který například čekali zemědělci. Měl jim přinést peníze na likvidaci škod způsobených suchem. Zákon teď může zrušit už jen Ústavní soud. Ten to už jednou udělal - v březnu na popud prezidenta Havla, který napadal to, že zákon omezuje soutěž politických stran a ztěžuje podle něho malým stranám vstup do parlamentu. Poslanci totiž zvýšili příspěvek za poslanecký mandát na milion korun (to se soudcům zdálo moc) a neparlamentním stranám, které dostanou tři procenta hlasů, přičtkli tři miliony korun stálého ročního příspěvku.

jp

Vláda chce ruský dluh svěřit podezřelé firmě

Vymáhání státního dluhu v Rusku směřuje do rukou firmy Falcon Capital, před níž varuje ve své tajné zprávě ministerstvo vnitra. Označuje ji za společnost napojenou na cizí tajné služby a organizovaný zločin. Vláda v minulých dnech uložila ministerstvu financí, aby s Falcon Capitem připravilo smlouvu. "Tuto smlouvu pak projedná vláda a vydá konečný verdikt," uvedl zdroj obeznámený s rozhodnutím ministrů. Důvěrnou informaci potvrdil deník MF DNES i poradce jednoho z ministrů, který je do přípravy vymáhání dluhu zapojen. Tyto plány však kabinet přísně utajuje. Ani vicepremiér Vladimír Špidla nechtěl potvrdit, že se vláda ruským dluhem vůbec zabývá. Ukazuje se tak, že bezpečnostní rizika spojená s Falcon Capitem jsou pro většinu ministrů méně důležitá než představa, že státní rozpočet dostane v dohledné době několikamiliardovou injekci. Falcon, kterého si jako prostředníka k deblokaci vybrali sami Rusové, totiž slibuje, že odkoupí od České republiky pohledávku ve výši tři miliard dolarů a zaplatí za ni 23 procent její hodnoty. To by znamenalo přínos zhruba 690 milionů dolarů.

jp

Ministerstvo zdržuje nákup školních počítačů

Projekt zavádění internetu do škol, který vláda původně naplánovala na letošní rok, je vinou špatných rozhodnutí úředníků ministerstva školství ohrožen. Počítače se k dětem pravděpodobně dostanou s velkým zpožděním. Vedení ministerstva nejprve odložilo vypsání veřejné soutěže na generálního dodavatele, kterou tým expertů, jež si resort najal. Soutěž byla vypsána s téměř půlročním zpožděním. Podle pravicových poslanců příliš pozdě na to, aby se bezmála dvě miliardy korun vyčleněné na projekt z rozpočtu pro letošní rok stihly vyčerpat. To by znamenalo, že peníze "propadnou" a o jejich opětovném uvolnění bude muset rozhodnout parlament při jednání o rozpočtu na další rok. Kromě zbytečných průtahů provází práci ministerstva na projektu řada nejasností. Šéf internetového projektu Petr Špirhanzl se v březnu podíval za peníze společnosti Microsoft do amerického Seattlu.

jp

Německo se bojí uprchlíků z Česka

Na území České republiky čeká podle zprávy německé tajné služby na 200 tisíc uprchlíků, kteří hodlají nelegálně překročit hranice a vstoupit do Německa či Rakouska. Tento údaj otiskl v nejnovějším čísle týdeník Der Spiegel. Nejhorší varianty počítají s příchodem téměř půl milionu ilegálních imigrantů - pokud se k odchodu rozhodne i 250 tisíc Romů. Česko-německá hranice o délce 800 kilometrů představuje podle stostránkové zprávy Spolkové zpravodajské služby hlavní tah ilegální migrace do EU. České úřady vedou evidenci pouze o "oficiálních" běžencích a zprávu německé tajné služby tedy nemohou potvrdit. "V našich statistikách se sice vyskytuje údaj dvě stě tisíc, ale to je množství legálně žijících cizinců," hodnotí údaje otištěné ve zprávě Jiří Vokůš z tiskového oddělení policejního prezidia. *jp*

Zákaz práce Čechů v unii neprošel

Německo a Rakousko prohrály první velkou bitvu při rozšiřování EU. Na jednání ministrů zahraničí unie ve švédském Nyköpingu nedokázaly tyto dvě země získat souhlas pro sedmiletou "železnou oponu" proti občanům východoevropských zemí. Ta by Čechům či Polákům i po získání členství v EU zabránila ve zbytku unie pracovat. Právo na pohyb pracovních sil je přitom jednou ze základních svobod, které unie občanům členských zemí garantuje. Český ministr zahraničí Jan Kavan na summitu unii varoval, že prosazení sedmiletého zákazu by mohlo dokonce ohrozit i vstup Prahy do unie. "Mohlo by se stát, že bychom kvůli sedmiletému zákazu mohli i dokonce prohrát referendum o vstupu do unie," prohlásil Kavan. *jp*

Unie omezí české podniky

České či polské firmy, které se budou chtít uchytit na trhu unie po vstupu svých zemí do EU, zřejmě čeká bariéra omezení. Ta mohou postihnout zejména stavbaře, autodopravce, řemeslníky či automechaniky. Sama unie však zákazy nevytvoří. Státy unie však samy budou mocí vyhlásit různé zákazy či omezení činnosti českých a jiných firem, kdykoli budou cítit nebezpečí příliš velké konkurence pro své vlastní podniky. *jp*

Březina by chtěl řídit fotbal

Ministr bez portfeje Karel Březina míří do křesla šéfa Českomoravského fotbalového svazu. Kvůli nabídce, kterou mu učinili významní sportovní podnikatelé Peter Kovarčík a Jaroslav Vacek, je ochoten vzdát se dokonce politické kariéry. Má však podmínku: musí být navržen alespoň jedním z klubů. "V případě, že bych byl osloven významnými představiteli fotbalového hnutí, tak bych o tom velmi vážně uvažoval," prohlásil Březina. Vedení českého fotbalu je momentálně v nesnázích. Dosavadní předseda František Chvalovský je ve vazbě kvůli obvinění z bankovních podvodů. Šéfové českého fotbalu se sejdou v půli června na mimořádné valné hromadě a Chvalovského téměř jistě odvolají. Ještě téhož dne bude známo jméno nového předsedy. Možná jím bude ještě ne třicetiletý Karel Březina, nejmladší člen vlády. *jp*

Lidovci krizi nezahnali, Výborný je nechce vést

Miloslav Výborný odmítl převzít roli sjednotitele lidové strany. Oznamoval, že na sjezdu KDU-ČSL na konci května nebude na předsedu kandidovat. Jeho rozhodnutí je překvapivé: pokud by se totiž o nejvyšší stranickou funkci rozhodl ucházet, s velkou pravděpodobností by ji získal. O jeho vítězství se nepochybovalo. Současný předseda lidovců Jan Kasal před deseti dny oznámil, že lidovci potřebují nového předsedu, který ukončí šarvátky a straně vrátí klid. Křeslo předsedy nabídl Výbornému, o němž prohlásil, že přesně tohle splňuje. Jeho plán se mu však zhroutil, Výborný řekl ne. "KDU-ČSL nyní prochází uměle vyvolanou personální krizí. Právě proto, že jde o krizi personální, je ji možno vyřešit jen přímým střetem, a nikoliv úhybným manévrem," vysvětlil. To znamená, že na sjezdu v Jihlavě se budou o funkci předsedy ucházet Kasal (dopředu oznámil, že pokud Výborný odmítne, bude předsednické křeslo obhajovat) a bývalý místopředseda strany Cyril Svoboda. Stejný souboj před dvěma roky Kasal vyhrál. Právě Svobodu označil Výborný za původce krize, ve které se lidová strana ocitla. Ta vypukla poté, co Svoboda rezignoval na funkci lídra Čtyřkoalice kvůli tomu, že se odmítl smířit s přítomností Miroslava Kalouska ve stínové vládě. *jp*

Peníze z Vítkovic mohli mít politici

Téměř čtvrt miliardy korun, které zmizely z polostátních hutí Vítkovice, skončilo na účtech firmy, kterou založil a spravoval lichtenštejnský právník a ekonom Herbert Batliner. Jeden z nejvlivnějších mužů Lichtenštejnska je již téměř dva roky vyšetřován kvůli skandálu kolem sponzorování bývalé německé vládní strany CDU někdejšího premiéra Helmuta Kohla. Světový tisk ho spojuje i s organizováním praní špinavých peněz v mnoha zemích světa a s aférami s financováním politických stran. Lidé, kteří prověřovali účetnictví vítkovických hutí, mají podezření, že stamiliony korun mohly skončit na účtech politických stran v Česku. Batliner v roce 1992 jako zakladatel lichtenštejnské firmy Nalko podepsal předběžnou smlouvu s dceřinou firmou oceláren Vítkovice-Export. Podle smlouvy měl hutím poskytovat poradenské služby. Vítkovice za to v letech 1993 až 1997 zaplatily 12,5 milionu německých marek. Současné vedení ostravské firmy však nikdy nenalezlo žádné materiály od Nalka ani faktury s přesným popisem prací a věc předalo k prošetření policii. Vedení hutí se domnívá, že peníze byly prostřednictvím fiktivního poradenství záměrně vysávány. *jp*

H-System lovil klienty v Africe

Dva poradci předsedy vlády Miroslav Šlouf a Jaroslav Sup se před osmi lety zapojili do projektu, který měl úzkou souvislost se zkrachovalým H-Systemem. Oba byli ve vedení společnosti Cité, která nabízela krajanům v Jihoafrické republice pomoc při návratu do země. Součástí nabídky bylo i zprostředkování nákupu nemovitostí, a to i od H-Systemu. Jde o další důkaz napojení vlivných osob na projekt, který od klientů a bank "vytahal" přes dvě miliardy a následně zkrachoval. Velká část peněz H-Systemu nenávratně zmizela neznámo kde. Na základě výpovědi krajanů v JAR, členů africké mise a představitelů firmy Cité je nyní možné částečně zrekonstruovat, co bylo v říjnu 1993 cílem třítýdenní cesty. Akci Pozvání k návratu organizovala krátce před svým krachem Banka Bohemia, firma Cité byla její dceřinou společností. Miroslav Šlouf dodnes nepřiznal, že by v Jihoafrické republice lobbil za H-System. Loni v pořadu Kotel na Nově pouze poznamenal, že v Africe byl se zástupcem I. českoamerické realitní společnosti. Ta byla garantem H-Systemu. Do České republiky se z jihu Afriky posléze přestěhovalo asi šedesát rodin. *jp*

Vídeň dostane údaje o Temelínu

Česká republika poskytne Rakousku další dokumenty o bezpečnosti Jaderné elektrárny Temelín. Dohodli se na tom ministr zahraničí Jan Kavan a rakouský ministr životního prostředí Wilhelm Molterer. Dohoda zažehnala hrozbu další vážné česko-rakouské krize, která mohla vyvrcholit krachem mezistátní dohody z Melku. Tam se premiéři obou zemí dohodli na posouzení vlivu Temelína na životní prostředí. "Výsledek ukazuje, že problémy můžeme řešit dialogem a pokračovat v procesu z Melku," prohlásil rakouský kancléř Wolfgang Schüssel. "Musím říct, že jsem spokojen," konstatoval bezprostředně po jednání Kavan, ačkoli Praha poskytne Vídni informace, o nichž se v dohodě z Melku nehovoří. "Rakouská strana oceňuje, že některé informace nabízíme jako gesto dobré vůle," řekl Kavan. Odmítl, že by Praha podlehla tlaku Vídně.

"Na žádný diktát jsme nepřistoupili," prohlásil Kavan. Česko například odmítlo dát Rakousku údaje o své energetické politice, o termínech uzavírání tepelných elektráren v severozápadních Čechách, což Vídeň původně požadovala. Kavan odmítl i požadavek Rakouska, aby se v rámci ekologického auditu Temelína vypracovala i takzvaná nulová varianta, která předpokládá, že by elektrárna nebyla vůbec postavena. Namísto toho poskytne Praha posouzení varianty, že by elektrárna byla zakonzervována. Vídeň dostane také zápis ze semináře, který se týkal případné těžké havárie. "Vycházíme z prohlášení premiéra Miloše Zemana, že v případě, že by Temelín nesplňoval bezpečnostní a ekologická kritéria běžná v členských zemích Evropské unie, česká vláda by nedovolila uvedení Temelína do provozu," řekl Kavan.

Všechny doplňující údaje by Vídeň měla dostat zhruba do týdne. Nejpozději měsíc po jejich doručení se bude konat veřejné slyšení, na němž se budou moci Rakušané vyjádřit k závěrům speciální temelínské komise. Ta dospěla k závěru, že vliv elektrárny na životní prostředí bude nízký, nevýrazný a přijatelný. V červenci by pak měl být proces zahájený koncem loňského roku ukončen společným stanoviskem premiérů Česka a Rakouska. Zatímco kancléř Schüssel úmluvu svého ministra životního prostředí s Janem Kavanem vítá, nešetří představitelé opozice a protitemelínští aktivisté kritikou. Lidovecký poslanec a předseda Rakousko-českého protiatomového výboru Otto Gumpinger vyjádřil "obecnou nespokojenost" s českou vládou. To, že informace o Temelínu poskytuje po etapách, svědčí podle něj o její nezralosti pro Evropu. "Moltererovo úsilí o chybějící informace k Temelínu je sice chválné, ale v samotné věci žádný pokrok," zdůraznila včera ekologická mluvčí opozičních Zelených Eva Glawischnigová. *jp*

Litujeme, řekli odsunutým Němcům brněnští radní

Brněnská městská rada odhlasovala, že odsun brněnských Němců byl čin hodný lítosti. Toto opatrné prohlášení je vůbec prvním, které vydali vrcholní představitelé některého z velkých tuzemských měst. "Městu Brnu je velmi líto všech spoluobčanů, kteří v tomto období nespravedlivě trpěli a museli Brno za tragických okolností opustit," píše se v dokumentu, který schválila většina členů brněnské městské rady. Prohlášení se však netýká jen brněnských Němců, ale i Židů a také českých Romů. Představitelé obou národností totiž město museli opustit už před Němci: za války skončili většinou v koncentračních táborech. Divoký odsun asi dvaceti tisíc brněnských Němců do Rakouska je jednou z nejtragičtějších kapitol v dějinách města. Němci byli vyhnáni koncem května 1945, ještě před tím, než o odsunu rozhodla mezinárodní konference v Postupimě, a navíc brutálním způsobem: protože šlo o staré lidi, ženy a děti neschopné dlouhého pochodu, vypukly mezi nimi epidemie a přes 1500 jich zemřelo. Od průlomového dokumentu přijatého městskou radou se však na poslední chvíli distancovali zástupci německé menšiny. Dora Müllerová, předsedkyně německého kulturního spolku v Brně, ještě během jednání rady poslala na radnici fax, že text považuje za polovičatý: "Obsahuje lítost, ale nikoli odsouzení divokého vyhnání. Navíc budí celý text ve mně dojem, že i jedenáct let po sametové revoluci existuje u nás nadále řada tabuizovaných témat," uvedla. *jp*

Praha a Vídeň opět svádí boj o Temelín

Po několika měsících relativního klidu se kvůli Temelínu opět přiosťřily česko-rakouské vztahy. Vídeň nejprve poslala do Prahy diplomatickou nótu, v níž si stěžovala, že při posuzování vlivu elektrárny na životní prostředí není zahrnuta možnost těžké havárie a takzvaná nulová varianta. Ta předpokládá, že by Temelín nebyl vůbec spuštěn. Předseda vlády Miloš Zeman i ministr zahraničí Jan Kavan, takové požadavky ostře odmítli. Kavan v České televizi prohlásil, že je to nad rámec česko-rakouské úmluvy z Melku, kde se premiéři obou zemí dohodli na ekologickém auditu Temelína. V dohodě se o nulové variantě nemluví, a pokud jde o možnost těžké havárie, podle české strany tuto otázku zodpověděl začátkem dubna Státní úřad pro jadernou bezpečnost na speciálním celodenním semináři. České ministerstvo zahraničí zároveň ve stejném duchu oficiálně odpovědělo na rakouskou nótu. Ve stanovisku se píše, že rakouská vláda zpochybňuje suverénní právo České republiky na svobodnou volbu energetické politiky. Vzápětí poté prohlásil rakouský ministr životního prostředí Wilhelm Molterer, že česká odpověď je nedostatečná. "Proces z Melku vyžaduje odpovědi na otázky, které česká strana zatím dostatečně nezodpověděla," řekl Molterer agentuře APA. Evropská komise, která je prostředníkem v procesu posuzování bezpečnosti Temelína, je podle nejmenovaného zdroje znepokojena stanovisky Vídně a v nejbližších dnech povede s rakouskými představiteli neformální jednání. Několik stovek rakouských odpůrců Temelína opět demonstrovalo u hraničního přechodu Dolní Dvořiště. Demonstranti silnici nakonec zcela zatarasili, ačkoli takovou formu protestu dohoda z Melku nedovoluje a ani rakouské úřady ji nepovolily. *jp*

ČEZ má záložní místo pro odpad

I přes nesouhlas ministerstva životního prostředí získala elektrárenská společnost ČEZ územní rozhodnutí na stavbu skladu vyhořelého jaderného paliva v lokalitě Skalka nedaleko Žďáru nad Sázavou. To, že by tu někdy byl skladován vysoce radioaktivní materiál, je však málo pravděpodobné. ČEZ s tímto místem počítá jen jako se záložní variantou. Sklady by měly být vybudovány přímo v jaderných elektrárnách Dukovany a Temelín a zatím nic nenasvědčuje tomu, že by se tento záměr neuskutečnil. *jp*

Gruzínci stále čekají na české zbraně

Gruzie se dosud nedočkala dodávky českých zbraní za deset milionů korun, které před dvěma týdny zadržely bulharské úřady. Zbraně jsou v letadle ukrajinské společnosti Volare, které stojí na letišti v černomořském Burgasu. Odtud chtěla posádka pokračovat v cestě místo do Gruzie, která zbraně nakoupila, do africké Eritree. Na tuto zemi, která už roky válčí se sousední Etiopií, přitom platí zákaz dovozu zbraní OSN i Evropské unie. Dosavadní vyšetřování nasvědčuje tomu, že ukrajinská společnost Volare chtěla dodávku znovu prodat v zemi, kde se za zbraně platí vyšší ceny. Posádka zcela neplánovaně přistála v Bulharsku, aby natankovala a v dokumentech přepsala cíl své cesty z gruzinské Aspary na Asmaru, eritrejské hlavní město. "Prostě zbraně ukradli," říká český zdroj, který je s případem obeznámen. Společnost Volare byla navíc spojena s podobným případem pašování, a to v roce 1999 do Nigérie, kam je vývoz také zakázán OSN. Proč je letadlo nedobrovolně zaparkované v Bulharsku, když jednoznačně patří Gruzincům? "Zřejmě proto, že tam není žádná posádka, která by s letadlem odletěla. Všichni Ukrajinci až na jednoho jsou zpátky na Ukrajině. Netuším, proč je Bulhaři nechali odejít," řekl náměstek ministra zahraničí Hynek Kmoníček. *jp*

Průzkum: ČSSD se dere před ODS

Kdyby teď byly volby, dostala by sociální demokracie více hlasů než ODS. Poprvé po více než dvou letech. První pozici si v dubnovém volebním průzkumu firmy Sofres-Factum udržela Čtyřkoalice. Preference tří nejsilnějších politických stran jsou tak nyní velmi vyrovnané. Čtyřkoalici podporuje 16,7 procenta voličů, sociální demokracie 15,3 procenta a občanské demokracie 14,4 procenta. Do Poslanecké sněmovny by se díky podpoře 9,1 procenta příznivců dostali i komunisté. *jp*

Případ Jakeš jde před soud

Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu uzavřel kauzu vysokých komunistických funkcionářů Miloše Jakeše a Jozefa Lenárta. Ti jsou stíháni za vlastizradu v souvislosti s okupací Československa vojsky Varšavské smlouvy v srpnu 1968. Až si spis přečtou Jakeš a Lenárt, dostane návrh na obžalobu státní zastupce. *jp*

Kavan obchází lustrační zákon

Ministr zahraničí a vicepremiér Jan Kavan má v týmu nejbližších spolupracovníků poradce Miloslava Hada, který neprošel lustrací a nemá ani bezpečnostní prověrku. Had, kterého si Kavan do Černínského paláce přivedl po volbách 1998 ze zahraniční komise ČSSD, je pro ministra jednou z klíčových postav. Píše mu projevy a podílí se na přípravě důvěrných projektů - například takzvané česko-řecké iniciativy, která měla před dvěma lety usmířit NATO s Bělehradem. K tomu, aby Had mohl pro Kavana pracovat, ministerstvo vymyslelo klíčku, jak lustrační zákon obejít. Už v září 1998 uzavřelo smlouvu s neziskovou organizací Asociace pro studium mezinárodních vztahů, již ministerstvo každý měsíc odvádí 28,5 tisíce korun. Asociace pak vyplácí Hada, který tak není v žádném oficiálním vztahu k ministerstvu. "Je to pro mě nejlepší řešení. Nechci být v pracovním poměru s žádným ústředním orgánem," řekl Had, který je zařazen v organizačním schématu ministerstva pod kabinet Jana Kavana, má vlastní kancelář a běžně jej lze v úřadu zastihnout. Podle několika zaměstnanců vedení ministerstva zahraničí se zúčastňuje i porad s ministrem. On to však popírá. Důvodem, proč není Had na ministerstvu zaměstnán, je podle několika na sobě nezávislých zdrojů z Černínského paláce i z tajných služeb jeho minulost. Had totiž koncem 60. let působil v diplomatických službách v Británii a zároveň se "zapletl" s rozvědkou. Miloslav Had na otázku, zda tato jeho spolupráce s tajnou službou vedla ke komplikovanému způsobu jeho "zaměstnání" na ministerstvu zahraničí, odpověděl: "Nevím, odkud máte tyto informace, to je na vás." Poradce Had popřel, že by dříve pro tajné služby přímo pracoval. Zároveň však říká, že neví, jak by jeho lustrační osvědčení dopadlo. *jp*

Doklady o Českém domě zmizely

Inspekce ministra zahraničí nenašla důkaz, který by vysvětlil, proč ministr Jan Kavan pronajal Český dům v Moskvě soukromé firmě z Rakovníka tak levně. To je závěr ze zprávy, kterou inspekce dokončila. Suma 28 milionů korun, což bylo sjednané roční nájemné za užívání hotelu a komplexu bytů a kanceláří v centru Moskvy, je podle důvěrných dokumentů o několik desítek milionů korun nižší, než kolik lze z provozování této budovy získat (nebyly započítány zisky z pronájmu stovky bytů a kanceláří, které rovněž přešly na firmu Hotel Český dům). Inspekci pověřil prošetřením případu Kavan před dvěma měsíci, když chtěl vyvrátit informace Mladé fronty DNES, že pronájem je pro stát nevýhodný a vyvolává podezření z osobního zájmu některých lidí z ministerstva. Ze závěrů inspekce vyplynulo, že se po vypuknutí skandálu pokusil někdo zamést stopy. "Některé dokumenty se ztratily," potvrdil jeden ze zaměstnanců ministerstva obeznámený s výsledky inspekce. Případem se zabývá už několik týdnů Služba pro odhalování korupce. Na pronájem Českého domu v Moskvě se nejvíce podepsal Kavanův generální sekretář Karel Srba, který připravoval veškeré doklady a na funkci rezignoval koncem března. Výraznou roli sehrála i náměstkyně Helena Opolecká. Kavan vše stvrdil svými podpisy, ačkoli ho na jistá nebezpečí smlouvy upozorňoval i velvyslanec v Rusku Jaroslav Bašta. *jp*

Případ Lidové milice jde k soudu

Ministr spravedlnosti Jaroslav Bureš požádal Nejvyšší soud, aby rozhodl o dalším postupu v případě Lidových milic. V něm jsou z nedovoleného ozbrojování obviněni čtyři vysokí funkcionáři minulého režimu včetně někdejšího ministra vnitra a bývalého předsedy vlády Lubomíra Štrougala. Ministr Bureš se rozhodl zasáhnout poté, co příslušný vyšetřovatel případ ukončil a trestní stíhání funkcionářů zastavil. "Kdyby nepřišla tato ministrova stížnost Nejvyššímu soudu, ten případ by už definitivně skončil," řekl mluvčí Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV) Jan Srb. Ministr podal stížnost poté, co se na něj s podnětem obrátil ředitel ÚDV Irenej Kratochvíl, který s postupem vyšetřovatele nesohlasil. "Pokud Nejvyšší soud rozhodne ve prospěch ministrovy stížnosti, případ bude pokračovat," řekl Srb. Trestní stíhání by tedy znovu hrozilo nejen Štrougalo, ale i někdejšímu federálnímu náčelníkovi hlavního štábu Lidových milic Miroslavu Novákovi a dalším funkcionářům. Ministr dospěl k závěru, že vyšetřovatel při rozhodování o zastavení trestního stíhání provedené důkazy správně nevyhodnotil. Během vyšetřování totiž vyšlo najevo, že v arzenálu milicionářů nechyběly kromě samopalů a pistolí i děla a tříštivé granáty či protitankové kulometry. Vyzbrojení Lidových milic bylo v rozporu i s tehdejšími zákony. Podle Burešova názoru si toho všichni obvinění museli být vědomi. Jestliže tedy naváděli nebo poskytovali svým jednáním pomoc při vyzbrojování těchto jednotek, dopustili se trestné činnosti, pro kterou bylo proti nim vedeno trestní stíhání. *JP*

Vaš je obžalován z vraždy Píky

Městské státní zastupitelství v Praze obžalovalo bývalého vojenského prokurátora Karla Vaše z vraždy generála a významného představitele protinacistického odboje Heliodora Píky. Od generálovy smrti (po zinscenovaném soudním procesu) přitom uběhlo neuvěřitelných dvaapadesát let. Vašovi je dnes přes osmdesát. "Tento případ by měl dokazovat, že nikdo nemá ujít spravedlivému trestu za jednání, které odporovalo mezinárodním právům, stejně jako byli trestáni viníci v Norimberku," řekl soudce Ústavního soudu Vladimír Čermák. Případ Karla Vaše je v tuzemsku průlomový, protože vůbec poprvé je představitel komunistické justice obžalován z toho, že vědomě někoho poslal na smrt. "Obžalobu jsme podali 26. dubna," řekl mluvčí pražského městského zastupitelství Martin Omelka. Znamená to, že soudu s Vašem už nestojí prakticky nic v cestě. Vaš po roce 1948 zřídil na Hradčanech mučírnu zvanou Domeček, kterou prošly desítky vězňů - vojáků - mezi jiným i Píka. Proces s Píkou byl režimován komunistickou mocí a Vaš jako prokurátor a později vyšetřující soudce do spisu zařadil falešné dokumenty, které měly dokázat, že generál pracoval pro zahraniční tajnou službu. To znamenalo v té době jediné: smrt. Na základě podstrčených dokumentů byl skutečně Píka odsouzen za vlastizradu a vzápětí popraven. Vaš je kromě zařazení falešných dokumentů podezřelý i z toho, že účelově formuloval Píkovy odpovědi při vyšetřování a dopouštěl se psychického a fyzického nátlaku na svědky. Spolu s Vašem je za proces s Píkou ještě zodpovědný jeho nadřízený Bedřich Reicin, ten však již nežije. *jp*

Praha a Bagdád si vyhostily diplomaty

Irák vyhostil atašé českého velvyslanectví v Bagdádě. Reagoval tak na stejný krok Prahy, která před časem vypověděla konzula a druhého tajemníka irácké ambasády v Praze Ahmada Chalíl Ibráhím Sámir Al-Aniho. Vypovězení Al-Aniho potvrdil včera ministr zahraničí Jan Kavan. Podle arabského deníku az-Zamán, vycházejícího v Londýně, konzul, činitel irácké tajné služby, měl v Praze vyvíjet aktivity proti stoupencům irácké opozice. Dobře informovaný zdroj uvedl, že monitoroval a ovlivňoval zdejší arabskou komunitu tak, aby se přidala na stranu iráckého vůdce Saddáma Husajna. "Snažil se ji točit směrem přátelským k Saddámovi, případně ji organizoval tak, aby tady v případě potřeby byla k dispozici," uvedl zdroj. Irácký konzul byl několikrát upozorněn, že se jeho činnost neslučuje s pozicí diplomata, ale Al-Ani v ní pokračoval, a proto byl vyhoštěn. *jp*

Zločinná ideologie některé stále láká

"Jsme komunisty, naše cesta a náš cíl," hlásal titulke Práva lidu před osmdesáti lety. Právě vznikla strana, která přinesla Československu režim, který první svobodný parlament po padesáti letech označil za "zločinný". Internetové stránky honosící se titulem KSC výročí hrdě připomínají. Dnes, v roce 2001. Když kliknete poprvé, ozvou se známé tóny Internacionály. "Strana usiluje, s využitím všech možností daných Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod, o vytvoření demokratické a spravedlivé společnosti - cílem strany je socialismus," dozví se současník. Před osmdesáti lety nešlo o nic jiného. *jp*

O odškodnění už žádá 80 tisíc lidí

Oběti nacismu si už podaly téměř osmdesát tisíc žádostí na odškodnění z německého a rakouského fondu. Český vyjednavatel Jiří Šitler věří, že první poštovní poukázky s třemi čtvrtinami odškodnění by postižení mohli dostat už letos v létě. "Rozhodnutí amerického soudu, který zastavil žaloby obětí požadující náhradu za propadlá bankovní konta, je dostatečná záruka, aby se začaly peníze okamžitě vyplácet. Ale teď je na tahu německá strana, nesouhlasíme však s návrhem, aby německá vláda zaplatila padesát procent odškodnění a o podílu podniků se dál jednalo, měla by být vyplacena celá částka," řekl Šitler. České oběti mají dostat necelých osm miliard marek. Kromě Čechů a Moravanů dostanou peníze vyplaceny i Romové, Poláci a Němci žijící v tuzemsku, kteří za druhé světové války skončili v koncentračních táborech, věznicích, na nucených pracích nebo se museli před nacisty skrývat. České straně zastoupené v Česko-německém fondu budoucnosti se navíc podařilo rozšířit počet osob, které mají na odškodnění nárok. "Do první skupiny, kam patří lidé, kteří skončili v koncentračních táborech a podobných zařízeních, jsme navrhli také tábory pro Romy v Kunštátě, v Letech a v Brně a zvláštní tábory pro polskou menšinu na Těšínsku. To němečtí zástupci ve fondu přijali," řekl český vyjednavatel o odškodnění obětí nacismu Jiří Šitler. *jp*

ČEZ šetří, Grégr zatím neodejde

Elektrárenská společnost ČEZ jen s obtížemi zápasí s tím, aby elektrárna v Temelíně nebyla nakonec dražší než 98,6 miliardy korun. Před rokem a půl ČEZ slíbil, že gigantická stavba nebude stát víc - a ministr průmyslu Miroslav Grégr prohlásil, že odejde ze své funkce, pokud se to nepovede. Spouštění prvního bloku jaderné elektrárny provází řada i zásadních problémů. Aby ČEZ splnil slib, musí radikálně šetřit a první blok rozjet do září. "Samozřejmě, že určitá opatření v rozpočtu Temelína děláme. Pokud však budou dodrženy nové termíny uvedení prvního bloku do provozu, což je letošní září, tak je číslo 98,6 miliardy korun splnitelné," připustil finanční ředitel ČEZ Petr Vobořil. Dalším klíčovým termínem je kromě spuštění prvního bloku i zavezení paliva do druhého bloku, které se má odehrát letos v listopadu. I v tomto případě položil ministr Grégr svou hlavu "na špalek". Pokud se nepodaří splnit tyto termíny, nevyrobí společnost ČEZ elektřinu a nedostane za ni zapláceno - vypadnou jí tedy příjmy, s nimiž už počítala. Ministr Grégr zatím i přes potíže Temelína o svou hlavu a pozici obavy nemá. "Zaručil se za jadernou část projektu, tedy za zavezení paliva a za rozpočet. Na tom trvá a nic se kolem toho nemění," uvedla jeho mluvčí Anna Stárková. *jp*

Nerovnoměrné vyrovnávání

V souvislosti se snahami některých západoevropských zemí, zejména Německa a Rakouska, zavést pro kandidáty na vstup do Evropské unie přechodné období, kdy bude regulován volný pohyb pracovních sil, se objevily v tisku hlasy, že problém je do určité míry zapříčiněn nerovnoměrným vývojem při sblížení cen a mezd v České republice a v západoevropských zemích. Zatímco daňové principy i ceny výrobků se liší od sebe čím dál méně, u platů stále zeje obrovská propast, která se jen velmi pomalu zaceluje. Zatímco v Rakousku činila v roce 1999 průměrná mzda v průmyslu v přepočtu 64 500 korun, v ČR to bylo pouze 12 658 korun. Ekonomové se ovšem vyslovují proti překotnému růst českých platů, přestože i oni zastávají názor, že postupné sblížení je nutné. Jako hlavní argument uvádějí odborníci především nutnost udržet zahraniční investory v české ekonomice na základě tzv. komparativní výhody. Lpění na zachování nízkých mezd i prostřednictvím regulace pohybu pracovních sil by ovšem mnoho přinést nečekaně nepříjemné následky, které by nebyly k dobru nejen českým občanům, ale i většiny obyvatel Německa či Rakouska.

(MaFr)

Nemovitosti i zahraničním firmám?

Podle vládního návrhu novely devizového zákona by už příští rok mohly podniky a zastoupení zahraničních společností v České republice volně zakupovat nemovitosti s výjimkou zemědělské půdy a lesů. Dosud je toto právo vyhrazeno fyzickým osobám trvale pobývajícím v ČR, právníkům osobám sídlícím na českém území a českým občanům. Novela by měla zároveň zmírnit podmínky pro české občany, kteří chtějí mít účty ve finančních ústavech mimo Českou republiku a povolit občanům ČR účast na sázkách v zahraničí. Navrhovaná úprava je dalším svědectvím o postupné globalizaci obchodních a finančních trhů, které se nemůže bránit ani Česká republika.

(MaFr)

Česko úspěšně omezuje exhalace

Česká republika patří ve snižování produkce skleníkových plynů, které způsobují globální oteplování, mezi premianty. Oproti roku 1990 omezilo Česko produkci oxidu uhličitého a dalších škodlivin o 27 procent, což mezi průmyslově vyspělými zeměmi Evropy nemá obdoby. Na mezinárodní konferenci o změnách klimatu v roce 1997 v Kjótu se Česko zavázalo, že mezi roky 2008 a 2012 sníží emise - stejně jako Evropská unie - o osm procent. Ministr životního prostředí Miloš Kužvart poznamenal, že na "českém úspěchu" nemá podíl pouze propad průmyslové výroby z počátku devadesátých let. V posledních letech se podle Kužvarta začíná projevovat větší efektivita průmyslu a využívání ekologicky šetrnějších technologií. Nejvíce skleníkových plynů totiž vzniká v tepelných elektrárnách a v průmyslu. "Rovněž výhled do roku 2010 je značně optimistický," domnívá se Kužvart.

jp

Spořitelna nastoupila s levnými hypotékami

Česká spořitelna začne poskytovat hypotéky, které zájemcům o pořízení bytu ušetří za dvacet let splatností až statisíce korun. Na polovinu hypotečního úvěru, u bytu maximálně na 1 milion a u domu na 1,5 milionu korun, totiž spořitelna dává slevu z úroků tři procenta. Měsíční splátka milionového úvěru se podle realitních odborníků dostává na nižší úroveň, než kolik často lidé platí měsíčně na černém trhu za pronájem menšího bytu. Hypotéka se tak stává dostupnější i pro průměrnou rodinu, jejíž příjem činí podle statistického úřadu 17 tisíc korun. Zájemci o hypotéky mohou kombinovat podporu spořitelny a státu, který tržní úroky dotuje dvěma procenty.

jp

Žebříček bank teď vede Komerční a ČS

Z pěti největších domácích bank se o své klienty v současné době nejlépe starají Komerční banka a Česká spořitelna. Vyplývá to z průzkumu poradenské společnosti Accenture, která s téměř ročním odstupem zopakovala v bankách svou prověrku kvality obsluhy, znalostí zaměstnanců či úrovně poboček. "Celková úroveň bankovníctví se nezměnila. Co se změnilo, je pořadí bank," stojí v předběžné verzi studie. Už loni firma Accenture uvedla, že celkově domácí banky stále zaostávají za západním standardem.

jp

Třináctému pramenu se nedařilo

Společnosti Jan Becher - Karlovarská Becherovka, producentu pověstného "třináctého karlovarského pramene", se loni na rozdíl od jiných českých výrobců alkoholických nápojů moc nevedlo. Kvůli propadu cen na domácím trhu, nákladné propagační kampani a splácení úvěru na nákup bývalého německého konkurenta Johann Becher OHG vykazala firma ztrátu ve výši osmdesátí milionů korun, přestože rok předtím její čistý zisk přesáhl 40 milionů. Potíže na domácím trhu poněkud vyvážil rostoucí export, zejména díky provázanosti s obchodní sítí společnosti Pernod Ricard. Přestože stále trvají spory o slovenského výrobce becherovky, podařilo se české firmě zvýšit vývoz i na toto území. Přes ne nejlepších hospodářských výsledky se společnosti Jan Becher - Karlovarská Becherovka podařilo splnit podmínky pro dokončení privatizace podniku, které spočívaly především ve zvýšení objemu výroby likérů na 140 tisíc hektolitřů ročně. Můžeme samozřejmě s úsměvem spekulovat, zda becherovku nepoznamená pomalý ústup jejího vytrvalého příznivce premiéra Miloše Zemana z politického výsluní. Ale pozitivní obrat asi případný nový politický partner těžko zajistí, spíš by měla šanci nějaká hudební či filmová hvězda.

(MaFr)

Škodě Auto se vede dobře

Společnosti Škoda Auto se v prvním čtvrtletí letošního roku mimořádně dařilo - prodej jejich vozů stoupl skoro o pětinu na celkem 118 000 vozů. I díky potížím automobilky Daewoo prudce vzrostl zájem kupců z Polska, Slovenska, Maďarska a Chorvatska, ale i v některých zemích západní Evropy se odbyl utěšeně zlepšoval. Například nárůst v Německu činí růst prodeje 13,4 procenta a podíl škodovek na zdejším velkém trhu činí již dvě procenta. Na rakouském trhu se také pozice mladoboleslavské automobilky upevňuje - počet prodaných vozů stoupl o 20 procent a tržní podíl zde dosahuje více než sedmi procent. A stydět se Škoda Auto nemusí ani za své výsledky na domácí půdě - i zde se jich prodalo v průběhu první čtvrtletí o 14,5 procenta více než loni. Skoro třetinu z toho ovšem představovaly felicie, jejichž výroba by podle tisku již definitivně měla skončit v červnu. V druhém pololetí se plně ukáže, jak bude český trh na dominanci nového typu fabie, který se kromě jiného odlišuje od felicií poněkud vyšší cenou. (MaFr)

Nezaměstnanost klesá, ale lidé se stále bojí

Po celé první čtvrtletí v České republice klesal počet lidí bez zaměstnání a i pro další období počítají analytici s příznivým vývojem, mezi jehož příčiny patří především stále pokračující příliv investic do České republiky. Dalším pozitivním rysem je nepochybně skutečnost, že se nezaměstnanost snížila i v nejkrizovějších regionech, zejména v severních Čechách nebo na severní Moravě. Zde se projevila i aktivní politika zaměstnanosti. Přes všechny tyto krásné zprávy se lidé ztráty práce bojí stále více. Podle dubnového průzkumu Střediska empirických výzkumů (STEM) se nezaměstnanost obává plných 63 procent ekonomicky aktivních občanů. Samozřejmě nejvíce se bojí občané se základním vzděláním (70 %), ale pozoruhodný je zejména prudký nárůst obav u vysokoškoláků - zatímco před třemi lety se jich strachovalo o své místo pouze 27 procent, letos to bylo o plných devatenáct procent více. O důvodech můžeme pouze spekulovat. Nepochybně se projevil nástup poměrně velkého vzestup počtu absolventů vysokých škol a z něj vyplývající nasycenost trhu práce, svoji roli mohly sehrát i poněkud nejasné perspektivy vývoje ve školství a vědě. Někteří manažeři se domnívají, že obava o místo zvyšuje pracovní výkonnost, na druhé straně se však říká, že strach jí duši. Potřebujeme především lidi výkonné nebo lidi s duší? A jak vypadá výkon ustrašence? (MaFr)

Kolik pro Nizozemce za Telecom?

Mezi evropskými ekonomickými analytiky se v poslední době spekuluje, kolik získá silně zadlužená nizozemská společnost KPN prodejem svého více než dvacetiprocentního podílu akcií společnosti Český Telecom. Přestože Nizozemci podle listu Wall Street Journal Europe očekávali, že český stát za návrat akcií do svých rukou zaplatí 970 milionů eur, odborníci počítají s částkou zhruba o celých 300 milionů nižší. České ministerstvo financí vypracovalo dvě varianty, přičemž podle první získá nový zahraniční investor celý majoritní balík akcií od českého státu a podle druhé pouze 34 procent vlastněných nyní státem a sedmáct ovládaných zatím společným konsorciem KPN a Swisscom Tel Source. Jednání mezi Českou republikou a KPN jsou podle pozorovatelů neobyčejně úporná, komplikovaná a rozvleklá. Do karet KPN může hrát velký zájem státu o privatizaci Českého Telecomu, která je bez dohody s Tel Source neuskutečnitelná, na druhou stranu je samotná nizozemská firma poháněna tlakem obrovských dluhů. Její situaci navíc komplikují podobně složitá jednání KPN o prodeji podílů na maďarských telekomunikačních firmách. (MaFr)

Obchodní bilance se dále zhoršuje

Český obchodní deficit dosáhl výše 222 miliard korun a znepokojuje v současné době většinu odborníků, protože se nebezpečně přibližuje číslům z druhé poloviny devadesátých let, která přispěla k propadu České republiky do hospodářské krize. Podle představitelů Ministerstva průmyslu a obchodu však jsou příčiny tehdejších a současných obtíží odlišné - zatímco v devadesátých letech situaci komplikoval především zoufale malý vývoz, nyní problémy způsobuje obtíž zejména neúměrný import zboží. Pracovníci ministerstva v této souvislosti upozornili především na činnost mamulích zahraničních obchodních řetězců a na velký růst schodku v oblasti farmaceutického zboží. Na špatných výsledcích se také významně podílí vysoký dovoz strojů, což je podle mnohých analytiků způsobeno vybavováním nových závodů zahraničních investorů. Po dvou, třech letech by se však měl trend obrátit, protože by nové podniky měly výrazně vylepšit výsledky českého exportu. Prozatím však mnozí komentátoři očekávají, že zvýšené dovozy zahraničních investorů bude Česká republika krýt růstem dovozů jen s velkými obtížemi. Tradičním problémem zůstává pasivní saldo v obchodu s Ruskem, způsobované především dovozem ropy a plynu. Odvětvím, které naopak zachraňuje obchodní bilanci před ještě hroziivějším propadem je automobilový průmysl, jehož vývoz loni stoupl o plných 29 procent. Přesto ani úspěšná Škoda Auto nedokáže zvrátit celkový trend a tak se stále hlasitěji začíná mluvit o možné regulaci dovozů do České republiky. To však je z hlediska mezinárodního obchodu velice citlivá otázka a neuvážený krok v této oblasti by mohl mít za následek tvrdou odvetu. Navíc se mnozí odborníci domnívají, že situaci vzhledem ke struktuře dovozů není třeba dramatizovat, protože růst importu spotřebního zboží není příliš výrazný. (MaFr)

Průmysl: rekordní výtěžky

Průmyslové podniky prožily loni rekordní rok. Vydělaly nejvíce od roku 1993 a jejich zisky se přitom vyšplhaly na 79,3 miliardy korun, což je zhruba dvakrát více než v letech předchozích. Rostoucími zisky se navíc už nechlubí jen vybraná špičková odvětví. Naopak, až na dvě výjimky - oděvní a dřevozpracující průmysl - vylepšily své hospodaření všechny průmyslové obory. A jen dva z nich zůstaly i přes zlepšení ve ztrátě - hutnictví a výroba dopravních zařízení. *jp*

Příznivá prognóza vývoje

Podle jarní prognózy Evropské komise by měl český hospodářský růst letos o tři a půl procenta a v následujícím roce dokonce o čtyři procenta, což je rychlejší vzestup, než jaký se očekává u ekonomik zemí Evropské unie. Přesto bude mít skupina kandidátských zemí jiné premianty - u Maďarska, Bulharska, Lotyšska a Estonska počítá prognóza s růstem na úrovni kolem pěti procent. Za velmi závažný problém české ekonomiky označuje dokument Evropské komise především obrovský rozpočtový deficit, který dosahuje nejvyšší úrovně ze všech kandidátských zemí. Přitom se podle prognózy nedá očekávat razantní reforma zdravotního a důchodového pojištění, která by uvolnila peníze pro školství a infrastrukturu. Pro evropské ekonomické odborníky je ovšem na rozdíl od českých občanů celá záležitost pouze akademickým problémem. Vzhledem k pokračujícímu oživování ekonomiky, zvyšování nepřímých daní, deregulací a světovému růstu cen energií počítá Evropská komise v prognóze s mírným vzrůstem inflace na 4,3 a 4,4 procenta. Kandidátské země by v pozitivním vývoji nemělo zastavit ani celkové očekávané zhoršení ekonomické situace ve světě, které by mělo postihnout zejména USA a některé asijské ekonomiky. *(MaFr)*

Úspěch České pojišťovny

Zisk České pojišťovny v prvním čtvrtletí letošního roku meziročně stoupl o 83 milionů na celkovou sumu 566, 2 miliónu. Podle představitelů společnosti se podařilo zastavit pokles podílu České pojišťovny na trhu a trend se začíná zejména v některých komoditách obracet. Díky zavedení daňového zvýhodnění prudce vzrostl zájem klientů o životní pojištění a zemědělci vlivem situace v západní Evropě více usilují o pojištění zvířat. K velkému zisku největšího českého pojišťovacího ústavu výrazně přispěla i skutečnost, že letos nedošlo na počátku roku na rozdíl od roku 2000 k žádným živelným katastrofám. Dá se očekávat, že zájem o životní pojištění ještě nějakou dobu poroste, je ovšem otázka, zda Česká pojišťovna svoji pozici dokáže udržet a nepodlehne, jako často v předchozích letech, dravému náporu konkurenčních firem, obratněji pracujících s nabídkami nejrůznějších výhod pro klienty. *(MaFr)*

Jak z pasti chudoby?

Český ministr práce a sociálních věcí Vladimír Špidla představil veřejnosti svůj plán na východisko z tzv. pasti chudoby. Jde o situaci, kdy se lidem, zejména pokud mají větší počet dětí, nevyplácí přijímat špatně placenou práci, protože dostanou na sociálních dávkách víc. Ministrův návrh chce k přijímání zaměstnání motivovat úpravou výpočtu dávek, který by umožnil lidem pracujícím za minimální mzdu zvýšit své rodinné příjmy až o 30 procent. Jeho projekt však asi narazí na velmi tvrdý odpor sněmovny s pravicovou většinou. Většina opozičních poslanců totiž zastává názor, že jádro problému spočívá v příliš vysokých sociálních dávkách. Představitelé ministerstva naopak poukazují na stále rostoucí životní náklady, které minimální mzda prostě nedokáže pokrýt. Přinejmenším v současné době se tedy zdá, že vše přes nejrůznější plány a projekty zatím zůstane při starém a i v budoucnosti bude celá problematika pouze obtížně řešitelná. Stát rozhodně nemá peněz nazbyt, na druhé straně by bylo eufemisticky řečeno nevhodné rezignovat na elementární sociální solidaritu a nechat ty nejhudší zcela napospas osudu. *(MaFr)*

Moravští hutníci úspěšní

Skupina Třinecké železárny - Moravia Steel docílila v prvních třech měsících letošního roku konsolidovaný hrubý zisk ve výši přes 270 miliónů korun. Skupině, propojené prostřednictvím švýcarské pobočky společnosti Commercial Metals Company s americkým kapitálem, se podařilo využít současné konjunktury na světových trzích s hutním zbožím a dokazuje tak, že ani hutnictví v České republice není nutně odsouzeno k zániku. Naopak se zdá, že by některé podniky mohly výrazně ožít a obnovit svoji tradiční slávu. I když už nebudou patrně nikdy tak dominovat českému průmyslu jako v neblahém období studené války, mohly by své místo na světových trzích určitě nalézt. Naopak podstatně méně příznivé než data Třineckých železáren jsou výsledky dalších dvou hutních závodů Nové huti a Vítkovických železáren. Nová huť zápolí s úroky z úvěrů a kursovými změnami a za první čtvrtletí její ztráta dosáhla 129 miliónů korun. Situaci komplikuje také zpožděné zahájení činnosti mini-hutí. Ještě složitější situace je v akciové společnosti Vítkovice, která prochází nesmírně obtížnou restrukturalizací. Nová huť i hutní část Vítkovic by měly být v nejbližší době privatizovány a britská konzultantská firma Eurostrategy navrhla českému ministerstvu průmyslu a obchodu spojení obou podniků s Třineckými železárnami v jeden silný celek. Třinecké železářny by mohly získat hutní část Vítkovic i Novou huť za symbolickou cenu, překážku však představuje obrovské zadlužení obou podniků. Projekt spojení tří hutí se objevil již před dvěma lety, tehdy s ním však nesouhlasili věřitelé Nové huti. V nynější situaci by měla mít hlavní slovo česká vláda, která by měla o této problematice jednat do konce prvního pololetí letošního roku. *(MaFr)*

Problémy s daněmi

Potíže se schodkem státního rozpočtu, které tak významně ohrožují zdárný hospodářský vývoj České republiky, prohlubují obrovské daňové nedoplatky, které podle analýzy českého ministerstva financí dosahují 99 miliard korun. Největší problém představují subjekty, jejichž daňový dluh přesáhl deset miliónů. Přestože pohledávky státu vůči těmto dlužníkům představují přes 48 miliard, odborníci odhadují, že pouze osm miliard by bylo možno reálně bez větších problémů získat. U zbylých skoro 51 miliard subjektů dlužících méně než deset miliónů lze podle pracovníků ministerstva financí vymoci zhruba polovinu. Vedle skutečných ekonomických faktorů vybírání daní samozřejmě komplikují velké podvody zejména prostřednictvím společností s ručením omezeným, za jejichž hospodařením ručí vlastníci jen povinným vkladem ve výši sto tisíc korun, přestože mohou operovat mnohonásobně vyššími sumami. K problémům s výnosy daní ovšem přispívají i přespříliš optimistické odhady výběru nebo pokles spotřeby některých vysoce zdaněných komodit jako jsou pohonné hmoty nebo alkoholické nápoje. V každém případě se zdá, že pro masivní snižování celkového objemu daní, které občas slibují svým voličům zejména strany pravicové opozice, nebude v nejbližších letech mnoho prostoru. Pochopitelně lze počítat s dalším přesunem od viditelnějších přímých daní k méně nápadným nepřímým, ale pro běžného občana znamená tento přesun spíše zhoršení, protože znamená jistý ústup od principů progresivního zdanění. Celosvětovému trendu ovšem může Česká republika těžko vzdorovat. Okamžité srovnání některých daňových sazeb s Evropskou unií by však mohlo mít zcela opačný výsledek, pokud se týká celkového - příslušné zdražení by mohlo z určitých komodit udělat jen velmi obtížně prodejné zboží.

(MaFr)

Růst Budvaru i Plzeňského Prazdroje, obtíže malých pivovarů

Společnosti Budějovický Budvar se podařilo v prvním čtvrtletí letošního roku zvýšit o dvě procenta výrobu a jeho export stoupl o osm procent. Ještě výraznější úspěch ukazuje hrubý zisk, který ve srovnání se stejným obdobím roku 2000 stoupl o 27,5 procenta. Jihočeské firmě se dařilo především v Itálii, významné exportní úspěchy zaznamenal ovšem i v dalších zemích včetně pivařských velmocí Německa a Velké Británie. Výborně se vedlo i skupině Plzeňský Prazdroj, kam vedle plzeňského pivovaru patří i Radegast z Nošovic a Velkopavlovický kozel. Zejména posledně jmenovaná značka zaznamenala neuvěřitelné meziroční zvýšení vývozu o plných 128 procent. Uspěl však i tradiční Pilsner Urquell, kterého se v prvním čtvrtletí letošního roku na světových trzích prodalo o 56 procent více. Celkově vykazuje export skupiny Plzeňský Prazdroj nárůst exportu o 58 procent. Zatímco největší české společnosti se již plně zapojili do světového trhu se zlatavým mokem, malé pivovary se často potácejí na okraji propasti. Příkladem může být společnost Pivovar a sodovkárna Svitavy, jejíž majoritní vlastník, firma PMK vážně uvažuje o likvidaci podniku. Nicméně podobně jako majitelé řady dalších menších podniků neztrácí zatím zcela naději a věří v záchranu. Rozhodně by byla velká škoda, kdyby se předpoklady skeptiků z počátku devadesátých let naplnily a v celé České republice by zůstalo pouze několik největších firem a zanikly by často chuťově velmi zajímavé regionální značky. Poslední slovo bude ovšem mít spotřebitel, jen ten rozhodne, zda rozmanitost zůstane zachována.

(MaFr)

Co znamená ČR pro německé investory?

Podle ankety, pořádané Česko-německou obchodní a průmyslovou komorou, představují pro německé investory největší problémy pro jejich podnikání v České republice potíže s veřejnou správou, celníci, korupcí, právním systémem a platební morálkou. Nelíbí se jim ani délka soudních a schvalovacích řízení, potýkají se i s nedostatkem kvalitních obchodníků a ekonomů. Přestože investice v České republice často nespĺnily očekávání německých podnikatelů, většina jich v příštím roce očekává alespoň částečné zlepšení, plně dvě třetiny respondentů ankety dokonce hodlají letos přijmout další zaměstnance. Přestože značná část podniků v ČR pouze kompletuje výroby z dílů vyráběných v cizině, počítá řada firem s rozšířením nákupů polotovarů a dílů přímo v České republice.

(MaFr)

Rozšíření výroby Bosch v Jihlavě

Společnost Bosch Diesel chce rozšířit svůj jihlavský závod a zavést zde výrobu nové generace vstřikových systémů pro palivový systém motorů. Celkem hodlá firma investovat přes osm a půl miliardy korun a vytvořit tak 1485 nových pracovních míst. Přitom více než pět miliard z celkové částky má být vloženo do moderních technologií. Celý projekt hodlá podle Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže podpořit i český stát investiční pobídkou v podobě slevy na dani z příjmů ve výši až 1,62 miliard korun. Firma Bosch může sloužit jako příklad společnosti, která si ověřila možnosti podnikání v České republice a rozhodla se svoje aktivity v této zemi výrazně rozšířit. Doufejme, že podobný případ nebude zrovna ojedinělý. Bylo by velice dobré, kdyby se v České republice podařilo vybudovat alespoň do značné míry stabilní strukturu závodů, která by nepodléhala okamžitým konjunkturálním změnám. V dnešním globalizovaném světě to však určitě nebude jednoduchý úkol.

(MaFr)

V ČR uděleny tituly investor roku

Agentura Czechinvest a Sdružení pro zahraniční investice vyhlásily koncem dubna výsledky prvního ročníku soutěže o investora roku. V kategorii investice na zeleně louce si jednoznačně odnesla první cenu společnost Philips Display Components za investice do vybudování závodu na výrobu televizních obrazovek v Hranicích na Moravě, které by podle závazku měly dosáhnout výše 7,4 miliardy korun. Stříbrnou příčku obsadila s velkým odstupem Conta, dceřiná firma italské společnosti Candy za 1,5 miliardy vložených do elektrotechnického závodu v Podbořanech a bronz patří německé Saar Gummi, která investovala v Červeném Kostelci 900 miliónu. Mezi nejvíce expandujícími podniky se prosadila nejvíce japonská Matsushita díky výraznému rozšíření výroby televizorů v Plzni. Teprve za ní skončily firmy Tyco Electronics Kuřim a producent pneumatik Mitas Praha. Za společensky nejprínosnější investici, tedy investici vytvářející pracovní příležitosti v regionech postižených mimořádně vysokou nezaměstnaností, označili organizátoři závod na výrobu automobilových dílů v Chomutově, který financovala americká firma Parker Hannifin 390 milióny korun. Je ovšem třeba vzít v úvahu, že se do této kategorie nepočítaly investice, které bodovaly v jiné oblasti. Podle ekonomických analytiků by příliv zahraničních investic měl pokračovat i v letošním roce, i když je nutno počítat s vlivem zhoršující se situace v americké ekonomice a ekonomikách některých dalších států. Zároveň chce vláda podpořit i domácí investice zejména menších a středních firem, které by alespoň částečně mohly převzít štafetu podpory růstu české výroby. (MaFr)

Co se Sevakem?

Bez výsledku skončilo jednání valné hromady o dalším osudu českého zpracovatele krevní plazmy Sevac. Všichni akcionáři včetně Fondu národního majetku, který spravuje skoro 79 procent akcií hlasovali proti likvidaci společnosti, zároveň se však nepodařilo pro Sevac najít vhodného kupce. Před šesti lety schválila tehdejší česká vláda projekt na stavbu nového závodu Sevac v Bohumile u Kostelce a rozhodla i o poskytnutí úvěru ve výši 600 miliónu korun. V roce 1998 se však firma vinou celosvětové krize na trhu s krevními deriváty dostala do velkých finančních obtíží a byla nucena stavbu zastavit. Dluhy ve výši 770 miliónu korun převzala Konsolidační banka a stát již odmítl do Sevacu investovat. Najít se doposud nepodařilo ani zahraničního zájemce o případnou koupi firmy. Zatím se zdá nejpravděpodobnější, že Sevac půjde do konkursu, i když Fond národního majetku požádal o svolání nové valné hromady, která má znovu jednat o možné likvidaci. Co se stane s nedostavěným areálem nového závodu není příliš jasné, protože jeho využití pro jiné účely je velmi problematické. Možná nakonec bude Sevac žít pouze ve vzpomínkách na normalizaci jako jedna z mála tehdejších značek žvýkaček na českém trhu. (MaFr)

Pivní závod

Ve třetím ročníku vytrvalostního pijáckého maratónu Krušnohorská 24hodínovka v Hoře Svaté Kateřiny zvítězil Tomáš Krejčí ze severočeského Litvínova. Za 22,5 hodiny vypil celkem 26 dvanáctistupňových pív. Zdatně mu konkuroval domácí borec Vasil Jotov se stejným výkonem, který však neudržel oční víčka a v rozporu s pravidly usnul před vypršením časového limitu. Možná v mistrovstvích světa v pití piva budou Češi stejnými přeborníky jako nyní v hokeji. Trénují opravdu velice statečně. A pivovarníci si budou mnout ruce. (MaFr)

Prodej špatných úvěrů Konsolidační banky

Asi jedenáct procent účetní hodnoty, přesněji 1,353 miliardy korun zaplatí americká investiční banka Goldman Sachs prostřednictvím společnosti CDVI (Czech Debt Vehicle 1) za převzetí balíku obtížně vymahatelných úvěrů od Konsolidační banky. Na zájemce přitom čekají ještě další balíky pohledávek ve výši 40 miliard. Česká republika tak chce definitivně dořešit otázku následků překotného úvěrování na počátku devadesátých let, kdy české banky na zcela nedostačité záruky půjčovaly vysoké sumy kvůli vytvoření iluze rychlého ekonomického růstu. Účetní ztráta 10,5 miliard z nyní uzavřeného obchodu je jen malou částí obrovské ceny, kterou občané České republiky museli zaplatit za krátkodobé nasazení růžových brýlí. (MaFr)

Ruskova nová strana: Chce to nových lidí

Strana spolumajiteľa televízie Markíza Pavla Ruska sa bude volať Aliancia nového občana. Heslo strany je Most, lebo sa cez ňu majú do politiky dostať noví ľudia. Vznikla preto, lebo jej zakladatelia nie sú spokojní s tým, kam Slovensko smeruje.

Stredový a liberálny subjekt chce oslovovať nespokojných voličov, ktorých je na Slovensku väčšina. Zakladatelia majú hlavne prítiahnuť nových ľudí, ktorí nemajú len kritizovať pri pive. "Nechceme čakať na zázrak. Naši politici sa ani nezmenia, ani neodídu." Delenie rezortov medzi tváre ANO vraj nie je také podstatné. Rusko povedal, že sa nechce na problémy pozeráť cez bratislavskú optiku.

Podľa očakávania okrem ľudí z Markízy – bývalého šéfredaktora spravodajstva Ľubomíra Lintnera a redaktorky Evy Černej – majú významné miesto v prípravnom výbore novej strany športovci. Spolu s poslancom a automobilovým pretekárom Jirkom Malchárkom je v ňom predseda len aj futbalista Dušan Tittel, ďalej hokejový rozhodca Anton Danko a basketbalista Stanislav Kropilák.

Na otázku - čo by ste urobili ako prvé, keby ste sa dostali do vlády?, Rusko odpovedal:

"Znížili by sme vplyv štátu, financie na štátnu správu, daňové zaťaženie a zreformovali daňovú sústavu. Prioritou je slobodnejšia ekonomika."

EK

Markíza je vo štvorici najsledovanejších televízií na svete

Slovenská televízia Markíza patrí medzi štyri najsledovanejšie televízie na svete. Vo svojej výročnej správe to na základe porovnania percenta sledovanosti v jednotlivých krajinách tvrdí francúzska spoločnosť Eurodata TV.

Vo štvorici, ktorá tvorí top sveta, je okrem Markízy brazílska TV Globo, TVBJ Hongkong a Channel 8 Singapur. Všetky štyri spomínané televízie majú v krajinách, kde vysielajú, sledovanosť väčšiu ako 50 percent.

Francúzska spoločnosť porovnávala aj druhy programov, ktoré sú medzi televíznymi fanúšikmi najpopulárnejšie, a čas, ktorý jednotlivci v rôznych kútoch sveta denne strávia pred televíznou obrazovkou.

Do prieskumu bolo zapojených až 1,2 miliardy divákov zo 64 krajín sveta.

Na popredných miestach sa neobjavili žiadne profesionálne televízne špičky ako britská BBC či nemecká ZDF. Naopak, sú to televízne stanice, ktoré vo svojej krajine nemajú rovnocenného konkurenta.

TV Markíza si za niekoľko rokov vybuodovala takmer monopolné postavenie medzi celoplošnými terestriálnymi televíznymi okruhmi. Jediným možným konkurentom pre ňu môže byť len Slovenská televízia, ktorá sa však už niekoľko rokov nemôže vymotať z vlastných dlhov a stále pracuje podľa socializmom osvedčeného systému.

TV Markíza je kreatívnejšia, má pestrejšiu programovú štruktúru, "schopnosť predat sa", a tak sa jej už niekoľko rokov darí sťahovať Slovenskej televízii nielen divákov, ale aj podiel na reklame a z toho vyplývajúce nielen finančné zisky. EK

Tóth rozviazal pracovný pomer s Úradom vlády SR dohodou

V súvislosti so škandálom údajného zneužívania prostriedkov európskych fondov sa v priebehu minulého obdobia najčastejšie spomínalo meno bývalého riaditeľa odboru zahraničnej pomoci Úradu vlády SR ROLANDA TÓTHA. Ten sa k prípadu vyjadril, že v tom nevidí žiadnu kauzu, pretože ho nikto neobvinil spreneveru jediného eura.

Napriek tomu bolí financie pozastavené.

Európska komisia spochybnila finančné toky. Kauza otriasla vládou. Kto za to nesie zodpovednosť?

Tóth tvrdí, že kauza prepukla preto, "že pán podpredseda vlády nezareagoval tak, ako mal zareagovať. V prvom rade mal pred mojím odvolaním prešetriť celú záležitosť. A keď sa takéto obvinenia a náznamy objavili, mal ich dementovať." EK

Lodenice v konkurze

Na Slovenské lodenice, a. s., Komárno bol uznesením Krajského súdu v Bratislave z 30. marca tohto roku uvalený konkurz. Podľa informácie hovorca lodeníc Miroslava Bednára súd ustanovil za správcu konkurznej podstaty komerčného právnik Ivana Pádejja. Ten už v zmysle ustanovení zákona o konkurze a vyrovnaní vyzval štatutárnych zástupcov úpadcu na predloženie dokladov preukazujúcich najmä stav majetku. Termín prieskumného pojednávania bude podľa Bednára známy pravdepodobne koncom júna. EK

Údajného Duckého vraha prepustili z väzby

Najvyšší súd zastavil trestné stíhanie Olega T. obvineného z vraždy bývalého ministra hospodárstva Jána Duckého. Stotožnil sa so stanoviskom bratislavského krajského súdu. Po viac ako dvoch rokoch sa teda Oleg T. opäť ocitol na slobode.

Olega T. prepustili, pretože podľa predložených dôkazov sa nedá potvrdiť, že je vrah.

Vedúci úradu ministerstva spravodlivosti Daniel Lipšic povedal, že Ukrajinec môže požiadať o náhradu ušlého zárobku. Takéto odškodné sa však poskytuje len vtedy, ak bol obvinený pred vzatím do väzby zamestnaný. Rovnako môže požiadať o uhradenie nákladov na advokáta.

Počas vyšetrovania však Pittner pre médiá tvrdil, že jeho rezort "má dostatok dôkazov, aby mohol tvrdiť, že Oleg T. je vrahom exministra Jána Duckého".

Šéf vyšetrovateľov Jaroslav Ivor povedal, že vyšetrovanie vraždy bude naďalej pokračovať.

Duckého zavraždili 11. januára 1999 vo vchode domu v Bratislave, kde býval. Koncom mája obvinil vyšetrovateľ z vraždy Duckého Olega T., prezývaného Alex. Ten už bol vo väzbe pre trestný čin brania rukojemníka, ale prokurátor neskôr stíhanie zastavil. EK

Aké boli a sú ženy slovenskej politiky

HVIEZDY SÚČASNOSTI

Anna Malíková – Jej hviezda začala stúpať po vyhratom súboji o kreslo predsedníčky SNS s Jánom Slotom. Presadila sa v strane, v ktorej dominujú muži. Niekedy reaguje emocionálne, je snaživá. Nevyjadruje sa tak priamo a rázne ako Slota. Kritici v strane jej vyčítajú, že sa obklopuje ľuďmi, ktorí jej neprotirečia.

Brigita Schmögnerová – pracovitá, odborníčka. Nie vždy dokáže politicky predvídavo reagovať. Niektorí členovia SDL tvrdia, že sa jej nedarí mediálne prezentovať kroky ministerky financií ako kroky, ktoré sú aj v prospech politiky strany. Sympatie časti verejnosti stratila po svojich postojoch k znižovaniu daní.

HVIEZDY MINULOSTI

Helena Woleková – Verejnosť ju vnímala najmä na začiatku 90. rokov ako ministerku práce slovenskej vlády. Je zásadová, nevzdávala sa ani vtedy, keď jej riešenia boli ťažko priechodné. Opozícia ju obviňovala, že sa nedokázala dostatočne vcítiť do situácie ľudí, ktorí mali sociálne problémy. Pracuje v treťom sektore.

Olga Keltošová – komunikatívna, inteligentná, enfant terrible politiky HZDS. Jediná verejne vyjadrila obavy zo stanov hnutia, ktoré dávajú Vladimírovi Mečiarovi ako predsedovi hnutia priveľké právomoci. Jej kritickosť sa však končí vo chvíli, ak ju má premeniť na väčšinový názor v HZDS. Vie byť aj nekompromisná, svedčia o tom jej postoje v parlamente počas novembrovej noci v roku 1994. Ak sa Mečiar časom stiahne, jej hviezda ešte možno zažiarí.

ŽENY, KTORÉ POLITIKU OVPLYVŇOVAU, ALE POLITICKÚ FUNKCIU NEMAU

Anna Nagyová – Mimoriadne ambiciózna, patrí jej aj pomenovanie železná Anna. Nepríjemná na podriadených. Bola to žena, ktorá mala veľký vplyv na Mečiara. Stála vždy po jeho boku, ale v tieni.

Blažena Martinková – Tvrdí sa, že mala na Mečiara väčší vplyv ako Nagyová. Mečiar kvôli nej v parlamente

poslancom ukázal somárske uši. Jej schopnosti však neboli väčšie ako povesti, ktorú sa o nej snažil šíriť aj Mečiar. Niektorí znalci tvrdia, že to zďaleka nebol formát Nagyovej.

VYCHÁDZAJÚCE HVIEZDY

Monika Beňová – ctížiadostivá, sebavedomá. Kladné i záporné ohlasy vyvolalo jej vyhlásenie, že chce byť v budúcnosti prezidentkou SR. V strane Smer sa prezentuje ako hovorkyňa žien, jej návrhy však majú viac populárny ako reálny charakter. Nedá sa ľahko odradiť od svojich zámerov, niekedy viac rozpráva, ako myslí.

Zuzana Martináková – ctížiadostivá, inteligentná, tiež sa chce prezentovať problémami žien a rodiny. Menej pribojná ako Beňová, v SDKÚ má menej vplyvné postavenie ako Beňová v Smere. Padá na ňu i tieň neúspechov Dzurindovej vlády.

MALÉ HVIEZDY

Mária Machová – Nevýrazná, ale príjemná. V politike SOP sa významnejšie chystá prehovoriť v najbližších týždňoch.

Diana Dubovská – Poslankyňou SOP je aj vďaka kontaktom a vplyvu manžela Jozefa Majského. Pekná tvár, ktorá sa v politike zatiaľ učí pohybovať.

Katarína Tóthová – Je povestná tým, že sa snaží dobre vyzeráť pred kamerou. Zapálená diskutérka HZDS v parlamente, vyjadruje sa k všetkému. Imidž právničky často zatieni jej politikum.

Anna Záborská – Nevýrazná. Mediálne zažiarila v parlamente pri prednesení návrhu KDĽ na zákaz interrupcií.

Mária Sabolová – Vytrvalá, neoblomná poslankyňa KDĽ. V posledných komunálnych voľbách sa neúspešne uchádzala o kreslo primátorky Košíc.

Magda Vášáryová – Ctížiadostivá, sebavedomá. Svoju šancu premárnila ako kandidátka na úrad prezidenta SR, keď nevládla televízne súboje s konkurentami.

EK

Podľa zástupcov RE Rómovia nie sú diskriminovaní

Zástupcovia Rady Európy (RE) pre ľudské práva si podľa vicepremiéra Pála Csákyho uvedomujú, že príčinou exodu slovenských Rómov do západných krajín nie je diskriminácia doma, ale iné záujmy a sily. Po rokovaní s komisárom RE Alvarom Gil-Roblesom Csáky povedal, že práve nezávislé orgány štátov EÚ tvrdia, že na Slovensku nikto nie je vystavený rasovej diskriminácii. Podľa neho o tom svedčí aj skutočnosť, že nikto od nás v západných krajinách nedostal politický azyl.

Csáky informoval komisára RE o harmonograme krokov, ktorých výsledkom bude funkčný inštitút ombudsmana od 1. januára 2002. Gil-Robles sa zaujímal okrem iného aj o pripravovaný protidiskriminačný zákon, o zmeny v trestnom zákone ohľadne presnejšieho špecifikovania rasovo motivovaných trestných činov a o aktivity pre policajtov.

EK

Na Slovensku sa veselo pije čierny alkohol

Takmer tretina tvrdého alkoholu sa na Slovensku predáva nelegálne. Nelegálni výrobcovia tak ukracujú štát každý rok o niekoľko miliárd. Tvrdia to odhady obchodných zástupcov výrobcov liehovín a Združenia výrobcov liehov na Slovensku.

Za 15 miliónov litrov ročne spotrebovaného alkoholu teda nikto neodvádza spotrebnú daň a DPH. Podľa oficiálnych štatistík vypije priemerný Slovák 10 litrov tvrdého alkoholu ročne. Štatistika pritom zahŕňa všetkých obyvateľov vrátane novorodencov, detí a abstinentov. Ak by sa nezohľadňoval fenomén čierneho alkoholu, jeho spotreba na hlavu by podľa niektorých štatistík klesla pod osem percent. Alkohol totiž nepália iba liehovary s licenciou, ale aj malé pestovateľské pálenice z ovocia, ktoré si vypestuje sám spotrebiteľ. Tieto destiláty štatistiky nevidujú.

EK

Kňažko podpísal dodatok k zmluve s Maticou

Minister kultúry Milan Kňažko podpísal dodatok k Zmluve o poskytnutí finančných prostriedkov z účelových transferov pre Maticu slovenskú. Ten sa týka poskytnutia 5,8 milióna korún, ktorých vyplatenie bolo pozastavené, kým niektoré domy MS nespresnia svoje špecifikácie podujatí. Keďže požadovanú kalkuláciu nákladov na konkrétne kultúrne aktivity má už Ministerstvo kultúry SR k dispozícii, podpísaný dodatok bol zaslaný MS. Ministerstvo uvoľní finančné prostriedky bezprostredne po tom, ako dodatok k zmluve podpíše predseda MS Jozef Markuš. *EK*

Ako to bolo naozaj, ako to bolo s Mečiarovým azylom?

Vladimír Mečiar, v diskusii po prednáške na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici porozprával podrobnosti o tom, ako mu Amerika ponúkala azyl.

Deň pred zásahom v jeho sídle v Trenčianskych Tepliciach u neho sedel "človek, ktorý zastupoval americkú vládu v Moldavsku". Po odchode od Mečiara ho vrah zastavila slovenská polícia. "Donútili ho vystúpiť z auta, ruky na kapotu, urobili mu dokonalú osobnú prehliadku, prehľadali mu všetko, čo má v kufri, a hľadali, či tam nepreváža nejaké zbrane alebo tajné materiály," povedal Mečiar.

Mediálne informácie o zákroku údajne predsedu HZDS viedli k záveru, že sa stretol "s jedným z bývalých funkcionárov USA, ale vplyvovou osobou". Ten mu povedal, že to, čo sa stalo, je dôvodom na uchádzanie sa o politický azyl na území USA. Podľa Mečiara v podobnom duchu sa rokovalo aj so Žiakom. "Kroky proti nemu mohli byť dôvodom na poskytnutie azylu. Rokovanie a rozhovor o tom bol, žiadosť som nikdy nepodal," povedal Mečiar. Žiadosťou o politický azyl a svojím odchodom by, ako hovorí, poškodil povest' tejto vlády, a považuje to za ústup a priznanie porážky. "Preto som také riešenie neprijal vtedy a neprijmem ho ani teraz. Je mi súdené s touto krajinou a v tejto krajine žiť, znášať jej osud a znášať i zodpovednosť za historické rozhodnutia a chyby, ktoré som urobil. Napokon, zhodnotenie diela vyžaduje odstup 50 rokov," dodal Mečiar.

O informácie o zásahu polície voči predstaviteľovi americkej vlády po odchode od Mečiara sme požiadali aj Jozefa Sitára z ministerstva vnútra. Ten povedal, že o akcii nevie, ale pokúsi sa ju preveriť. Dodal však, že polícia diplomatické vozidlá nezastavuje, dokonca nemá právo ani požiadať diplomata, aby z auta vystúpil. Preto podobný zásah predbežne vylúčil. Hovorca americkej ambasády na Slovensku informáciu o ponuke na azyl odmietol už dávnejšie. *EK*

Rádio Slobodná Európa oslavovalo

Presne od 1. mája roku 1951 začala rozhlasová stanica Slobodná Európa (RFE) vysielať zo svojej centrály v Mníchove aj do Československa, a to 21 hodín denne. Takmer celodenné vysielenie nasledovalo po polročnej skúšobnej prevádzke polhodinového denného vysielenia.

Napriek tomu, že svoje hlavné poslanie – zručiť komunistický režim, v mnohých krajinách splnila, má svoju úlohu naďalej pri udržiavaní čerstvo nadobudnutej slobody.

Na začiatky vysielenia, strasti doby a prácu v rádiu spomínali bývalí a súčasní redaktori tohto rádia. Medzi redaktorov RFE prišiel aj premiér Mikuláš Dzurinda, chargé d'affaires Veľvyslanectva USA v SR Douglas Hengel, ešte vtedajší minister vnútra Ladislav Pittner, bývalý prezident Michal Kováč. Rádio Free Europe bolo založené z iniciatívy Spojených štátov, aby presadzovalo myšlienky slobody, tolerance a demokracie v štátoch, kde komunistický režim pomaly zapúšťal svoje korene. RFE je financovaná americkým Kongresom. *EK*

Egyed podpísal zmenky za 30 miliárd

Riaditeľ Železníc Slovenskej republiky Andrej Egyed podpísal 27. novembra 2000 šesť zmeniek, z ktorých každá znie na 100 miliónov dolárov. Spolu ide o 600 miliónov dolárov, čo v súčasnosti predstavuje 29 miliárd 388 miliónov korún.

Za sprostredkovateľa medzi železnicami a držiteľom či majiteľom zmeniek bola určená súkromná spoločnosť IHAK-R, s. r. o., so sídlom v Bratislave. Tá bola podľa výpisu z obchodného registra oficiálne zaregistrovaná len dva mesiace pred podpísaním zmeniek – 27. septembra 2000. Na informáciách nám povedali, že spoločnosť nemá telefónne číslo a ako sme zistili na adrese jej oficiálneho sídla – Banskobystrická ulica 18 v Bratislave, nemá ani vlastný zvonček či firemnú tabuľu.

V štatutárnych orgánoch spoločnosti figurujú Pavol a Peter Reichovci. Na otázku, či nejde o Petra R., známeho z kolkovej aféry v roku 1993, Egyed skonštatoval, že v tejto veci hovoril aj s finančnou políciou, kde "nedali také vyjadrenie, že by bola osobou, s ktorou môžeme hneď skončiť debatu".

Zmenky boli istý čas k dispozícii v sprostredkovateľskej firme aj Poštovej banke, čo Andrej Egyed potvrdil. Povedal: "V banke boli zmenky skartované." Podľa jeho slov malo ísť o protizáruku na úver od americkej spoločnosti.

Podľa dostupných informácií železnice takýto úver nedostali. Egyed tvrdí, že zmenky neboli v čase voľného prístupu k nim obchodovateľné, finanční analytici, hovoria opak: "Zmenky mohli v kontexte, ktorý pán Egyed podpísal, položiť štátne železnice na kolená."

Podľa oficiálnych údajov železnice od roku 1994 produkujú stratu, ktorú ich manažment za minulý rok odhadol na štyri miliardy korún.

Egyed zatiaľ na železnici ostáva.

Správna rada železníc ho vo funkcii podržala a požiada odbor kontroly ministerstva o preverenie, či Egyed porušil predpisy.

Je možné, že nešlo o úsilie tunelovať železnice, ale o chybu riaditeľa, ktorý neinformoval o miliardových zmenkách, ktoré museli nakoniec zlikvidovať, ani správnu radu, ani ministra. *EK*

Spôsob, akým k nám smerovala pomoc z PHARE

Proces získavania pomoci cez fond PHARE by sa veľmi zjednodušene dal popísať takto:

EÚ vyhlásila všeobecný okruh problémov, na riešenie ktorých je ochotná uvoľniť finančnú pomoc. Slovensko malo vypracovať projekt, ktorým by sa riešili problémy.

Zvyčajne projekt vypracovávalo niektoré z ministerstiev. Musel spĺňať množstvo podmienok, ktoré Brusel stanovil. Ak ho Brusel schválil, tak sa na Slovensku vypísal tender. Firma, ktorá presvedčila, že najlepšie naplní ideu projektu, tender vyhrala a prideliť jej finančné prostriedky – často vo výške niekoľkých miliónov eur.

Slovensko v rokovaníach s Bruselom oficiálne zastupuje národný koordinátor PHARE, ktorým bol vicepremiér Pavol Hamžík. Ten vymenoval výkonného národného koordinátora, ktorým bol donedávna Roland Tóth. Oficiálne vraj takú funkciu bruselské predpisy nepoznajú, ale Brusel s Tóthom oficiálne rokoval.

Systém, ktorý na Slovensku fungoval, mal slabiny. Jeho Achillovou pätou bolo to, že Tóth chodieval na rokovania do Bruselu sám. Paradoxne toto podporovali aj bruselské predpisy.

Kontrolné mechanizmy boli veľmi slabé. Efektívnosť využitia prostriedkov sa účinne nedala kontrolovať vôbec. *EK*

Budú nové hranice?

Slovenská dedina a českí chatári sa hádajú o pozemky. Spor sa mení z regionálneho na medzištátny. Dôvodom sú pozemky pod českými chatami v rekreačnej oblasti Kasárne, ktoré obec Makov, kam územie patrí, predala. Český ministr vnútra Ladislav Gross dokonca hovorí: "Domnievame sa, že by stálo za to, aby sme sa opäť pokúsili otvoriť otázku prípadnej zmeny štátnej hranice." Starosta Makova síce odmieta, že by išlo o politiku, ale českých chatárov obviňuje, že sa snažia otvoriť otázku zmeny hraníc.

EK

Odvolaný Hamžík: Všetko bolo vykonštruované

Vicepremiér pre európsku integráciu Pavol Hamžík bol odvolaný. Týždeň po tom, ako sa prevalili informácie o dočasnom pozastavení financovania programov z Európskej únie, ho na návrh vlády odvolal prezident Rudolf Schuster.

Ráno navštívil premiér Mikuláš Dzurinda prezidenta Rudolfa Schustera a predložil mu návrh na Hamžíkovo odvolanie. Prezident súhlasil. Popoludní Hamžík usporiadal poslednú tlačovú konferenciu vo funkcii vicepremiéra a neskôr sa všetci traja stretli pri odovzdávaní odvolacieho dekrétu. Prezident poďakoval Hamžíkovi za prácu vo vláde, no pri odovzdávaní dekrétu sa mu ani raz nepozrel do očí.

Kreslo podpredsedu vlády pre európsku integráciu bude dočasne spravovať ďalší vicepremiér – Lubomír Fogaš. Hamžík hovorí, že celá kauza bola zmanipulovaná a vykonštruovaná, no on z nej nebude mať žiadnu traumu. Jeho pozícia v materskej Strane občianskeho porozumenia je teraz značne oslabená a sám hovorí, že ešte zváži, či sa bude znova uchádzať o najvyššiu funkciu v SOP. Okrem toho tvrdí, že nemá žiadok sedieť na zasadaniach koalíciej rady ako predseda strany napríklad s predsedom SDKÚ Dzurindom.

Hamžík bol piatym členom Dzurindovej vlády, ktorý ju musel opustiť. "Je to znak, že na Slovensku nastala významná zmena v politickej kultúre. Ale ani jednému z ministrov, ktorí museli odstúpiť, nebolo doteraz nič dokázané," tvrdí Dzurinda. Podozrenie, že o údajnom zneužívaní peňazí z fondov Európskej únie vedel aj vedúci Úradu vlády SR Tibor Tóth, premiér označil ako nesprávne zamierený lúč, pretože o všetkom mal informovať Hamžík, a nie Tibor Tóth. *EK*

Privatizéri Slovnaftu dostanú rekordne vysoké dividendy

Slovintegra, ktorá v auguste 1995 sprivatizovala za mimoriadne výhodných podmienok spoločnosť Slovnaft, vyplatí svojim akcionárom rekordne vysoké dividendy. Podľa informácií vyplatí Slovintegra na jednu 100-korunovú akciu dividendu vo výške približne 17-tisíc korún. Výplatu dividendy si akcionári odsúhlasili v závere marca tohto roka.

Predseda predstavenstva Slovintegy a prezident Slovnaftu Slavomír Hatina sa k výške dividend odmietol vyjadriť. "Je to privátna záležitosť spoločnosti," povedal. Odmietol aj špecifikovať, kto z manažérov Slovnaftu má v Slovintegre najväčší podiel. "Údaje o akcionároch nemôžeme poskytnúť z dôvodu ochrany osobných údajov," zdôraznil Hatina.

V tomto roku vypláca Slovintegra dividendy už tretíkrát. Ich tohtoročná rekordná výška súvisí so vstupom maďarského ropného koncernu MOL do Slovnaftu, ktorému Slovintegra minulý rok odpredala 4,77 percenta akcií slovenskej rafinérie. Akcionári spoločnosti, ktorá sprivatizovala Slovnaft, dostanú rekordné dividendy aj po tom, ako Slovintegra z týchto prostriedkov splatila všetky svoje úvery a zaplatila dane.

K rastu ziskov spoločnosti prispelo aj oslabenie kurzu koruny voči americkému doláru, pretože časť svojho podielu v Slovnafte predával MOL práve v dolároch. Po koncentrácii s MOL ostala Slovintegra druhým najväčším akcionárom Slovnaftu s podielom 28,67 percenta.

O privatizácii Slovnaftu v prospech Slovintegy rozhodlo Prezídium Fondu národného majetku v roku 1995. Predaj 39 percent akcií rafinérie sa formálne uskutočnil za 6,4 miliardy korún, no Slovintegra reálne zaplatila len jednu miliardu korún. Jej akcionári získali ďalších 15 percent Slovnaftu v hodnote 2,47 miliardy korún, ale za cenu hlboko pod ich účtovnou i trhovou hodnotou (0,38 miliardy). Bodku za privatizáciou rafinérie dalo vrátenie desať percent akcií Slovnaftu z účtu Slovintegy v prospech Fondu národného majetku. *EK*

Európa zmrazila Slovensku pomoc

“Delegácia Európskej komisie v Bratislave dostala od vedenia informáciu o pozastavení schvaľovania pri vyplácaní tendrov a kontraktov s výnimkou vzájomných platieb,” povedal veľvyslanec Európskej komisie na Slovensku Walter Rochel.

Príčinou je škandál okolo rozdeľovania peňazí z programov EÚ. Podozrenie z korupcie padá na bývalého riaditeľa odboru zahraničnej pomoci Úradu vlády Rolanda Tótha, ktorého minulý mesiac odvolal vicepremiér Pavol Hamžík.

“Medzitým sme zastavili výberové konanie a platby na Slovensko,” povedal hovorca komisie Jonathan Faull.

Hamžík však hovorí, že “Slovensko neprišlo a ani nepríde o žiadne prostriedky”, lebo “zatiaľ sú pozastavené iba výberové konania na nevyhnutne potrebný čas”. Politickú zodpovednosť za celý prípad necíti.

Na Tóthovo počínanie otvorene upozornila Brusel slovenská mimovládna organizácia Priatelia Zeme, ktorá vyzvala Európsku komisiu, aby prestala kryť evidentnú korupciu a spreneveru, a vyslovila podozrenie, že Tóth nekonal sám, bez aktívnych komplicov v slovenskej vláde a v Bruseli.

Roland Tóth sa údajne neoprávnene obohatil z troch miliárd korún, ktoré komisia postupne uvoľňovala na projekty v rámci programov PHARE, ISPA, SAPARD či na zahraničnú spoluprácu.

Tóth údajne dostával provízie za to, že dokázal zabezpečiť kvalitné vypracovanie projektov, aby splňali kritériá EÚ. Mal zabezpečiť, že tender na realizáciu schválených projektov vyhrali “správne” firmy.

Nezávislý poslanec Robert Fico chce spolu s opozíciou iniciovať zvolanie schôdze parlamentu s návrhom vysloviť nedôveru premiérovi Dzurindovi. Podľa Fica nestačí odvolať len jedného úradníka, lebo sa “neuveřitelne” poškodil imidž štátu.

EK

Schusterovej debut

Pomerne obsiahly knižný debut Ingrid Schusterovej sa vracia k okolnostiam súvisiacim s hospitalizáciou jej otca - slovenského prezidenta.

Mnohé z vecí, ktoré autorka zaznamenáva, sa priebežne v médiách objavili a pozorný čitateľ si ich isto pripomenie. Niektoré konštatovania Ingrid Schusterovej v časti lekárskej obce však zrejme rozruch vzbudia. Napríklad vyjadrenie profesora Waltera Hasibedera, ktorý počas letu do Bratislavy z informácií, ktoré dostal o liečbe, usúdil, že už počas prvých štyroch dní sa mali vykonať iné lekárske postupy.

Radosť z knihy nebude mať asi exminister zdravotníctva Tibor Šagát a lekári - Milan Májek, Július Vajó, František Samsely či František Fabian a Svetozár Haruštiak. Napokon, výmeny názorov (občas veľmi ostré) medzi nimi a Schusterovou rodinou neboli tajnosťou. Šagát podľa Schusterovej zlyhal nielen v tom, že nezvládol organizáciu prezidentovho odvozu do Innsbrucku, ale aj preto, že už 27. júna žiadal členov lekárskeho konzília, aby podpísali, že prezident nie je schopný vykonávať funkciu prezidenta. Po námietkach hovorca hlavy štátu a telefonickej konzultácii s premiérom Mikulášom Dzurindom však od tohto zámeru ustúpil, píše Schusterová. Pozastavuje sa ďalej aj nad tým, že nik z konzília rodinu neinformoval o ponuke pomoci od rakúskeho prezidenta Klestila z toho istého dňa. Naopak, doktor Samsely s vďakou odmietol. “Čo k tomu viac dodať?” pýta sa Ingrid Schusterová.

Peripetie sprevádzajúce ochorenie Rudolfa Schustera podnietili diskusie o úrovni nášho zdravotníctva, ale aj o tom, s čím všetkým sa musí boriť. Veľmi podrobné, miestami možno až príliš osobné rozprávanie Ingrid Schusterovej je pohľadom lekárky, ale nepochybne najmä dcéry. Napokon, sama priznáva, že do opisu príbehu vložila plno emócií, ale zároveň “nádeje pre všetkých, ktorí už prestávajú dúfať”...

EK

Investori budú mať desať rokov daňové prázdniny

Zahraniční i domáci investori by mali mať na Slovensku od augusta desaťročné daňové prázdniny. Tie v minulých rokoch prilákali mamutie zahraničné firmy do Maďarska, Česka či Poľska.

Vláda schválila nový zákon o investičných stimuloch. Slovensko by tak ešte tento rok malo prísť o hendikep pri získavaní investícií, ktorý sme mali v porovnaní s ostatnými krajinami Visegrádskej štvorky.

Okrem daňových prázdnin bude Slovensko investorom ponúkať aj príspevky na preškolenie zamestnancov a na vytvorenie nových pracovných miest.

“Zákon je naplnením koncepcie, ktorú vláda schválila už v máji 1999,” povedal po rokovaní vlády vicepremiér pre ekonomiku Ivan Mikloš. Časový sklz v prijímaní zákona bol podľa neho spôsobený náročným vyjednávaním s Európskou komisiou. Jej hlavné výhrady smerovali práve k desaťročným daňovým prázdninám. Zároveň bolo potrebné vypracovať aj novú úpravu poskytovania štátnej pomoci, ktorá so stimulmi úzko súvisí.

Okrem nových stimulov sa o to pričínajú aj privatizácia strategických podnikov, z ktorých môže Slovensko získať dosiaľ rekordné výnosy.

EK

Slovensko dobehlo prvú skupinu

Slovensko na prístupových rokovaníach s Európskou úniou v Bruseli uzavrelo štyri kapitoly európskej legislatívy. Z rokovacieho stola sa podarilo dostať voľne poskytovanie služieb, sociálnu politiku a zamestnanosť, právo spoločností a telekomunikácie. Po nedávnom rokovaní tak má Slovensko uzavretých už 16 z celkového počtu 29 kapitol a v neoficiálnom rebríčku sa dostalo pred Česko a Poľsko. Krajiny prvej skupiny však majú k dobru jedno kolo rokovaní.

“Dnešný výsledok dokazuje, že princíp dobiehania sa stáva realitou,” povedal hlavný slovenský vyjednávač Ján Figeľ. Uzavretie štyroch kapitol však podľa neho netreba zveličovať. Hlavný vyjednávač EÚ so Slovenskom Dirk Meganck ocenil slovenský pokrok: “Slovensko už uzavrelo viac ako polovicu kapitol a je veľmi nádejné, že na budúci rok bude v skupine štátov, ktoré ukončia rokovania.” Premiér Dzurinda označil uzavretie kapitol za úspech vlády a celej krajiny. “Slovensko dokázalo v praxi naplniť šancu helsinského summitu – dobehnúť krajiny, ktoré vyjednávajú už od roku 1998.”

EK

Pittner odstúpil

Minister vnútra Ladislav Pittner sa stal už šiestym členom Dzurindovho kabinetu, ktorý musel odstúpiť. Podľa vlastných slov odstúpil pre nespokojnosť ľavicovej časti koalície s prácou jeho rezortu.

Politické rozhovory o Pittnerovom nástupcovi prebiehajú, črtá sa konflikt prezidenta a premiéra o tom, kto bude rezort vnútra riadiť, kým sa nenájde nástupca.

Premiér Dzurinda prezidentovi navrhol, že dočasne by túto funkciu mohol zastávať on. Schuster s tým nesúhlasí, lebo premiér by nemal kumulovať túto funkciu, a overí si, či podľa ústavy musí jeho návrh prijať.

Schuster chce dočasným vedením rezortu vnútra poveriť ministra spravodlivosti Jána Čarnogurského.

KDH by malo navrhnúť Vladimíra Palka. Predseda KDH Pavol Hrušovský poslal premiérovi list, v ktorom ho informoval, že "v zmysle dvoch článkov koalície dohody" KDH nominovalo Palka.

Podľa premiéra Dzurindu však z koalície dohody vyplýva, že rezort vnútra patrí SDK. Ďalšími kandidátmi by mali byť generálny sekretár SDKÚ Ivan Šimko alebo niekto z pracovníkov rezortu vnútra.

EK

Úspechy a neúspechy ministerstva pod Pittnerovým vedením

ÚSPECHY:

- * objasnenosť trestných činov stúpila nad 50 percent (predtým sa pohybovala okolo 48 percent)
 - * darí sa odhaľovať trestnú činnosť policajtov (v roku 2000 vyšetřovali 170 policajtov)
- Štatistiky však nevytvádzajú o problémoch komplexne – sú aj ľahko manipulovateľné

NEÚSPECHY:

- * Ivan Lexa na úteku
 - * neobjasnená vražda Jána Duckého, stíhanie údajného vraha zastavil Najvyšší súd
 - * kauzy okolo Vladimíra Poóra, Alexandra Rezeša, Rudolfa Žiaka, ktorí sa bez problémov vrátili na Slovensko a neboli odsúdení
 - * Jaroslav Svěchota na slobode
 - * neobjasnený prípad výbušniny na mítingu KDH
 - * neobjasnené vraždy bossov podsvetia
 - * nátlaková a nepremyslená mediálna politika
- Na súde sa dostali len menej podstatné kauzy.

EK

Najdôveryhodnejší sú Fico, Mečiar, Malíková

Najdôveryhodnejším politikom na Slovensku je Robert Fico, ktorému dôveruje 18,7 percenta občanov. Nasleduje Vladimír Mečiar, ktorý sa zdá dôveryhodným pre 16,1 percenta občanov, a tretie miesto v rebríčku zaujala predsedníčka SNS Anna Malíková s 8,9 percenta.

Prvú päťku najdôveryhodnejších politikov dopĺňa premiér Mikuláš Dzurinda s 8,2 percenta a prezident Rudolf Schuster, ktorému verí 7,9 opýtaných. Dôveru viac ako piatich percent občanov má aj vicepremiér pre ekonomiku Ivan Mikloš (7,6) a predseda SMK Béla Bugár (6,7).

Prieskum uskutočnil od 28. apríla do 7. mája Ústav pre výskum verejnej mienky Štatistického úradu SR na vzorke 1025 respondentov.

EK

O predstavení "Na gazdovskom dvore"

Piatok, 11.máj - bol dlhoočakávaným dňom pre škôlkárov. Všetci netrpezlivo čakali na 15-tu hodinu, lebo v tú chvíľu sa z malých detí stali veľkí herci.

Celý predošlý mesiac poctivo nacvičovali predstavenie, ktoré chceli darovať maminkám k ich sviatku.

Hľadisko bolo preplnené nami rodičmi, ale i starými rodičmi, ktorí sa mali naozaj načo pozeráť. Deti nás "voviedli" na gazdovský dvor plný zvieratiek. Každý drobec mal oblečenú p#sobivú masku či už psa, mačky, kačátka, sliepky, kravky, koňa, prasiatka, ovce či kozy, takže rozíhrali na celom javisku krásnu hru fariieb a kostýmov. Deti postupne predstavovali svoje zvieratká a to nielen pesničkami a riekankami, ale aj veľmi milými tančekmi, ktoré vyvolali veľký aplaus v hľadisku. Najmä trancujúce mačičky a sliepočky boli okúzľujúce.

A deti ešte k tomu všetkému pridali aj dve rozprávky "O sliepke a kohútikovi" a "O mačiatku, čo zabudlo mňaukať". Človeku sa až nechcelo veriť, ako takýto drobcí celú hodinu dokázali spievať, tancovať a rozprávať básničky. Bolo vidno, že to mali perfektne nacvičené, za čo patrí veľká vďaka ich pani učiteľkám p#riadiťke Hájkovej, p#Radulovičovej, p#Pfeifferovej a Wikovej, i p#Reichovej, ktorá svojou hrou na gitaru a klavír podfarbovala celé predstavenie. Pani učiteľky si dali ešte i tú námahu, aby pripravili pre maminky krásne srdiečka a pre všetkých posedenie po predstavení s chlebíkmi, koláčmi, kávou a nápojmi. Veľmi dobre vám padlo posediť si pri kávičke s koláčmi a rozobrať svoje dojmy z divadielka.

Deti boli nadšené a určite od hrdosti povyrástli za tú hodinku o pár centimetrov, lebo dokázali, že sú šikovné a dá sa na ne spoľahnúť.

Ešte raz vďaka, pani učiteľky, za krásny zážitok.

Mag. Jana Ondrušková

Vážená redakce.

Bydlíme již 14 let v krásném malém městečku nedaleko Salzburgu, v Mondsee. Již 13 let odebíráme váš časopis Klub a mrzí nás, že se některé krajské akce, nekonají třeba v Salzburgu, ale až ve Vídni, a to je pro nás daleko. Moc rádi bychom se totiž zúčastnili také. Ale proč Vám píší. Pocházíme totiž z Vlčnova, kde se příští týden koná tradiční Jízda králů a redakce tam pořádá autobusový zájezd. Jezdíme tam totiž každý rok, protože bychom byli asi hodně nešťastní, kdybychom se této slavnosti nemohli zúčastnit. Také naše tři holky, které vyrůstají již tady v Rakousku, si tuto slavnost nenechají ujít a každoročně se zúčastní ve vlčnovských krojích slavnostního průvodu. A důvod, proč Vám vlastně píší? Otiskli jste v časopise fotku, ale tady tato fotografie bohužel vůbec nepatří k vlčnovské Jízdě králů. Vlčnovská Jízda králů, má bohatě zdobené koně a kroje. Fotografie a program vlčnovské Jízdy králů najdete na stránkách www.vlcnov.cz. Přejeme všem příjemné zhlédnutí Jízdy králů a veselou zábavu. My se totiž strašně těšíme a Jízdu králů si v žádném případě ujít nenecháme. Víte, jak se krásně pije ve vínném sklípku?

Celé redakci Klubu přejeme mnoho hezkých článků a hlavně zdraví. Časopis Klubu čteme pravidelně od A do Z.

Ještě máme k Vám jednu prosbu. Vloni nám nabízel jedna firma z Břeclavi(?), že montují všechny programy české a slovenské televize a rádia v Rakousku v digitální kvalitě. Bohužel jsme vloni neměli zájem a letos nám chybí adresa. Tak se na Vás obracíme s prosbou, jestli snad náhodou nevládníte v redakci Klubu adresu této firmy. Rozhodnutí, získat zde, v cizině českou televizi, padlo poté, když žádný program nevysílal MS v hokeji a byli jsme skoro na infarkt, když jsme nemohli sledovat ani závěrečné utkání o první a druhé místo. Z 36-ti programů, které máme, to nevysílal ani jeden jediný.

Mějte se hezky !

Děkujeme a s přátelským pozdravem se loučí

rodina Zemkova

Vážená rodino Zemková,

děkujeme za Vaši čtenářskou věrnost a za dopis, který nás velice potěšil. Myslíme si, že je natolik zajímavý a proto ho v plném znění otiskujeme. Zároveň se omlouváme za naši neznalost krojů a děkujeme za e-adresu slavnosti města Vlčnova. Půvabná dívka na krásně vyšňoženém koni s podtitulkem "Jízda králů", nás tak okouzila, že jsme už nic nezkoumali.

Vídeň je opravdu kvůli jednomu večeru daleko, ale napadlo nás, protože v Salzburgu a okolí máme také čtenáře, že všem napíšeme, a když budou souhlasit s výměnou adres, třeba se pak můžete sejít, třeba vás něco napadne.

Žádaná adresa pro Vás a možná i pro jiné : Firma Jan Koneček, Televizní antény a zesilovače, výroba - montáž - prodej, české programy ze satelitu, Na Valtické 4, 691 41 Břeclav

tel., záz., fax: + 420 627 333 979

Srdečné pozdravy do kouzelného Monsee, a nebo možná nashledanou ve Vlčnově.

redakce

Adresa pro čtenáře : Jízdy králů najdete na stránkách: www.vlcnov.cz

V ateliéru Jana Brabence v Praze

Při své nedávné návštěvě v Praze jsem přijala pozvání pana Jana Brabence na modní přehlídku do jeho pražského atelieru na Uhelném trhu. Ne že by tyto prostory sloužily výhradně tomuto účelu. To rozhodně ne. Což ovšem nevyvrací skutečnost, že jsou víceúčelové. Atelier Jana Brabence v samém centru Prahy - to je vkusně sladěná umělecká dílna, výstavní síň a několika doplňkových funkcí, jakou je kupříkladu uspořádání takové menší modní přehlídky či komorního koncertu, a snad i dalších, o nichž možná nemám zatím tušení. Jistě, že v atelieru na vás nejprve dýchne osobitá atmosféra umělcových vlastních děl - ze všech stěn na vás shlížejí jeho četné kožené obrazy a porůznu rozestavený restaurovaný nábytek. Nechybějí ani společná díla manželů Brabencových v podobě kožených doplňků, především náramků, náhrdelníků a pásků. A v době mé návštěvy poskytl navíc atelier "asyl" také celé řadě skleněných šperků od manželů Řeřichových a šperků kovových od Romana Kotrce, dále obrazů od Josefa Velčovského, Pavla Vavryse, Martina Šrámka a Martina Patričného, a navíc také mnohaletné rodinné ručně šitých barevných medvídků autorky Marie Baudnikové.

Začalo to odpoledne o páté. Pan Brabenec přivítal hosty, kterých se shromáždilo tolik, že většina jich našla jen místa k stání. A pak se pozornost upnula k osobě herečky Květy Fialové, se kterou pan Brabenec vedl roztomilý rozhovor o tom, jak se vlastně spolu seznámili. Pani Fialová však měla na tomto večeru ještě jinou roli - byla jednou z "manekýnek", které jinak představovaly mladičké dívky z okruhu přátel a známých.

Pokud jde o předváděné modely, nejednalo se o nějakou "haute couture". Modely návrhářky Heleny Mertlové pocházely ze dvou pražských butiků Modes Robes (Lucie Kučerová) a EVEN (Eva Kotvová). K jejich komentování se necítím dost kompetentní. Zato bych ale ráda ocenila výkon zpěvačky Ireny Budweiserové a jejího hudebního doprovodu, kteří svými vystoupeními zabavili diváky během přestávek nutných k převlékání manekýnek.

Přišly jsme na svět nahé... chceme tak zůstat? ...Kráslime se

Tato velmi dobře navštívená akce by nebyla možná bez aktivní účasti výtvarníků (někteří doma dokonce napekli) a paní Rabasové, majitelky galerie Ostrov (tato galerie v Michalské ul. č. 8 stojí ostatně za návštěvou). Financování tohoto projektu bylo provedeno především z peněženky pana Brabence. Na otázku, proč tyto akce pořádá, pan Brabenec odpověděl: "Dělám to proto, abych nebyl ve své rodné zemi zapomenut jako výtvarník a člověk, proto, že mě to baví, a proto, že mám rád lidi."

ns

Obrázky z cest - pokračování

Podle pověsti založil biskup Pelegrin (Pelhřím) asi v roce 1223 - 1226 osadu při říčce Běle v místech dnešního kostela sv. Víta. Pravděpodobně byl ale Pelhřímov slovanským sídlištěm. Po požáru v r. 1289 bylo založeno pražským biskupem Tobiášem dnešní město s kolovou hradbou a čtverhraným náměstím, jehož půdorys se do dneška zachoval.

Žirovnice

Město patřilo až do husitských válek pražským arcibiskupům. V r. 1596 bylo povýšeno císařem Rudolfem II. za 4000 kop pražských grošů, na město královské. Z Pelhřimova vyšel významný husitský kněz Mikuláš, který byl mluvčím na sněmu v Kostnici. Od r. 1437 se stali pány města Trčkové z Lípy. Za vlády Jiřího z Poděbrad se konaly zde zemské sněmy. Od r. 1549 vlastnili město Řičanští z Řičan, kteří velmi tvrdě vládli. To byla příčina sporu s měšťany, kteří nakonec při vyhrálí a město z poddanství Řičanských vykoupili. S titulem královského města bylo spojeno i právo tržní a tak se zde usadili pláteníci, barvíři, soukeníci, perníkaři a.j. V době 30-tileté války bylo město dvakrát vyplněno Švedy a stejněkrát zachráněno císařským maršálkem Dampierrem, který je mimochodem pohřben ve Vidni v kostele Minoritů. Císařská vojska ale zavinila obrovský požár, při kterém město téměř zcela vyhořelo. V dalších letech do Pelhřimova vpadli Bavoři, během napoleonských válek prošla napřed vojska ruská a pak i Francouzi. Bouřlivý byl i rok 1857 a 1858, kdy za revoluce byla vyhnána celá městská rada včetně purkmistra.

Dnešní Pelhřímov si je vědom staré tradice, náměstí a historické budovy jsou uvedeny do původního, historického stavu. Z měšťanských domů vynikají převážně renezanční domy čp. 17 a čp. 10. Většina domů byla zbarokizovaná. Dům č. 13 byl kubisticky přestaven v r. 1913 P. Janákem. Nad městem se vypíná věž (72m) kostela sv. Bartoloměje založen zač. 14.stol., původně zámecká kaple, v dnešní podobě je po úpravách v pol. 18.stol., v jejíž věžní komůrce až do r. 1930 bydlel hlásný. Původní románský kostel Sv. Víta, zbarokizovaný, slouží dnes, po přestavbě, jako koncertní síň. Další barokní památka, kaple P. Marie byla postavena bratřími Reverelli. Ve městě sídlí známý pěvecký sbor Zábój, pro nějž Josef Mánes namaloval prapor. Zámek pánů z Řičan z r. 1550, přestaven v 18.stol, slouží jako muzeum. V jedné ze zachovalých věží původního opevnění, v "Jihlavské" má sídlo agentura "Dobry den", zabývající se každoročně pořádáním "Dnů rekordů". Přesto, že je Pelhřímov převážně zemědělským centrem, jsou známé jeho závody MODETA, AGROZET a Kartáčovna.

kostel sv. Trojice

Ze známých rodáků uvádím herce Jiřího Líra, Otomara Krejču, bratry Lipské, Jarmilu Kurandovou, medajlera Josefa Šejnostu. Dále historika Josefa Dobiáše, který napsal mj. dějiny Pelhřimova (pět svazků), jež jsou jednou nejrozsáhlejší monografií menšího města ve sv. literatuře, vítěze olympijských her v Mexiku Jana Kúrku a.j. 8 km od města se nalézá posvátný vrch Křemešník (767 m).

V roce 1555 upadl pelhřimovský měšťan Matouš Chejstovský do jednoho z tehdy provozních stříbrných dolů. Učinil slib postavit kapli na tomto místě, vyvázne-li životem. Slibu dostal, původně pozdně gotická kaple byla v r. 1651 barokně rozšířena do nynější podoby a později zasvěcena sv. Trojici. V západní kapli při ambitu se nalézají řezby sochaře Fr. Bilka. Zde na tomto vrchu se odehrává román "Na krásné samotě". Napsal jej, zde jako kněz činný F.B. Vaněk. Popisuje v něm život okolních vesnic, místní školy, pana řídícího Zahálku, který byl znám svými šprými. Stavbu modernistického domu Větrného zámku u sedmi havranů sochaře Jos. Čelnosty (1878-41) z 20. let, podle návrhu K. Hilberta., křížovou cestu akademického sochaře Bilka a kolorit lokálních zvyků. Křemešník je poutním místem a voda, která vyvěrá dole, na úpatí vrchu, je velmi slabě radioaktivní. Přičítá se jí léčivá moc. Skutečně tato

voda vydrží několik měsíců v láhvi a chutná jako čerstvá.

Pár kilometrů dále u rybníků Horní a Dolní Kladin se narodil světoznámý dirigent a skladatel Gustav Mahler. Na rodném domě v Kališti čp. 3 se nalézá pamětní deska s reliéfním portrétem skladatele od M. Knoblocha.

Zakladatel a přesná doba založení Žirovnického hradu je neznám. Poprvé se připomíná v r. 1345, kdy je znám jeho majitel Oldřich z Hradce. V r. 1393 patřil hrad Janu Kamarétovi z Cukovce, který stál v období husitských válek na tábořské straně. V r. 1484 se stal majitelem Václav Vencelík z Vrchovišť, který v letech 1485-49 přestavěl hrad přibližně do dnešního rozsahu a podoby, a nechal jej vymalovat jedinečnými freskami. Zanechal také městu svůj znak, stříbrný jednorožec v modrém poli. V 16. stol. došlo k dalším menším stavebním úpravám jež znamenaly počátek přeměny hradní pevnosti na pohodlnější renezanční zámek. Jeden z dalších majitelů Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, dal v r. 1622 uvěznit odbojné jindřichohradecké měšťany do jižní věže. Stěny tohoto vězení jsou dodnes pokryty tehdejšími nápisy. Poslední majitel byl Leopold ze Štemberku který prodal zámek v r. 1848 městu.

V r. 1864 přišel do města z Vídně Josef Žampach a zavádí výrobu perleťových knoflíků a později bižuterii. Perleťářský průmysl se vyvíjel i po r. 1945. Ve městě je továrna Masna - Jan Prantl, jednou z jejích mnoha specialit je lovecký salám a špekáčky. Dnes je v zámku městské muzeum se stálou expozicí perleťářskou a expozice šicích strojů, galerie malíře Jana Havlíka (nar. 1915 Vídeň - 1995 Praha) a je využíván na kulturní zaležitosti. Známá herečka a komička Iva Janžurová se zde narodila.

Nedaleko Žirovnice leží ves Štítná, rodiště českého myslitele a spisovatele předhusitské doby, Tomáše ze Štítného (1331 - 1401).

sv. Baltoloměj

Zeliv- klášter cisterciálů

Jako kuriozitu uvádím ves Částrov, kde je pohřben svérázný spisovatel, předčasně pensionovaný profesor češtiny, pan Libomudrun Kuba Hron Metanovský. Jeho "vynálezy", jako pohlavní pokrytec (klobouk) a.p. jsou dodnes známy. Mluvíme-li o spisovatelích tohoto kraje, nesmíme zapomenout na pivovar v Čížkově, kde se narodil František Rubeš. Mnozí jeho jméno zapoměli, ale říkanku " Já jsem Čech a kdo je víc..." zná snad každý.

5 km od Žirovnice je město Počátky - kdysi hrazené město (vzniklo v r. 1258), proslulé soukenictvím. Barokní radnice, několik zachovalých renezančních a barokních městanských domů, poutní kostel sv. Kateřiny od K.I. Dienzehofera. Ve městě se narodil historik Tomáš Pešina z Čechorodu (1629-80) a básník Otokar Březina (1868-1920). V jeho rodném domě je stálá expozice. A ještě jedna zajímavost je společné železniční nádraží se Žirovnicí. Když se městské rady nemohly dohodnout v kterém městě se zastávka postaví, vyřešily tento problém kompromisem. Nádraží stojí nepohodlně v půli cesty mezi Žirovnicí a Počátkem.

Středem odpočinkové oblasti, velké a malé přehrady na řece Želivce, je obec Želiv. Proslulý klášter benediktinů založen r.1144, do něhož pražský biskup Daniel I. uvedl v r. 1149 premonstráty. Z jeho středu vyšel i Jan Želivský, mluvčí pražské revoluční chudiny, zabítý v r. 1422. Roku 1420 byl klášter zničen husity. Částečně obnoven v 15. stol., část statků byla potom darovaná Trčkům z Lípy, kteří si v areálu kláštera vybudovali sídlo. Teprve koncem 16.stol. byl celý klášter vrácen premonstrátům. Dnešní budovy jsou barokní, dostavěné r. 1688 a obnovené po požáru v r.1712 G. Santinim, který též obnovil v barokní gotice kostel z počátku 14.stol. (obrazy A.Maulbertsche). Klášter patří k vzácným pozoruhodně zachovalým celkům středověké civilizace v Čechách.

Procházku po kraji zakončíme v Humpolci, městu téměř 850 let starém. Řád německých rytířů, páni z Dubé, Leskovci, Trčkové z Lípy, hrabata ze Solmsu byli hlavními majiteli města. R.1848 byla utvořena národní garda a říšským poslancem za Humpolec zvolen Karel Havlíček Borovský. Podle významného textilního průmyslu se přezdívá městu Český Manchester. Nejznámější rodáci jsou antropolog Dr. Aleš Hrdlička (1879 - 1943), Jindřich Honzl - pozdější režisér Osvozeného divadla, a učitel Jan Sluníčko, který vydával první časopis pro děti - Včelka. Muzeum s expozicemi: dílo Aleše Hrdličky a soudobá antropologie, historie soukenictví a lnářství, památník Gustava Mahlera. Poblíž zřícenina gotického hradu Orlik z konce 15.stol. Procházku ale zakončíme v jedné z proslulých restaurací při světoznámém humpoleckém pivě Bernard. (pivovar založen r. 1551). DROB

Besídka mateřské školy

V pátek 11.května 2001 se konala besídka mateřské školy. Před třetí hodinou odpolední přicházejí do divadelního sálu rodiče, dědečkové a babičky, aby se nechali potěšit vystoupením svých malých ratolestí. Mnozí z nich zvědaví a mnozí možná i s kapkou trémy za ty malé...!

Už však šum a ruch v hledišti utichá a za všechny nás vítá

paní ředitelka Hájková. Ale to jen krátce. Děti už nás zvou do pohádky a my se ocitáme na venkovském statku plném zvířátek. Děti si pro nás připravily asi hodinové pásmo "Na tom našem dvoře" - pásmo lidových říkadel, písniček (za doprovodu piana), ale také dvou pohádek. Celým pořadem nás provází píseň Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka o tom, jak si zvířátka "vlastně povídají". Jako refrén, zpíváný za slokami písně, tak odděluje jednotlivá vystoupení kočiček, pejsků, koníků, oveček, kuřátek a ostatních zvířecích kamarádů. Nechybějí ani taneční čísla, obě ve svižném rytmu roztleskávají celé obecenstvo. Z celého pořadu je znát perfektní příprava - scéna, kostýmy pro děti, promyšlený a nápaditý scénář, hudební doprovod.

Přestože pro mnohé děti to byla jistě premiéra, vystupovat na divadelních prknech před "opravdovým" obecenstvem, svou roli zvládly na výbornou. Úsilí malých herců i přítomných paní učitelce publikum štědrě odměňovalo potleskem, a tak po celou dobu jsme mohli vnímat velmi příjemnou, rodinnou atmosféru. Děti mohly z jeviště odcházet spokojené a pyšné na to, co se dokázaly společně naučit, pyšní mohli být i rodiče na své šikovně potomky a spokojené mohly být i paní učitelky s tím, co se jim s takovým "houfem" dětí podařilo naučit. Na závěr vystoupení dostala každá maminka ještě malý dárek.

Besídka však ještě neskončila - v předsáli divadla pokračovala bohatým domácím bufetem, a tak se příjemná atmosféra a dojem z vystoupení ještě umocnilo při výborném dortiku a kávě. Co dodat? Celé páteční odpoledne uteklo jako voda, bylo pohlazením pro duši nejen maminkám a babičkám, ale všem přítomným. Tak tedy všem, kdo se na přípravě besídky podíleli: Díky za krásný dárek ke Dni matek!

Mag. Dana Wenkeová

Autobusový výlet Českého srdce odb. III ke Dni matek

Ve středu, 9. května 2001, pořádalo České srdce, odb. III, spolu s XI. odborem, pro své členky - maminky a ženy - ke dni Matek svůj již tradiční autobusový výlet.

Tentokrát jsme se vydali za pěkného jarního počasí na jih od Vídně, a sice k průsmyku Wechsel a jeho okolí. Z Mönichkirchenu jsme vyjeli lanovkou do výše 1200 metrů na Mönichkirchener Schwaig, kde nás obklopila překrásná rozkvétající se příroda. Nazpět jsme skoro všichni pokračovali pěšky. Zpáteční cesta do Mönichkirchenu trvala pouhou půlhodinku. V Mönichkirchenu jsme si též prohlédli barokní mariánský poutní kostel Jména Pany Marie. Dalším cílem (ještě dopoledne) byla největší Dolnorakouská vápencová jezkyňe Hermannshöhle u Kirchbega am Wechsel. V jeskyni jsme obdivovali nejzajímavější vápencové útvary (stalagmity a stalaktity), které se během statisíců let vytvořily. Netopýřům a lidem se zde dobře dýchá!

I když je přístupných jen 200 metrů, stačily nás očarovat svým půvabem! Pak už na nás, ve výši 1100m v hostinci Kumberbauerstadl nad Trattenbachem očekával, dobrý oběd. Byl tak vydatný, že jsme byli nuceni, přibráná kila v krásném okolí při rozsáhlé procházce zase odpracovat. Kolem 16.hodiny jsme pokračovali v jízdě dál, a sice kolem hradu Wartenstein směrem na Gloggnitz, a odtud do poutního kostela Maria Schutz na Semmerinku. Při modlitbě jsme obdivovali krásu této mnohými květinami vyzdobené mariánské, barokní svatyně. A coby byl výlet bez zakončení pod větchem u vinečka? I to tohoto dne nescházelo! Dobrá večere, víno či ostatní nápoje připravené panem Kinzlem v Tattendorfu zvýšilo dobrou náladu natolik, že se nikomu nechtělo nastoupit zpáteční cestu. Ale i to muselo být! Za bezvadný průběh našeho výletu vděčíme především našim krajkám Aničce Kofroňové za agitaci a Zorce Lopreisové za organizaci. Věly díky patří též ústředí Českého srdce, které velkorysou finanční podporou tento výlet ke Dni matek rok co rok uskutečňuje!

úkc

Upozornění redakce !!!

Po přečtení obrázků z cest, se výbor Kulturního klubu rozhodl uspořádat zájezd do jižních Čech. Nevíme zda se pro stejnou krajinu také tak nadchnete jako my a proto máte-li zájem vyplňte příložený objednávací list. Když se najdou dostateční zájemci, rádi tento zájezd uspořádáme.

Vážení přátelé,

Jsem dlouholetým odběratelem a čtenářem vašeho časopisu a musím říct, že jsem z něho získal nejen pobavení, ale i řadu kvalitních informací a pomoci.

V roce 1989 jsem získal rakouské státní občanství, avšak české občanství mi jako emigrantovi zrušeno nebylo. Prosím o Vaši radu, zda toto "dvojit občanství" nemůže být problémem, zejména v souvislosti s připravovanou dohodou o sociálním zabezpečení.

Dále bych se chtěl s vámi podělit o problém, do kterého jsem se v současné době dostal.

Ještě jako emigrant jsem byl povinen svůj český řidičský průkaz vyměnit za rakouský, který však měl ohraničenou platnost 10 let. Tuto lhůtu jsem propásl, a včas nepožádal o prodloužení. Příslušné policejní oddělení mi oznámilo, že jediná možnost získat platný řidičský průkaz je absolvovat všechny zkoušky znova u autoškoly. Protože jsem pracovně nasazen v Čechách, poradili mi v rakouské autoškolě, že dle "Rührerscheingesetz - Durchführung § 9", je český řidičský průkaz uznávaným platným dokumentem i v Rakousku.

Získal jsem tedy platný český řidičský průkaz, příslušný policejní referent mi však sdělil, že jako rakouský státní občan s českým řid. průkazem nesmím po Rakousku jezdit a výměnu za rakouský odmítl rovněž, protože jsem již jednou rakouský řidičský průkaz měl.

Možná moje zkušenost může pomoci ostatním čtená-

řům, aby se do podobné situace nedostali.

Pokud by jste mi uměli poradit na př. nějakého zkušeného člověka v této oblasti, byl bych Vám vděčný.

S přátelským pozdravem

Jiří Dostál (adresa je v redakci známa)

Milý pane Dostále,

těší nás, že jste s námi spokojen. Na Vaši první otázku zda "dvojit občanství" nemůže být problémem, v souvislosti dohody sociálního zabezpečení, můžeme podle pracovnice české sociální komise odpovědět, že prý ne. Ale přesto se v Praze pro jistotu zeptáme. Pokusíme se získat i ekvivalentní informaci ve zdejší pojišťovně, protože i přes dohody, zákony a ujištění jsou názory na stejnou věc v Čechách a Rakousku někdy rozporné.

Zájemci o informaci k tématice sociálního zabezpečení se mohou dne 25. 6. obrátit na velvyslanectví ČR ve Vídni.

Výzva !

Vážení čtenáři,

obracíme se na Vás, třeba někdo má větší zkušenosti a vědomosti a může panu Dostálovi, ohledně řidičského průkazu, poradit..

Prosím pište, pošlete fax, e-mail, když něco víte, do redakce.

P.S.

Členka naší redakce si před mnoha lety zažila podobnou situaci a stále, ale sporadicky neb se jí výměna také nepodařila, vesele jezdí s českým řidičským průkazem. Ovšem tento příklad nedoporučujeme.

Župní závody sokolského žactva ve sportovní gymnastice

Dlouhé týdny předtím se začaly naši sokoláci připravovat na tuto soutěž. V pravidelných cvičebních hodinách nacvičovali sestavy na kruzích, hrazdě, koze, žíněnce. Přes všechny chřipkové epidemie to zvládli velmi dobře.

Nastal den závodů, 26. duben 2001, a tělocvična Sokola X se naplnila vzrušenými dětmi. Po společném nástupu se

družstva odebrala k jednotlivým nářadím a začala předvádět své výkony.

Všichni přistupovali k závodům s velkou vážností, mnozí z nich poprvé a proto s patřičným napětím. Také ti nejmenší měli možnost ukázat, co se ve cvičení již naučili. Snažili se na žíněnce, na lavičce i švédské bedně. Na konci byli odměněni upřímným potleskem diváků, čokoládovými medailemi a diplomy.

U těch větších bylo napětí ještě mnohem větší, neboť šlo o první místa. Zde závodilo 16

žáků a žákyň ve 3 skupinách. V kategorii mladších žákyň obdržely z rukou náčelnice a náčelníka zlatou medaili Camilla Kolářová - Sokol X, stříbrnou Barbara Hanušová - Sokol X, a bronzovou Nicole Ovčáčková - Sokol XVI/XVIII.

U starších zákyň si vybojovaly 1. místo Dagmar Hozová - Sokol XVI/XVIII, 2. místo Xenia Lapínová - Sokol XVI/XVIII, a 3. místo Lilli Jakeličová - Sokol XVI/XVIII.

V kategorii mladších žáků získali medaile v následujícím pořadí: zlatou Marco Nývlt - Sokol X, stříbrnou Michele Vigilante - Sokol X, a bronzovou Martin Schwarz - Sokol XVI/XVIII.

Těmto vítězům srdečně gratulujeme a všem ostatním přejeme do dalších soutěží hodně úspěchů. Milé žactvo, máme z vás velkou radost a doufáme, že budete i nadále chodit do cvičení s takovou chutí jako dosud.

Děkujeme všem, kteří přispěli ku zdaření těchto závodů:

náčelnictvu a všem vedoucím za přípravu a provedení závodů, soudcům za jejich objektivní hodnocení, sestřám v bufetu za bohaté občerstvení a rodičům za všestrannou podporu.

Co dodat? těšíme se na další úspěšné závody.

Nazdar!

Mag. Ilona Mühlbergerová - vedoucí žactva

*Sokolská župa rakouská oznamuje naší sokolské obci i celé krajanské veřejnosti,
že dne 24. dubna t.r. zemřel bývalý starosta ČOS bratr JUDr. Jiří JÁNOŠ*

Rozloučení se zesnulým se konalo dne 4. května 2001 ve velké obřadní síni krematoria v Praze-Strašnicích.

Čest jeho památce!

JUDr. Jiří Janoš

23. 2 1922 - 24.4.2001

Po maturitě na Akademickém gymnáziu a Abiturientském kurzu při obchodní akademii dr. E. Beneše, státních zkouškách z němčiny, francouzštiny, a pedagogiky, pracoval za války jako dělník a zaměstnanec ve Zlíně. Počátkem roku 1948 ukončil studia na právnické fakultě Univerzity Karlovy a nastoupil vojenskou službu ve škole pro záložní důstojníky. Po jejím ukončení pracoval jako právník a ekonom v dřevoprůmyslu a projekci.

Od roku 1945 byl členem tehdejší strany národně socialistické. V roce 1946 byl zvolen do jejího ústředního výboru. Pro nesouhlas s vyvíjející se politickou situací po únorových událostech roku 1948 ukončil veškerou svou politickou činnost. V září 1948 byl za přednesení přednášek o prezidentech T.G. Masarykovi a E. Benešovi na veřejné schůzi sokolské jednoty v Berouně vzat do vyšetřovací vazby a později vojensky degradován. Důstojnická hodnost mu byla vrácena až na základě rehabilitačního řízení v roce 1990.

V období po roce 1948 pro stále narůstající politické potíže byl nucen vykonávat práce nesouvisející s jeho původním povoláním (řidič, recepční, průvodce). Po odchodu do invalidního důchodu mohl být činný jako překladatel, tlumočník ap. Teprve po listopadu 1989 se mohl vrátit ke své profesi právníka a ekonomů.

Do Sokola I. Smíchov vstoupil v roce 1930 a v této jednotě je členem i dnes. Jako žák cvičil na IX. všesokolském sletu v roce 1932, jako dorostenec na X. sletu v roce 1938, kdy pomáhal již také v pořadatelském a tiskovém odboru ČOS. Jako člen cvičil na XI. sletu v roce 1948 skladbu mužů.

V roce 1946 byl zvolen členem předsednictva vzdělavatelského sboru ČOS. Zúčastnil se VIII. valného sjezdu OSČ v roce 1947 včetně jeho příprav. Těchto aktivit se vzdal okamžitě po únorových událostech roku 1948.

Po obnovení Československé obce sokolské se stal již počátkem roku 1990 jako náměstek vzdělavatele členem předsednictva vzdělavatelského sboru. Na 2. sjezdu ČOS v lednu 1991 byl zvolen do výboru i předsednictva ČOS a poté se stal místostarostou pro organizaci. Od konce ledna 1992 do 3. sjezdu ČOS, konaném v lednu 1993, zastával funkci jako úřadující starosta. V letech 1991 - 1992 zastupoval Československou republiku v odborné sekci Rady Evropy pro tělesnou výchovu a sport.

Na 4. sjezdu ČOS byl 20. května 1995 opět zvolen starostou České obce sokolské. Na zasedání Světového svazu sokolstva na podzim 1995 byl postaven do čela této mezinárodní sokolské organizace jako její starosta.

Co se v Sokolovně 10 děje

Tělocvična:	Čas		
Pondělí:	XII / XV	19,30 - 21,00	sportovní gymnastika, hry (doro- stenci, muži)
Úterý:	X	17,00 - 18,00 18,00 - 19,00 19,00 - 20,00 20,00 - 21,00 21,00 - 22,00	mladší žactvo (nepravidelně) starší žactvo (míčové hry) aerobic (dospělí) gymnastika (ženy) kopaná (muži)
Středa:	I / V	17,00 - 21,00	volejbal
Čtvrtek:	XII / XV	17,30 - 19,00 19,30 - 21,00	sportovní gymnastika (žactvo) gymnastika (dorost, dospělí)
Pátek:	I / V	17,00 - 21,00	volejbal
Klubovna:			
Úterý:	X	18,00 - 19,00	výrazový tanec (žactvo a dorost)
Středa:	X	od 14,00	seniorské odpoledne (každá 1. středa v měsíci) Hosté vítáni!

1100 Wien Angeligasse 21, tel: 600 20 20

Informace a dotazy strosta jednoty Tonda Valenta, te.: 0676 964 59 74

<http://members.Eunet.at/SokolX>

starší žactvo má možnost si každé úterý od 17,00 - 19,00 zahrát v klubovně stolní tenis

starší žactvo a dorost každou středu 19,00 - 20,00 badminton

T.J. SOKOL VÍDEŇ XII / XV

Info: tel. 713 31 88/20 přes den e-mail: sokol.12-15@aon.at

Pod odborným vedením a v mateřském jazyce máte vy a vaše děti možnost se zúčastnit:

CVIČENÍ v nové SOKOLOVNĚ, Vídeň 10, Angeligasse 21

Předškolní žactvo, žáci a žákyně od 6 do 14 let cvičí základní sportovní gymnastiku

pod vedením způsobilých vedoucích
každý čtvrtek od 17,30 do 19,00 hodin

Dorostenky a ženy

kondiční posilovací gymnastika s moderní hudbou
každý čtvrtek od 19,30 do 21,00 hodin

Dorostenci a muži

základní sportovní gymnastika a hry (volejbal, nohejbal, sálová kopaná)
každé pondělí od 19,30 do 21,00 hodin

SOKOL VÍDEŇ XVI/ XVIII

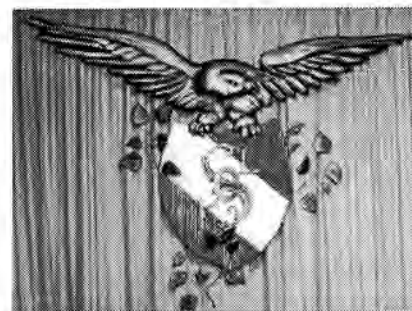
Sokolovna 1170 Wien, Steinergasse 7

Pondělí: žactvo od 18,00 do 19,15 hodin
župní trénink ve stolním tenisu od 19,30 do 21,00 hodin

Úterý: župní zdravotní cvičení pro ženy a muže od 16,00 do 17,30 hodin
gymnastika a nářadí ženy a muži od 19,30 do 21,00 hodin

Čtvrtek: cvičení žen od 20,00 do 21,30 hodin

Pátek: cvičení a odbíjená pro starší žactvo od 18,30 do 20,00 hodin
a dorost od 20,00 do 21,30 hodin
cvičení mužů

Sokolská jednota Vídeň III/XI. hledá zájemce o volejbal

Sokolská jednota Vídeň III/XI. hledá zájemce - ženy i muže - o volejbal. Předpokladem jsou základní znalosti a sportovní nadšení. Hrajeme každé pondělí od 17,30 do 19,15 hod v X. okrese. Bližší informace podá N.Šterbová, tel.: 710 90 13 nebo e-mail K.Sterba@gmx.at.

Vůzva

Ženy se zájmem o gymnastická cvičení s prvky zdravotní tělesné výchovy, přijďte mezi nás do tělocvičny české školy vždy ve čtvrtek od 19 hodin.

Česko je potřetí šampionem v hokeji!

Zlatá éra českého hokeje nekončí. Totálním zvratem v zápase s Finskem, už ze znepokojivě vyhlížejícího skóre 0:2 na počátku závěrečné třetiny, se český hokejový tým v jiskřivém nasazení, důrazně a bez bázně prosadil k titulu mistra světa. Stalo se za stavu 2:2 až v prodloužení vítězným gólem Davida Moravce. Bravurní kličku do bekhendu ozdobil střelou pod padajícím Nurminenem. Velké přání se tedy splnilo, Češi jsou potřetí v řadě šampiony. Kapitán Reichel mohl pozvat celý tým k převzetí poháru. Finové měli dlouho navrch, překonali v závěru obou třetin bravurního Hniličku. Budoucí mistři odpověděli ve třetí třetině góly Patery a Dopity. Cestu do finále si tým proklesl stejně dramatickým semifinále se Švédý, zakončeným až rozhodujícím Ujčikovým gólem při samostatných nájezdech. "Bůh je zřejmě Čech," tak doprovodil svou šťastnou střelou. Návrat hokejistů do Prahy provázely bouřlivé oslavy. Na Staroměstském náměstí na hokejisty čekal třicet tisícový dav lidí, který oslavil spolu s hokejisty třetí zlaté medaile za sebou. Tradice společných oslav na Staroměstském náměstí se datuje po historickém vítězství na olympiádě v Naganu v roce 1998, kdy se na Staroměstském náměstí těšilo sto tisíc fanoušků.

Mistrovství v hokeji bude o rok později

Ani titul mistrů světa však z České republiky nesejme ostudu, do které se nenávratně řítí. Rok trvající spory o výstavbu nové hokejové haly se dostaly do situace, že český hokejový svaz musel odříct pořadatelství mistrovství světa na rok 2003. Důvod? Investor nestihne postavit do té doby novou víceúčelovou halu, kterou mezinárodní svaz podmiňuje konání mistrovství světa v Praze. Předsedovi českého svazu Karlu Gutovi se však povedl ještě jeden krok k záchraně hokejového mistrovství světa v českých městech. Pravděpodobně poslední, protože mezinárodní federace dala jasně najevo, že s českým přístupem ji pomalu dochází trpělivost. Gut v německém Hannoveru na schůzce s finským kolegou Kalervo Kummolou dohodl výměnu pořadatelství z roku 2003 na rok 2004. Do té doby by v Praze snad konečně mohla stát nová hala.

Ivan Hlinka se vrátil domů po první sezóně v NHL

Po první sezóně v roli hlavního kouče hokejistů Pittsburghu Penguins přiletěl dnes strávit letní pauzu do České republiky Ivan Hlinka. Jako první Evropan přežil celou sezónu ve funkci hlavního trenéra v zámořské NHL a po pěti letech dovedl Penguins do finále konference, v němž tým nestačil na obhájce Stanleyova poháru New Jersey Devils.

"Jsem rád, že jsem doma. Cítím se spokojený,

sezóna byla velmi dobrá, pro mě však těžká. Myslím, že mi dala hodně. Tato zkušenost se nedá ničím zaplatit," shrnul jedenapadesátiletý kouč své dojmy z působení v Pittsburghu. Původní představy se se skutečností příliš nerozházely. "Myslím, že je to trošku o životě. Člověk koriguje své představy podle toho, jaká je situace. Samozřejmě, že i já jsem musel své představy pozměnit, ale tomu se, myslím, říká zkušenost," potvrdil Hlinka, že poznal některá specifika NHL.

Co jej překvapilo během první sezóny v nové úloze, nechtěl kouč olympijských vítězů z Nagana narychlo specifikovat. "To je souhrn takových malých věcí dohromady. Asi to není téma po dvacetihodinovém letu. Těžko lze analyzovat narychlo celé mé působení v sezóně," nechtěl se Hlinka bezprostředně po návratu pouštět do velkých analýz.

Mediální tlak na Hlinkovu osobu byl v zámoří výrazný a pittsburské deníky nešetřily kritikou. "V Pittsburghu jsou dvoje hlavní noviny, které v podstatě vydávají o Penguins asi tolik, co vydá český deník Sport o hokeji za celý den. Těch článků je hodně a naplnit to dá velkou práci. Prostě píše se o všem a všechno se rozebírá. Vždycky je to věc subjektivního názoru člověka, stejně jako je to tady," uvedl Hlinka.

"Samozřejmě lidé mohou psát o všem a cokoliv, pokud neublíží tomu druhému nebo mu nějak nekřivdí. Já jsem se setkal, tak jako v Čechách, s novináři, kteří o hokeji píší a rozumějí mu, jsou i kritičtí. Setkal jsem se s novináři, které hokej nezajímá, píšou o něčem úplně jiném, i když se to týká hokeje," řekl ke článkům, které už hodily českého trenéra v Pittsburghu přes palubu.

Podle Hlinky jsou Penguins specifickým mužstvem a podle toho se k němu musí také přistupovat. "Je to tým, který by se těžko někde na světě hledal. Je složený z hráčů ze šesti národností, má cizího trenéra, což v NHL není tak obvyklé. Je tam Jarda Jágr, který je opravdu jedním z nejlepších hokejistů na světě. A nakonec v prvním útoku hraje majitel," vyjmenoval výjimečnosti muž, který má tomuto souboru dát tvář. "Jsou to specifika, s kterými se moc trenérů na světě nesetkalo. Někdy daná situace vyžaduje trošku jiné řešení a je třeba si něco vyzkoušet."

Hlinka je nakloněn diskusi, která mu pomáhá v rozhodování. "Je to zcela běžné, že když máte v mužstvu takové hráče, tak s nimi musíte určité věci rozebírat. To rozhodnutí stejně pak musím udělat já. Jsem v tom dost tolerantní. Naopak mě podobná diskuse pomáhá. Obě strany řeknou svůj názor a mohou k něčemu dospět. Je pravda, že šestadvacet mužstev v NHL už hrálo golf a my jsme pořád ještě měli led. Takže zase tak špatné to nebylo," připomněl, kam tým dovedl.

S výpady médií se Hlinka dokázal vyrovnat. "Vždycky jsem si říkal: „Ježišmarja, co se tady děje. Já si přece nemohu na nic stěžovat. Mám okolo sebe vynikající lidi.“ Když se to přeneso do českých poměrů, kdyby Spartu trénovat Fin a hrálo tam pět Finů, tři Němci a čtyři Rusové a tým by stále nevyhrával, tak nevím, jak dlouho by tady ten nejlepší finský trenér

vydržel. Tím samozřejmě já nechci říct, že jsem já nejlepší český. Pepik Augusta je daleko lepší," dodal s úsměvem na adresu svého kolegy, který dovedl reprezentaci dvakrát v řadě k titulu mistrů světa.

V závěru sezóny už Penguins chyběly trochu síly a část viny vzal Hlinka na sebe. "Na někom se únava z těžké sezóny projeví více, na někom méně. Možná, že v tomhle byla trochu moje vina, že jsem lpěl na tom, aby ti nejlepší naši hokejisté hráli opravdu hodně, v době, kdy to ani tak nebylo třeba. Ono se to v tak náročném sezóně projeví. Někteří naši hráči se na konci sezóny zdáli být unavení a v tom mám trochu prsty já," připustil.

O primát oficiálně prvního evropského hlavního kouče v NHL Hlinku připravil o měsíc Alpo Suhonen v Chicagu. Fin však sezónu kvůli problémům se srdcem nedokončil. "Nevím, jak na tom Alpo zdravotně je. Určitě to pro něj příjemné není. Doufám, že bude v pořádku," řekl Hlinka na adresu svého „konkurenta“ a potvrdil, že působení na lavičce klubu NHL znamená velké vypětí.

"Pro trenéra, který má takové sklony, to vypětí na srdce může být. Nebo se to projeví někde jinde. Já nevím, kde se to promítlo na mě. Musím se zeptat manželky," utrousil s nadsázkou Hlinka.

Spekulace, zda povede český národní tým na olympijských hrách v Salt Lake City nevyřešil. "Sejdu se zřejmě s vedením českého svazu v průběhu června a dojdeme k nějakému závěru," dodal.

Jiří Polák ura

Další úspěch hokejistů zřejmě opět zvedne zájem NHL o české hráče

(ČTK) - Zisk třetího titulu mistrů světa v řadě patrně opět zvedne další vlnu zájmu o české hokejisty ze strany klubů bohaté zámořské NHL. Po loňském triumfu v Petrohradu odešlo do prestižní soutěže devět hráčů a ani letošek nebude s největší pravděpodobností výjimkou. Již v průběhu turnaje se totiž začaly rojit spekulace o zájmu klubů o konkrétní hráče.

Na rozdíl od loňského roku však nebude k máni tolik hokejistů. Zatímco v Petrohradu se představili pouze čtyři krajánci z NHL, v Německu jich bylo již devět. Skauti a manažeři tak mohou vybírat pouze ze čtrnácti hráčů včetně dvou brankářů, avšak sedm z adeptů na odchod do zámoří ještě není draftováno.

Již v Norimberku, kde Češi zahájili svou cestu za triumfem, se začalo mluvit o zájmu Floridy o služby brankáře Dušana Salfického, což potvrdil i asistent trenéra "Panterů" Slavomír Lener. Floridský tým by letos také rád dotáhl do zdárného konce již několikaleťtý zájem o služby urostlého centra Jiřího Dopity, jenž pravděpodobně ze Vsetína odejde.

Spolehlivé výkony na mistrovství přiblížily NHL i obránci Radku Martínkovi, jenž jedná se zástupci New

Yorku Islanders. „Ostrované“ chtěli angažovat českobudějovického beka již loni, ale nepředložili mu dostatečně lukrativní smlouvu. Letos by mohlo být vše jiné.

Do zámoří míří také Martínkův turnajový spoluhráč Karel Pilař, jenž však ještě neprošel draftem. Oba hráče spojují i další kroky v případě, že z NHL sejde. Zamířili by do Finska. Martínek již podepsal smlouvu s Hämeenlinnou, o Pilaře se údajně eminentně zajímá Jokerit Helsinky.

V New Yorku se chce prosadit i poslední v Evropě působící obránci Martin Richter. Sedmý, většinou nehrající bek, má uzavřenou smlouvu s konkurenčními Rangers a stejně jako loni se chystá do předsezónního kempu.

Skvělými výkony na sebe v Německu upozornil kapitán Robert Reichel. Hráčská práva nejproduktivnějšího českého hokejisty stále vlastní Phoenix, ale přestože jej přímo v dějišti sledoval spolujednatel klubu Wayne Gretzky, na návrat exlitvínovského centra do dresu 'Kojotů' to nevypadá.

Reichel se před dvěma lety s Phoenixem nedohodil na finančních podmínkách nové smlouvy, a tak se opět vyrojily spekulace, že požadovaných 3,5 miliónu dolarů zaplatí Montreal a zařadí jej do dvojice s Martinem Ručinským. Spolupráce dvou dlouholetých kamarádů by mohla Canadiens, kteří opět nepostoupili do bojů o Stanleyův pohár, pomoci zpět mezi elitu.

Comeback do NHL by mohli absolvovat i další útočníci. Autor vítězného finálového gólu David Moravec zřejmě znovu zkusí štěstí v kempu Buffala, návrat nevyloučil ani Martin Procházka, jehož práva vlastní Atlanta, a zájem na červnovém draftu bude asi i o Petra Čajánka. Neúnavného bojovníka zastihl turnaj ve vynikající formě, což jistě pozornosti skautů neušlo. Zlínský forward se ale do NHL příliš nehrne, stejně jako nejlepší český střelec Viktor Ujčík. Ani on navíc ještě nebyl draftován.

Zájem tak mine zřejmě jen Jana Tomajka a Jaroslava Hlinku, kteří se na šampionátu dělili o post nehrajícího třináctého útočníka. Zpět za oceán se asi nebude chtít ani Tomáš Vlasákovi, který se z Los Angeles v průběhu uplynulé sezóny vrátil do finské Hämeenlinny

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo
tel./fax 0624/22 57 30

e-mail:sladek.info@sis.znojmo.cz
www.tiskarna-sladek.cz

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů aj. Dr. Dietmar Koller, Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf, Práče: Riemerg. 7, 1010 Vídeň, tel.02235/44637, mobil 0676/37 62 117, práce 01/515 28-444, e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at, http://koller.cjb.net

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

Mag. Lenka Kovarik, 1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10. Tel./fax: 2908809

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů, smluv, úřed. listin a tlumočení. Dr. Milan Košíček, 1030 Vídeň, Salesianerg. 17. Tel./fax: 714 07 27, 0664/2537951. E-mail: m.kosicek@A1.net

MÁTE PROBLÉM?

Platíte hodně? Rád vám poradím ve všech otázkách pojištění a financování. Rychle-spolehlivě-seriózně. Marek Jedlička, 985 9070/24, priv. 259 37 29, Rennbahnweg 46/2/8, 1220 Vídeň.

V LETNÍ SEZONĚ NABÍZÍM CHATU K PRONAJMUTÍ OKRES ŽDĀR NAD SÁZAVOU.

Kvalita za rozumnou cenu. Bližší informace: Dr. Radek Černý, Karlov 12, Ždár nad Sázavou, 591 01 CZ

WÜSTENROT

Stavební, úrazové, životní aj. pojištění také podle vašeho přání vám zajistí KADLEC JOSEF. Tel.: 0699/19413827 n. 0676/4613274.

PRODEJ A OPRAVY VEŠKERÉ ELEKTRONIKY, Krajské ceny, TV-Service, T. Nohynek, Landstr. Gürtel. 17, 1030 Wien, Tel/Fax: 798 47 08

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

úředních listin, dokladů aj. Mgr. Pavlína Böhmová, Laxenburger Str. 50/26, 1100 Wien, tel./fax 9544076 0699 1 9544077

UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Sedja, 1070 Vídeň, Westbahnstr. 18. Tel. 524 38 73, 6172706

ZUR BÖHMISCHEN KUCHL

Pavel Knížek, České speciality 1080 Wien, Schloßergasse 18, tel: 402 57 31

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch, Italienisch Volksschule Dr. Leopold Zecherschule, 1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609 Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt Schellingerg. 1-3 / Tel.9823403

Prodám zahradu 1.350 m. Oplocená, chatka, elektrika, studna, ovoc. stromy, les, lyžařský vlek. rak.-české hranice, 150 km. od Vídně. Cena cca. 200 tis. ATS také možné v Kč, tel./ fax: Wien 404 22 00 - záznamník

KOŘENÍ, ČAJE, SUŠENÉ OVOCE,

z celého světa nabízí Libuše Bártek, Brunnenmarkt, Vídeň 16, tel. 43 97 18

SANO TOURS

Reisebüro Loppreis Zorika, Vídeň 3, Rennweg 21, tel. 715 95 55, fax 715 95 56 Zařídí pro Vás cesty do celého světa letadlem, autobusem, vlakem, lodí. Sleva pro krajany. Mluvíme česky.

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
1030 Hagenmüllergasse 31.
Tel. záznamník 0222/715 48 42.
Postfach 134, 1091 Wien
Římskokatolický kostel

„Nejsvětějšího Vykupitele“

Tschechische Erlöserkirche
1030 Wien, Rennweg 63
Mše svatá v českém jazyce, každou neděli a zasněžený svátek v 10 hodin.
Duchovní správce: P.TH.Dr. Jan Horák
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30 hodin. Duchovní správce: P.TH.Dr. Josef Valerián SDB, tel. 0732 779 339

Římskokatolická

Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephanom
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý 15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaqingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Heiltherapeutin (38 l) stud. ve Vídni, ráda pozná symp. lékaře ke spolupráci, provádím „Sanfte Effekt. Manuel. Ther.“ Úspěšnou v Austrálii (proti mnohostr. chron. bolestem- pohyb. aparátu astma, migréna, neur. pr. atd. - Helena Kouřilová, Helfero-va č. 36 613 00 Brno, tel.: 004205 576 780, 0699 1 0788968

Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA

1030 Wien, Sebastianpl. 3
Členské a výborové schůze: v malé knihovně, v červenci a srpnu se schůze nekonají
další info kr. Boček Jos. te: 893 40 58

Kleines wiener cafe

Denis Bezucha Köchgasse, 18, 1080 Wien. tel.: 01 / 402 32 07. po - pá 7.30 - 22 hod. snídaně od 7.30-15.00 hod. - Kaffeehausküche „SHOT“ FAMOUS GROUSE“ Budějovické pivo

Restaurace BÖHMERWALD

rodina Stuchlíková „česká kuchyně a speciality“, 1040 Wien, Argentinienstr. 66, otevřeno: po-ne 10-23 hod., tel. 505 72 34

RANCH „M“. Jeseníky, chov huculských koní nabízí celoroční ubytování ve stylovém prostředí a jezdeckou turistiku.

Václav Merta, Vernífovice 175, CZ-788 15 Vernífovice, pošta Velké Losiny Tel.: 00420-649-23 70 50 http://www.equichannel.cz/ranch-m/

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

ČESKY A SLOVENSKY MLUVÍCÍ LÉKAŘI VE VÍDNI

MUDr. Jiřina Bodnar, choroby kožní a pohlavní, po.čt. 14-18.30.út. 8-13, pá 8-11, Josefstädterstr. 3/4-5, Vídeň 8, tel. 406 99 41

MUDr. Tomáš Čech, ortopéd a ortopedický chirurg, Vídeň 11, roh Simmeringer Hauptstr. – Kopalgasse 1/3/3. Tel. 74 9 32 03, nebo 67 64 303.

MUDr. Vít Doležal, zubní lékař, Vídeň 1, Blattgasse 13, tel. 713 72 66, všechny pokladny

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss, odb. ortopédka, též dětská. Vídeň 5, Pilgram-gasse 10, tel. 58 74 460.

MUDr. Vladislav Lipták, odb. lékař pre vnútorné choroby, Viedeň 1, Zel-linkagasse 12, tel. 533 58 34.

MUDr. Kamila Hajek, soukromá léčba homeopatií, Ada Christengasse 2/F/8, Vídeň 10, tel. 689 22 80

MUDr. Dorota Stefanovic, Kožná lékařka, Medizinsko - kozmetický Inštitút, Akneinštitút a kožná ordinacia Po - Pa.: 9 - 20, Wien 1090 Spitalgasse 1A, tel: 406 34 99

Klemens Maria Hofbaer klub

Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cir. sv. od 9.30 do 11 hod.

PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ,

Mag. Ladislav Nykl Ph.D., zajímavé pohovorové semináře, praxe Ledererg, 17/7. Vídeň 8, tel. 523 57 44 n. 0676/5194833. E-mail: nykl.psychoterapie@aon.at http://members.aon.at/nykl

Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku

Malá klubovna školy Komenského 1030 Wien, Sebastianplatz 3 středa 9 - 13hod tel: 641 01 17 "sekretariát" středa od 14 do 18.30 hod (mimo školních prázdnin a svátků) Soubor SSČS: každou středu od 19,00 hod, tamtéž

Římskokatolický kostel „Panny Marie na nábřeží“ Kirche Maria am Gestade

1010 Vídeň, Salvatorgasse 12 Mše sv. každou neděli a zasněžený svátek v 8.30 h

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17, Ottakringerstr.82, tel.486 42 12 po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin; předělávky, vlastní výroba (též z doneseného materiálu).1100 Vídeň, Buchengasse 88. tel. / fax 604 54 85

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis. Majitel, nakladatel, vydavatel, tisk
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Schlüsselgasse 18, A-1080 Wien,
Rakousko, záznamník/fax 0043 1 4023299, e-mail: kulturklubcs@EUnet.at.
Vychází měsíčně, **odpovědná redaktorka ing. Helena Baslerová**. Bankovní
spojení Bank Austria, č.účtu 683 035 901 BLZ 12000.
KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift. Medieninhaber, Verleger, Hersteller
und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schlüsselgasse 18, A-1080 Wien, Österreich, Tonband/Fax 0043 1 4023299,
e-mail: kulturklubcs@EUnet.at. Erscheint monatlich. **Bankverbindung: Bank
Austria, Kontonummer 683 035 901.**
Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung: S podporou MZV odbor
kulturních styků. Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být
vždy shodné s názorem redakce. - Nevyžádané rukopisy se nevracejí. -
Redakce si vyhrazuje právo krátiť a upravovat zasláné články po stránce gra-
matické a slohové.

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy:

- 15.6. Michal Hajnal - Imagination.

V Praze tvořící malíř a grafik sloven-
sko-maďarského původu představí
své práce v galerii Museum Humanum
Fratres u Waidhofen an der Thaya.
České centrum společně s
Waldviertler Akademie

20.6. v 19,30 hod. "Víkend s Krausovou"
představení divadla Semafor s Jitkou
Molavcovou, Denisou Kubovou a Jiřím
Suchým, Haus der Begegnung, Otto
Bauer Gasse 7, pořádá Kontakt Forum

- 22.6. "Česká republika na přelomu tisíciletí"
výstava, České centrum společně se
ZÚ, výstava z produkce OKKV MZV.
Erste Bank 1010 Wien, Graben 21, v o-
tevírací dobu

22. - 24. 6. hod. Donauinselfest

Společná prezentace EU kandidátů
České, Polské a Slovenské republiky.
Ega-Insel: jeviště 5, RED HATS - dámská
country skupina. O české speciality
se stará hospoda "Zur böhmischen
Kuchl"
organizace: České centrum
info: www.donauinselfest.at

*Zájemci o informaci k tématice sociálního
zabezpečení se mohou dne 25.6. obrátit na
velvyslanectví ČR ve Vídni.*

23. 7. 19,30 hod. Ō1, Leoš Janáček: "Jenufa"
Česká filharmonie, přímý přenos -
Felsenreitschule Salzburg

**25. 7. 19,00 hod. Videovečer "Musíme si
pomáhat"** nejlepší film r. 2000. Příběh
o statečnosti a zbabělosti v době II.
světové války v Čechách, České cent-
rum, 1010 Wien, Herrengasse 17

Autobusové zájezdy:

23. - 24. 6. Český Krumlov

- Svátek pětilisté růže

AUSTRO-BOHEMIA Presse Verein, Lindeng.
5, 1070 Wien, Fax: 8123650 nebo 5263779,
e-mail: austrobohemia@yline.com

15. - 16. září 2001 Jižní Čechy

Objednávky a informace: Eva Zemanová te. a
záz.: **0664 514 33 29, fax: 79 88 454,**
redakce tel.: 0663 9733 764, e-mail: kulturk-
lubcs@EUnet.at

Vídeň - Sezimovo Ústí, Tábor - Táborské set-
kání. Jednou ročně se centrum Tábora pro-
mění na středověké město se svými trhovci,
řemeslníky a rytířskými souboji. Odpoledne
odjezd do Žirovnice, večere, ubytování a kul-
turní program.

Druhý den prohlídka Žirovnického zámku, od-
jezd do Jindřichova Hradce s prohlídkou zám-
ku a města.

Cena zájezdu: autobus, ubytování se snídaní,
vstupy, na osobu 500,-ATS.

Záloha 300,- ATS Bank Austria, Kontonr: 683
035 901

pořádá **Kulturní klub Čechů a Slováků v
Rakousku**

**Divadlo Brett - 1060 Wien, Münzwardeingasse
2 tel: 587 06 63, fax: 586 91 55, theaterb-**
rett@Eunet.at, www.theaterbrett.at Samuel
Beckett: "Šťastné dny"- Glückliche Tage,
režie Ludvík Kavín, Nika Brettschneider
od 5. června út. - sobota od 20 hod.

**24. června ned. 20 hod. Lichttanz- Bildklang,
Raum-Video-Tanz-Performance**

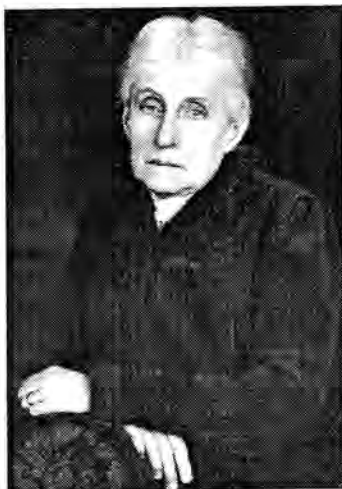
28., 29., 30., června 19hod. Antoine de Saint-
Exupery: Der kleine Prinz, režie Nika
Brettschneider

1. července 17 hod. Antoine de Saint-
Exupery: Der kleine Prinz, režie Nika
Brettschneider

PŘÍLOHA

Charlotte Garrigue Masaryková a její vliv na kulturněpolitický život Česko-Slovenské republiky

Nedávno oslavované jubileum Charlotty Garrigue Masarykové (1850-1923) vyvolává zamyšlení nad osobností této pozoruhodné ženy. Její život, podobně jako tomu bylo u jejího muže, se neobešel bez mythologizujících prvků ze strany českých autorek a autorů. Samozřejmě, že svou roli tu sehrála její předčasná smrt, její život cizinky v pozadí někdejšího sporného univerzitního profesora, politika, *velezrádce* a posléze prvního prezidenta Československé republiky Tomáše Garrigue Masaryka (1850-1937).

Paní Charlotta G. Masaryková

Nově vzniklá Československá republika (1918) se pokusila vybudovat moderní demokratický stát. Z dnešního kritického pohledu, zejména, co se týče práv jednotlivých menšin, nešlo o ideální demokracii, ale o nacionální stát. Ale v dané době, zvláště pak v rámci geo-politické situace, bylo Československo demokratickým státem ve střední Evropě. Dokladem toho je i skutečnost, že v československém parlamentu byly zastoupeny i menšiny.

Například německou sociální demokracii reprezentovala poslankyně M. L. Deutsch, matka politologa Karla Deutscheho. Mezi jejími kolegy byl mimo jiné i Konrad Henlein, reprezentant sudetoněmeckých nacionalistů, který připravil půdu nacionálním socialistům.

Slovanské obyvatelstvo - po pádu 300 leté Habsburské monarchie - hledalo svou novou *identitu*. Prošlo svízelnou proměnou, a to nejen I. světovou válkou, ale i ve všech společensko-právních nuancích: psychologicky, sociologicky, politicky, právně, správně, jazykově. T.G. Masaryk se stal prezidentem ve svých 68 letech, tedy z dnešního pohledu v *pokročilém věku*. Jeho pobočníkem se stal třicetiletý E. Beneš a nikoliv spoluzakladatel Československého státu osmatřicetiletý Slovák M. R. Štefánik. Pro úspěšného vědce a kosmopolitu, filosofa, astronoma, dynamického generála francouzské armády nebylo v republice místo. Jeho kritické poznámky k Masarykovu dílu, k Washingtonské deklaraci, k nově vytvářené republice po americkém vzoru, jeho obavy před *bolševickou anarchií* byly jím samým otevřeně proklamovány. Štefánik se netajil ani svými konzervativními názory pokud šlo o emancipaci a hlasovací právo žen. Ale navzdory všem vyjmenovaným odlišnostem se Štefánik sám považoval za *emanáciu* - odraz Masaryka. Jeho náhlá smrt na jaře 1919 byla pro mnohé vysvobozením. Stálo by za úvahu, byť jde jen o spekulaci, jakým státoprávním a politickým směrem by se asi nová republika pod Štefánikovým vlivem utvářela. *Jaké místo by bylo (bylo-li by vůbec) vyhrazeno ženám*. Puls předválečné republiky by místo Američanky Charlotty G. Masarykové poznamenala Štefánikova snoubenka, italská markýza Giuliana Benzoniová.

Specifickou roli při politickokulturněehospodářském budo-

vání nového státního útvaru sehráli nejen příslušníci Masarykovy Mafie, ale i svobodní zednáři a jejich ženy. V loži 28. říjen se sdružovala elita grunderské generace (Havel, Čapek) orientovaná ideou sloužit vývoji nově vzniklé země. Byla konkurencí k *Lessingově* loži německy mluvících zednářů. Havel například vystavěl po americkém vzoru v centru Prahy, na rohu Václavského náměstí, Vodičkovy a Štěpánské ulice, komplex obchodního centra "Lucerna," s kavárnou, čajovnou, kinem, halou, zábavným podnikem, zavedl do provozu první jídelní automaty/buffety. Jeho první žena Běla Friedländerová, která v Americe studovala sport, propagovala nový životní styl, organizovala v Praze ženskou gymnastiku.

Pro tuto mladou generaci byl Masaryk a jeho žena protikladem k *biedermeirovské* Vídni, symbolem pokroku. Američanka Charlotte Garrigue ztělesňovala nejen rodinnou tradici, kulturní svět a jeho hodnoty, ve kterém byla vychována, ale především *byla produktem své doby*. Součástí její osobnosti bylo *právní vědomí svobody* a vzdělání v evropské tradici. Unitářství, vycházející z amerického protestantismu, zformovalo její přesvědčení a životní disciplínu.

Charlotte se nepřipravovala jen na dráhu klavírní virtuózky, posléze úrazem zmařenou.

Cíleně navazovala na tradici amerického emancipačního hnutí. Věděla o svých současnicích, které spoluvybudovávají Ameriku. Například stát Wyoming nebyl jen vlastí proslulého Buffalo Billa a jeho klanu z Cody, "mužů z Divokého západu", kterým se právě v Evropě dostalo nejvyšších poct od korunovaných hlav a státních představitelů.

Wyoming byl především výchozím bodem politické emancipace žen, o kterých se, bohužel, v Evropě vědělo a dodnes ví jen málo. Vrstevnice Charlotty, Susan Wissler (1853-1938), byla *první ženskou starostkou* v městě Dayton, ve státě Wyoming. A první ženou v Americe (Wyoming byl od roku 1890 součástí USA), která dvakrát po sobě do této funkce byla i zvolena. Mimo to byla učitelkou a obchodnicí, majitelkou obchodu se šitím. Organizovala a sdružovala rukodělnou domácí ženskou výrobu. Tedy druh práce, který se i Charlotta pokoušela spolu se svou přítelkyní Karlou Máchovou propagovat v Praze.

Aktivita žen v anglosaských zemích našla své uplatnění a odezvu v Ženských klubech. V Anglii vznikají až kolem roku 1883, ale v Americe jsou už od roku 1868 *samočejnostmi*. Na první Ženský klub *Sorosís Club of New York (1868)* navazuje *Ladies' New York Club, of women, for women, by women*, (1869). V roce 1890 vyústí tato tendence v Americe dokonce v Národní federaci Ženských klubů.

Role ženy a její společensko-právní postavení v Americe, byla už v době, kdy do ní přišel Masaryk poprvé - aby požádal o ruku své vyvolené - zcela jiné než v Evropě. Bez znalosti této historické skutečnosti nelze objektivně posoudit osobnost Charlotty a její přínos pro český kulturní život. V okamžiku, kdy se T. Masaryk setkává s Charlottou (1877, Leipzig), otevírá se mu - jejím prostřednictvím - jiný, nový svět. Svobodný svět, ve kterém došlo k první realizaci stejného postavení ženy a muže ve společnosti, aktivního a pasivního volebního práva žen v jednotlivých regionech, jako např. ve Wyomingu, od roku 1869, možnosti vlastní volby povolání, studia na vysokých školách a dokonce možnost vedoucí funkce ve veřejném životě. Tedy civilizačních výtobytků, o kterých se zatím ženám v Evropě jen snilo. Emancipace žen a jejich postavení ve společnosti tzv. "Nové země" se vyvíjela v jednotlivých státech různě. Intenzita vývoje byla odvislá od zkušenosti společné pionýrské práce nových osidlenců, od počtu obyvatel

(mnohdy malého k rozsahu země), *i od struktury pohlaví.*

Nebylo tedy divu, že když mladý filosof žádal po svém americkém tchánovi ženino věno, které jim mělo usnadnit společný život ve Vídni, zpočátku neuspěl. V Masarykově mužském vědomí a vidění byl ale tento požadavek samozřejmostí, podmíněnou existenční situací. Z pohledu Charlottiných rodičů, obyvatel *Nové země, Ameriky*, bylo ale ženino věno, *Mitgift*, přežitkem. Muž, který chtěl mít rodinu, musel se o ni postarat a uživit ji. Navíc Charlottin otec prodělal typickou životní dráhu úspěšného Američana: v Německu se vyučil knihkupcem, ale v době sňatku své dcery byl už váženým ředitelem pojišťovny v New Yorku. Ale R. P. W. Garrigue na konec přece jen dal novomanželům 3000 marek a dva lístky na cestu do Vídně.

I Masaryk-člověk byl *produktem své doby*, zajat do tehdejších konvencí. V mládí mu chyběla i jistá vlastnost, která z dnešního pohledu by se dala charakterizovat jako nedostatek *senzibility pro ženu a život ženského člověka*. Ale při sňatku s Charlottou (1878, Brooklyn) přijal, podobně jako kdysi její otec, i jméno Charlotty: Garrigue. Bylo to celoživotní gesto, které *nejen tenkrát, ale ještě i dnes* v Čechách a na Moravě působí nezvykle a ojedinelé.

Na rozdíl od Charlotty se mu nedostalo do kolébky téhož hlubokého a širokého vzdělání, které bylo pro sociální postavení *její rodiny zcela samozřejmé*. Masaryk, muž, pocházel z moravského Slovácka a jako člověk z velmi chudého prostředí. Svě studium si z velké části, stejně jako studium svého bratra, financoval sám. Místo soustředění se na vlastní intelektuální dráhu, musel se v první řadě postarat o zajištění existenčních podmínek ke studiu. Ještě ve zralém věku učil svého otce v Praze psát a číst.

Masarykova Vídeň byl především komunikační okruh, ve kterém se rodina pohybovala, jejich bydliště a Masarykovo působení ve Vídni, devátém a třetím vídeňském okrese. Charlotte se ve Vídni necítila dobře, ačkoliv *Vídeň byla po Praze druhým největším českým městem*. Jako žena privátního docenta strávila ve Vídni čtyři roky a právě zde se jí narodily první dvě děti, Alice a Herbert. Není bez zajímavosti, že Charlottin otec, šestašedesátiletý Rudolf Petr Whiting Garrigue zemřel během své cesty po Evropě, ve Vídni, v roce 1891 a to v době, kdy Masarykovi už žili v Praze.

Jaké bylo v té době postavení Vídeňských Čechů? V rámci industrializace došlo k masivní migraci z jednotlivých zemí do hlavního města monarchie. Zejména od roku 1820 je zaznamenán její prudký vzrůst. Z toho podíl Čechů a Slováků se odhaduje zhruba na polovinu. V letech 1880 vzrostla migrace ve Vídni až na 65 procent! Migranti už nebyli úředně označováni jen za anonymní cizince *Fremde*, ale na základě jejich mateřštiny zaregistrováni. Od tohoto roku se každých 10 let provádělo sčítání, kde už byla zachycena *Umgangssprache vídeňského obyvatelstva*. Většina vídeňských Čechů žila v dělnických čtvrtích (Favoriten, Brigittenau), ale jejich sociálně silnější krajané, soudci, lékaři, obchodníci, příslušníci jiné sociální třídy, podobně jako Masarykovi, bydleli v jiných čtvrtích. Češi a Slováci ve Vídni nikdy nevytvářeli jednotnou nacionální čtvrť jako tomu bylo například v Americe (Chicago) nebo jak je to možné sledovat u jiných národností (Italové, Poláci, Řekové).

Jaká byla profesionální struktura Vídeňských Čechů? Zhruba ze 70 procent to byli dělníci, nádeníci, sezónní dělníci, 17 procent tvořili samostatní podnikatelé, kolem 10 procent se pohyboval domácí personál a služebnictvo.

Masarykovi odcházejí roku 1882 z Vídně, která se urbanizačně přebudovává na evropskou metropoli do Prahy, do malého provinčního, ale historicky zajímavého města. Ve Vídni vznikají ve velkém nové objekty, světlé moderní domy se sociálními zařízeními a výtahy, veřejné parky, široké prostranné ulice, jak už je známe z dnešního pohledu. A to nejen *Ringstrasse, ale celé vnitřní Vídeň*. Právě v této grunderské době vznikl i sociologicky zajímavý pojem *Ziegelböhmén*, označení pro české zedníky, kteří postavili novou Vídeň. Tento slovní výraz, podobně jako i řada českých slovních obrátů z každodenního života (*jak se máte, dobře, jít na lepší, pomalu, ano, ne, děkuji, prosím atd.*) vstoupil do historického povědomí obyvatel Vídně a východního Rakouska.

Volba Prahy byla u Masarykových, podobně jako později i u A. Einsteina, *zcela racionálním rozhodnutím*, východiskem z tristní existence ve Vídni. Privátnímu docentu bylo nabídnuto místo profesora na pražské univerzitě. Svou roli tu sehráli i jeho přátelé F. Brentano a J. Redlich. TGM neměl dobré vztahy k Praze, naopak měl s pražskými kolegy *své problémy*, které vyplývaly z jeho svérázné češtiny, směsice moravského nářečí a němčiny. *Praha* bojovala o své místo na slunci: kulturně, politicky, historicky, nacionálně. V této vlně nového národního sebevědomí se většina pražských obyvatel rozhodla pro *českou* národnost. Patřili k nim i bojovníci za samostatnost - Náprstkové, Tyršové, Jilovští aj., kteří svá německá jména počestili.

Do Charlottina pražského okruhu přátel a známých patřili přední osobnosti z přelomu století, jako cestovatel Vojtěch Náprstek - Fingerhut, který výrazně přispěl k emancipaci českých žen. Náprstek, podobně jako např. B. Smetana, se aktivně zúčastnil revolučních bouří v roce 1848. Před zatčením uprchl do Ameriky. Když se po deseti letech vrátil do Čech, inspiroval svým vyprávěním o způsobu života v *"Nové zemi"* nejen Boženu Němcovou a Antonína Dvořáka, ale především mladou generaci. Z Náprstkovy iniciativy vznikly v Praze po americkém vzoru už v roce 1865 Ženské kluby spojené s čítárnou a knihovnou, ale i první salon "U Halánků." S Náprstkovým jménem je spojena celá řada technických novinek, jako například *šicí stroj*, který se stal nejen prostředkem k obživě, ale podstatně přispěl k *industrializaci ženské práce*.

K okruhu Charlottiných přátel a známých patřila jak redaktorka Karla Máchová a spisovatelka a Smetanova spolupracovnice Eliška Krásnohorská, sestry Dora a Klementina Hanušová, spolupracovnice Karoliny Světlé a Elišky Krásnohorské, zakladatelka Ženské rady Františka Plamínková a novinářka Olga Stránská-Absolonová.

Charlotte se již v Lipsku (Franz Liszt) a ve Vídni seznámila s evropskými osobnostmi. Prostřednictvím Masaryka se tento okruh podstatně rozšířil mj. o spisovatelku a mecenášku Marii Scholz, Marii Ebner-Eschenbach, Bertu von Suttner, Georges Clemenceau. Marie Scholz byla matkou sochařky Helene Železný-Scholz, Masarykovy přítelkyně z jeho posledních let.

Charlotte se vymykala tradičnímu pojetí ženy-manželky, hospodyně podřízené muži. Volný způsob jejich manželství byl i v tehdejší době výjimkou. Charlottina existence ovlivnila pražskou společnost víc než její vlastní společenská aktivita, která byla po narození dětí ochromena. Kolik Charlottě, ženskému člověku, mohlo vůbec zbýt času při tehdejších způsobu vedení sedmičlenné domácnosti, byť i za pomoci služky? Vaření jí ulehčilo, ale přesto Charlotta mezi zavařováním, sušením, nakládáním ovoce a zeleniny, přešíváním, které se skládalo z

obracení šatů, košil, límců a manžet z rubu na líc, žehlení a sušení značného množství prádla, organizace každodenního dne, a v neposlední řadě i výchovy dětí, si s železnou disciplínou vyhradila *jednu hodinu denně pro sebe*, ve které četla a vzdělávala se.

V pozůstalosti po Masarykových se zachovalo všech 48 dopisů, které napsal snoubenec své vyvolené během šesti měsíců. Nezachoval se však žádný dopis, ve kterém by TGM žádal o zapůjčení peněz, ale zachovaly se Charlottiných listy, ve kterých se obracela se svou prosbou na příznivce a mecenáše rodiny.

O jejím intelektuálním životě víme jen z jejich dochovaných písemností. Na začátku manželství překládala s manželem Platóna i D. Huma, J. S. Milla, spolupracovala na jeho přednáškách. Ale literárně a lidsky nejhodnotnějším Charlottiným dílem jsou její *"Listy do vězení"* Alici, která byla držena z politických důvodů ve vídeňském vězení řadu měsíců jako rukojmí. Jde o 94 dopisů, 4 korespondenční listy, 2 telegramy. Jsou psány v Charlottině mateřštině, angličtině, ale i - kvůli cenzuře - německy a česky. Z nich se vlastně dovídáme o Charlottě nejvíce.

Charlotte během války, po celé čtyři roky, neměla styk se svým mužem. Neudržovala s ním ani žádný písemný styk. Sama jej odmítla s odůvodněním, že je neustále pod kontrolou rakouských úřadů a že při výsleších nechce lhát. Co se všechno přihodilo během válečných let? Syn Herbert zemřel na tyfus, Jan byl na frontě, nejmladší Olga s otcem v zahraničí.

Charlotte se celý život učila češtinu. Ze začátku jí byl i její manžel, TGM nápomocný, stál i za jejími publikačními pracemi o Smetanovi (Naše doba, 1894). Ale až pár let před smrtí se v jednom ze svých dopisů Alici do vězení přiznala, že *...česky psát neumím, jde to stále hůře, nikdy se mi čeština nestala běžnou, a teď to už vůbec nejde. Čtu-li česky, musím neustále dávat pozor na koncovky slov, abych pochopila smysl. To je hrozná mluvnice pro Anglosasa...*

Často se cítuje okolnost, která přispěla k tzv. zlepšení existenci situace Masarykových.

Slo o část majetku, který jim odkázal Masarykův student, R. Fleischer, syn brněnského továrníka, který spáchal sebevraždu. Nedomnívám se, že by tato skutečnost mohla pozitivně duševní stav Charlotty ovlivnit. Spíš naopak. Finančně příznivější dobu, která se novým společenským postavením muže-prezidenta podstatně změnila, aktivně nezažila. Když se osmašedesátiletý TGM, *Vysvoboditel*, *Tatíček Masaryk* vrátil v roce 1918 (21.12.) po čtyřech letech zpět do své vlasti a ke své stejné staré ženě Charlottě, našel ji v zajetí choroby.

Charlotte údajně trpěla těžkou melancholií a byla prohlášena v době TGM nepřítomnosti za *nesvéprávnou*. Mělo jít, alespoň takto se to traduje v dosavadních pramenech, o akci *přátel*, kteří ji chtěli uchránit před šikanováním rakouských úřadů. Ale proti tomuto českému tvrzení stojí celá řada reálných faktů: *k aktu zbavení svéprávnosti* došlo téměř na konci války, v době, kdy v Rakousko-Uhersku nastalo období politického tání, *liberalizace*. K moci se dostal prasynovec císaře Franze Josefa, Karel I., který znovu obnovil parlament a pokusil se o jisté pozitivní změny. V rámci politických změn došlo v roce 1916 i k propuštění uvězněné Alice a k volnějšímu pohybu Charlotty. To znamená, že šikanování Charlotty ze strany rakousko-uherských úřadů bylo *aktuální v letech 1914-1915, ale nikoliv politicky reálné a možné na konci války*. Ale Masa-

rykovi měli své nepřátele také v Čechách, zejména pak v Praze. Právě Charlotte, ačkoliv žila v naprostém ústraní, bývala často terčem jejich nenávisi. Svědčily o tom nejen popsané zdi domu, ve kterém žila, ale i *truhlář*, který si choďoval *pravidelně* vzít míru na rakev Masarykovi.

Kdo však mohl mít zájem na tom, aby byla Charlotte na jaře roku 1918 prohlášena za nesvéprávnou? Jaké politické kruhy? Kdo z rodiny podepsal lékařům vlastně ten důležitý dokument, který umožnil ústavní léčení? TGM byl s dcerou Olgou v zahraničí. V Praze zůstali jen Charlottiny děti, Alice a Jan. Byla to Alice nebo někdo z blízkých Masarykových spolumojovníků, budovatelů nového Československého státu?

Nemocnou Charlottu, která se pohroužila do sebe, odmítala komunikovat a jíst, potkal v roce 1918 osud jejich současnic. Podobně jako francouzskou sochařku Camille Claudel (1864-1943), sestru katolického básníka a diplomata, Paula Claudela (1868-1955), Angličanku Vivianne Haigh-Wood (baletní tanečnici a spolupracovnici básníka-manžela T. S. Eliota, nositele Nobelovy ceny za literaturu a Američanku Mary Lincoln Todd (1818-1882), vdovu po 16. americkém prezidentovi Abrahamu Lincolnovi (1809-1865). Mary, matka čtyř dětí, podobně jako její manžel, trpěla máničkými depresemi. Každý z nich se ale pokusil se svým stavem vyrovnat jinak. Abraham Lincoln duševní prací, Mary nákupy. Temperamentní a vzdělaná Mary zažila po boku svého manžela nejen osvobozující válku Severu proti Jihu, *Emancipation Proclamation 1862*, ale i smrt svých tří synů a *zdařený* atentát na svého manžela. Psychiatři diagnostikovali horečné nákupy Mary jako schizofrenii. Deset let po Lincolnově smrti se zasadil Robert Lincoln Todd, jediný syn, který své tři sourozence přežil, o zbavení svéprávnosti matky. Camillin osud, podobně jako Vivianin, i když v jejím případě šlo o přání manžela T. S. Eliotta, zpečetil její bratr.

Zbavení svéprávnosti byla účinná zbraň v 19. a 20. století, kterou se většinou úspěšní muži zbavovali svých společensky nepohodlných partnerek. Vesměs se jednalo o ženy velmi dobře situované, z vyšších sociálních vrstev, které se začaly svým jednáním *vymykát měřítku dosavadních běžných společenských norem*. Ženy, které se pokusily o intelektuální a fyzickou nezávislost, emancipaci a soběstačný způsob života. Svou specifickou roli v *aktu nesvéprávnosti* sehrála nejen zraněná *prestiž mužů*, ale i jejich *ohrožené společenské postavení, jmění*, popřípadě ohrožené věno manželky. Není bez zajímavosti, že žádná ze zmíněných žen by na základě dnešních znalostí medicíny nemohla být zbavena svéprávnosti a internována v ústraní, v ústavě. Camille Claudel tam ztrávila 30 let, Vivianne Haigh-Wood sedm let, Mary Lincoln Todd už necelých sedm let a Charlotte, v pražském ústavě Veleoslavíně a na Lánech, pět let. Společným jmenovatelem žen zbavených svéprávnosti byla i jejich smrt v ústavní izolaci. Camille Claudel tam zemřela v roce 1943, Vivianne Haigh-Wood v roce 1947. Jen Mary Lincoln Todd zemřela v roce 1882 v domě své švagrové a Charlotte Garrigue Masaryk zemřela v roce 1923, jak se na první ženu státu sluší a patří, v Lánech, v *sidle prezidenta Československé republiky*.

Ještě za Charlottina života převzala její funkci "First Lady", *charitativní a reprezentativní* funkci, dcera Alice. Nebyla to zrovna lehká role pro mladou ženu, zaangażovanou do sociální činnosti, ale byla samozřejmou kontinuitou jejích aktivit a povinností, které vyplývaly pro jednotlivé členy Masarykovy rodiny.

Původně to byla Olga, která otci během války a krátce i po

ni na Pražském Hradě organizačně pomáhala. Když se ale v roce 1919 znovu provdala, převzala její roli starší sestra Alice. S rigorózností jí vlastní bděla i nad svým otcem jako *anděl strážný*. A to nejen společensky, ale i v naprosto soukromých osobních záležitostech až do posledních dnů TGM. Spolupodílela se, stejně jako její sestra Olga, na vytváření a uchování *mýtu o TGM*.

Spisovatel Karel Čapek patřil k lidem, kteří měli velmi blízko k TGM a k Hradu. Mimo jiné vedl devět let *Hovory s TGM*, které byly posléze i zveřejněny. Právě v nich se Masaryk vyznal ze svého vztahu k Charlottě, podle něj šlo o "tak silné spojení, že jsem souběžnost našich myšlenek na dálku přímo cítil."

Celá Masarykova rodina se podílela na redakci Čapkova rukopisu, který zejména Alice cenzurovala. Po večerech se rozebíral a scíroval Čapkův text jako slohové cvičení školáka. Když Masaryk zemřel, nebyl Čapek rodinou pozván ani na pohřeb. Zúčastnil se smutečního aktu v davu a jako redaktor Lidových novin referoval o průběhu, opřel o klandr u Národního divadla na mostě. Z dnešního hlediska je těžké posoudit, co způsobilo *nevolí kolem Čapka*. Je ale možné, že se to vůbec netýkalo TGM samotného, že příčinou bylo chování Jana Masaryka k Čapkově ženě, herečce a spisovatelce Olze Scheinflugové.

Stejně jako kdysi odmítaný, později českými médii objevený a mystifikovaný *Vysvoboditel*, *Tatiček Masaryk* a komunistickým režimem zase zavřezlý, byla jeho ženě Charlottě přisouzena životní role *osvícené světičky* v pozadí úspěšného muže. Charlotte, cizinka, zůstala ale v podstatě neznámá, zahalena závojem tajuplné nemoci. Její askeze, strádání, utrpení, nemoc i *předčasná smrt* podstatně přispěly k jistému *zařazení v historicky daném a chtěném vědomí národa*. Národa, který po tři sta let monarchie měl možnost se pokusit o něco jiného než o poddanství a závislost. Ale i ta Charlottina *předčasná smrt* přišla vlastně až nebo už v jejích *73 letech*, tedy čtrnáct let dříve než u jejího manžela TGM.

Zdůrazňují-li aspekt jejího zařazení v historicky daném a politickém vědomí národa, pak proto, že i v současnosti česká společnost hledá odpovědi spíš v tajuplných náznacích než ve faktech a dokumentech. V případě Charlotty jde o zařazení, které se ne nepodobá životu Boženy Němcové, autorky "Babičky", díla, které je stopadesát let součástí české národní kultury. Původ a život Němcové navzdory četným historickým bádáním je věčným a vděčným zdrojem záhad. Stejně je tomu i u Američanky Charlotty G. Masarykové. Ačkoliv uplynulo více než 150 let od jejího narození, stále chybí komplexní analýza Charlottiny osobnosti. Opakují se jen biografická fakta, data, vesměs notoricky známá z vydaných brožur, které vyšly ale až po Charlottině smrti. První vydání její korespondence s Alicí, Listy do vězení, v počtu 2000 výtisků, vyšlo až v roce 1947. 2/

V souvislosti s Charlottinou bustou umístěnou na Starém Městě v Praze, v Michalské ulici, na domě č. 13, je veřejnosti poskytnuta informace, že Charlotte pocházela z Francie, od roku 1882 žila v Praze, zajímala se o české dějiny a kulturu, studovala dílo B. Smetany. 3/

Charlotta a TGM byli výjimečné osobnosti, které *pozitivně* přispěli k vývoji předválečné československé společnosti. Málkotrá rodina, jako právě Masarykova rodina, její jednotliví příslušníci, dokázala přinést *pro svou vyvolanou vlast, pro Československou republiku, takových výsledků a obětí*. Charlotte

G. Masaryková a způsob jejího manželství ovlivnil celou generaci žen na přelomu století. Zprostředkovala a symbolizovala nový životní styl, který se prosadil jak ve vzdělání nové generace, tak ve způsobu trávení volného času (YMCA, skauting), v rovnoprávnosti žen.

Charlottina politická činnost se pohybovala na sociální, křesťanské bázi lásky a pomoci k bližnímu. Její členství v sociální demokracii se datovalo od roku 1905. Prostřednictvím Karly Máchové, redaktorky Ženského listu, pomáhala při kolportaci tohoto listu, zúčastnila se nejen prvomájových průvodů, ale i bojů za všeobecné hlasovací právo a osmi hodinovou pracovní dobu. Právě z jejího podnětu byl založen "Spolek žen a dívek, zaměstnaných při domácí výrobě a práci."

Charlotta se zabývala i charitativní a sociální pomocí chudým studentům. Jejím prostřednictvím se nejen Edward Beneš, ale i Rastislav Štefánik seznámil s Masarykem. V přeneseném slova smyslu byla vlastně *odpovědná* za trojici budoucích státníků. Když jednou v zimě Charlotta před univerzitou potkala Štefánika, ujala se ho. Seznámila ho nejen s Masarykem, ale především mu darovala manželův zimník. Spolupodílela se a podporovala svého muže při všech, dnes už historicky slavných bojích, ať už se jednalo o *pravost Rukopisů* nebo proti antisemitismu v *Hilsnerově procesu*. Svému muži a dětem dala dar dvou civilizací, dvou kultur, Ameriky a Evropy, který zejména v době bojů za národní svobodu sehrál podstatnou roli. Když Masaryk, rozhořčený a znechucený neustálým napadáním, chtěl z Prahy odejít, byla to Charlottina slova, která ho přiměla, aby zůstal: "Malost nespočívá v geografii, ale v lidech, charakterech, mravech."

(Marta Marková
Innsbruck, 2000-2001)

Charlotte G. Masaryk: 20. 11. 1850 Brooklyn – 13. 5. 1923
Praha
TGM: 7. 3. 1850 Hodonín – 14. 9. 1937

Děti:

Alice: 3. 5. 1879 – 29. 10. 1966
Herbert: 1. 5. 1880 – 15. 3. 1915
Jan: 14. 9. 1886 – 10. 3. 1948
Eleonora: 2. 3. 1890 – 18. 7. 1890
Olga: 25. 5. 1891 – 12. 9. 1978

1/ Citát z dopisu Charlotty G. Masarykové Alici do vídeňského vězení. Alice byla v letech 1915-1916 vězeňkyní, *rukojmí Landesgerichtu* Zemského soudu, v cele 207.

2/ M. Laštovka, V. Ledvinka. Pražský uličník. Libri 1997

3/ Charlotta Masaryková. Listy do vězení. V. Žikeš, Praha 1947

Literatura

ČAV- MÚ ČR, Archív Praha
T.G.Masaryk. Mnohoženství a jednoženství, přednáška pro spolek Domovina, spolek pro záchranu hynoucích žen a dívek. 7. března 1899. Vlastním nákladem u Antonína Renna, Praha 1899

Nováková Milena. Věrná socialistka. Charlotta Garrigue Masaryková. Cíl. Publikační oddělení v Praze 1948

Pražák Přemysl. Kdo je Ch. Masaryková. Orbis-Praha 1948

Masaryková Alice. Děťství a mládí. Vzpomínky a myšlenky. Ústav TGM Praha 1994

Charlie Masaryková. O Bedřichu Smetanovi. Články v naší době 1894. Masarykovo demokratické hnutí 1993

Čapek Karel. Hovory s T.G. Masarykem, Československý spisovatel, Praha 1990

Fišer Gero. Multikulturalismus und der Weg zu einem neuen Gesellschaftsentwurf. V: Stadt als Lernfeld. IWK. 48 Jahrgang, 1993/Nr.4.

Vladimír Zuberec. Milan Rastislav Štefánik. Slovo k historii č. 23. Melantrich. Praha 1990

Autorka:

Dr. Marta Pelinka-Marková

*1947.

1966-1971 Studium na Fakultě Sociálních věd a publicistiky KU Praha, diplomová práce "Publicistická činnost Mileny Jesenské."

Nakladatelská redaktorka (Avicenum), kulturní publicistka (Čs. rozhlas, literárně-dramatická redakce) v Praze, spolupráce s Výzkumným ústavem Čs. rozhlasu.

1978 Disertační práce "Slovesné útvary v rozhlasovém stereofonním vysílání."

1980 Emigrace. Kulturní publikace: reportáže, eseje, rozhovory a práce m.j. o Mileně Jesenské v rakouském rozhlasu a tisku, v německém tisku, v českém tisku a rozhlasu.

Knižní publikace:

Marková-Kotýková Marta. Mýtus Milena. Primus, Praha 1993.

Marková Marta: Olga Havlová a ty druhé. Ženy ve vnitřní emigraci. Brno 1996

Marková Marta: Olga Havlova oder über die Würde der Frauen. Innsbruck 1996

Marková Marta. Femina. Portréty českých žen. Barrister Principal, Brno 1998.

Práce o Charlottě.

Vliv Charlotte Garrigue Masarykové na kulturní a politický život v ČSR.

Přednáška na FF OU, Ostrava 1995

Kdo byla Charlotte Garrigue Masaryková? Aspekt. Bratislava, 1995

Wer war Charlotte Garrigue Masaryková? Spolu s P. Demetzem a F. Kautmanem

v rámci pořadu o TGM v : Českém centru Vídeň, 1995

Charlotte Garrigue Masaryková v: Femina, Brno, 1998

Střední cesta naše Česká cesta bez diktatury proletariátu a totality

Tak je pojmenovaná kniha ing. DrSc. Rudolfa Krupičky, druhé

rozšířené vydání, které nám autor do klubového archivu věnoval.

Pan Krupička je nejenom jeden z nejstarších členů soc. dem. strany (65 let členství) a spoluzakládající člen Klubu, atd., ale také slavil v tomto roce své 90-té narozeniny. Vedle gratulací ze všech končin světa mu bylo Dolnorakouskou vládou uděleno Čestné občanství. Jako gratulaci jsme se rozhodli otisknout několik úryvků z jeho knihy. Přejeme hodně zdraví a šťastná a spokojená další léta.

bez diktatury proletariátu a totality

Ing. DrSc. Rudolf KRUPIČKA

Titulní stránka knihy
- Česká cesta

výbor a redakce

O životě, způsobu jednání, práci a organizaci v Baťových závodech ve Zlíně

Světová hospodářská krize v třicátých letech, kdy např. Německo mělo šest milionů a USA dvanáct milionů nezaměstnaných, vložila i na Baťovy závody tehdy ohromnou zodpovědnost a těžkou situaci. Udržet čtyřicet osm tisíc zaměstnanců jen ve Zlíně, zajistit plný plat a mzdy i odbyt výroby - to vše vedení závodů plně a úspěšně zvládlo!

Vedle mimořádně vypracované organizace práce a honorovaných výkonů platila i tato hesla, jako např.:

- Buďme vždy věřiteli, ale nikdy dlužníky!!
- Mladý muž musí do dvaceti let něco znát, do třiceti let někdo být, a do čtyřiceti let něco mít! Jinak svůj život úspěšně nezvládá!!
- Lidem myšlení - strojům dřinu. Atd., atd., atd.!

A tehdy v této situaci přijaly Baťovy závody čtyřicet novopřijímaných inženýrů a techniků! Byli přiděleni na různé podřadné - většinou manuální - práce! Za čtrnáct dní nás zůstalo dvacet, za tři týdny deset, a za měsíc jsme zůstali jen tři. Náš pozval Baťa k sobě a řekl: "Mluví a píše se o nezaměstnanosti. Třicet sedm vás ze čtyřiceti do měsíce odešlo! Nechtěli pracovat! Vy jste se práci nevyhýbali, a teď tedy dostanete místo podle své kvalifikace!" A my jsme se stali vedoucími pracovníky s výbornými platy!!!

Jiný, jistě také velmi charakteristický případ, byl tento:

Na sobotní konferenci všech vedoucích pracovníků se přiblížil Ing. Palacký (potomek slavného Františka Palackého) k Baťovi a povídá:

"Pane Baťo, já jsem jako inženýr chemie vedoucím centrální laboratoře, a mám menší plat než můj podřízený laborant!"

"No a co je na tom?" povídá Baťa.

Načež Palacký pokračuje:

"Já chci, abyste mi dal možnost něco vybudovat a já si potom vydělám víc a firma také!"

Baťa se dal do smíchu a povídá: "Dámy a pánové, pojdte prosím sem ke mně. Podívejte se, tento človíček mne tady přemlouvá, abych mu dal k dispozici finanční prostředky - on přý něco vybuduje a my oba si víc vyděláme!"

To už Ing. Palackého rozlobilo, a tak povídá:

"Já nevím, pane Baťo, co je na tom k smíchu. Můj otec má v Hodslavicích malé řeznictví, a když jsem mu po studiích pomáhal, tak mi za půl roku dal 1000-2000 Kčs na ošacení a pod. - stravu jsem měl doma zdarma - a byl jsem na tom mnohem lépe, než když teď zde pracuji od rána do večera pět dní v týdnu!"

Opozdil seděl u svého stolu generální ředitel závodu Dominik Čípěra, který se otočil a řekl: "No, a když jste se měl doma tak dobře, pane inženýre, proč jste tedy k nám chodil??"

Nato Ing. Palacký vykřikl: "Protože jsem byl vůl!!!"

Čípěra vzrušeně vyskočil a nařizuje: "Jste propuštěn a jděte hned do osobního oddělení vyřídít si svůj odchod!"

V tomto okamžiku Baťa rozhodně řekl:

"Ne, pane Čípěro. Ten člověk se mi moc líbí! On zůstane a my mu tu příležitost, kterou žádá, dáme! Protože když se dovede takhle o svoje brát, tak bude houževnatě se brát i o naši firmu!"

Ing. Palacký dostal jako nový úkol zaříditi oddělení výroby minerálních plnidel do gumy, papíru a plastických hmot. Za krátkou dobu tři let si kromě platu vydělával téměř 500 000 Kčs, načež od Baťi odešel jako ředitel továrny do Velimi u Kolína nad Labem.

Na jedné další sobotní konferenci nás Baťa také svolal kolem svého stolu a povídá: "Moji milí spolupracovníci, tak už zase vyšla nová kniha o mně v Německu s názvem 'Der unbekannte Diktator' (Neznámý diktátor) a líčí mne v ní jako geni-

álního organizátora, podnikatele, výborného zaměstnavatele, atd., atd. Já vám mohu hned na to říci, že to není naprosto žádná pravda a řeknu vám rovnou, že tajemství mého podnikatelského úspěchu je především to, že jsem si dovedl vybrat neschopnější spolupracovníky - toť vše!!! A závěrem: ono se říká, že čas jsou peníze! To také není pravda. Já tvrdím, že čas je víc než peníze, protože den má 86 400 vteřin!"

Tolik o Baťových závodech.

Laušman jako politik

Jako mnohaletý poslanec a hned po maturitě na obchodní akademii funkcionář sociálně-demokratické strany, redaktor Práva lidu a spolupracovník předsedy Hampla, byl za války v Anglii a v Sovětském svazu členem Benešovy exilové vlády. Hned po válce roku 1945 se stal ministrem průmyslu a roku 1947 na sjezdu v Brně byl převážnou většinou proti Fierlingrovi zvolen předsedou Strany čsl. sociálně demokratické. Byl sečtělým a oddaným členem své strany a říkal už v roce 1951-53, že marxistická ideologie je daleko technicko-vědeckým vývojem překonána a že musíme dnes už říkat: "Ano, Karel Marx plus 60 let!"

V Anglii poznal a vzal si za vzor levicového předáka Aneurina Bevana a Klementa Atleeho - předsedu Labour Party. Myslím, že měl dobrý politický instinkt, což dokazuje i tento případ. Už v roce 1951, za Korejské války, kdy už byl jak na trní a chtěl jít do politiky, mi Laušman vyprávěl, že za svého působení a pobytu v SSSR v Kujbyševě poznal v rozhovorech člověka, který nemá stalinistické názory a který se jmenuje Nikita Chruščov. V tuto dobu Chruščov za hranicemi Sovětského svazu vůbec nebyl znám. Jeho rozhovory se datují v roce 1942 a 1943. Dále mluvil o Chruščovově sestře, která pracovala v Stalinově sekretariátu a o Malenkovovi tvrdil, že ten možná bude jednou nástupcem Stalinovým. A říkal, že jednoho dne bude Chruščov možná vážně mluvit k světu. To byl rok 1951 a s Chruščovem se stýkal roku 1952. Prosím a tenkrát v roce 1951 jméno Chruščovovo v nezasevěných kruzích známo nebylo. Proto jsem se také na Chruščova obrátil o pomoc Laušmanovi, když byl v roce 1961 Chruščov na konferenci s Kennedym ve Vídni.

Tento Laušmanův postřeh mi dokazoval jeho prozíravost a v tomto případě velmi dokonale. K politice patří přirozeně i zpravodajská služba. Na rozdíl od všech těch amerických, francouzských a anglických služeb, které kupovaly od každého emigranta každou službičku a informaci, my jsme si nesmírně vážili svých jugoslávských přátel, kteří nikdy ani od Laušmana, ani ode mne, nechtěli a ani slovem se nezmínili, abychom se v tomto směru angažovali. Politiku a zpravodajství si dělali naši bratři sami, ale rádi byli vděční za technickou pomoc. Politická dráha a bezprostřední kontakty naučily Laušmana nesmírně si vážit a respektovat oba naše demokratické presidenty - T. G. Masaryka a Dr. E. Beneše. Po válce v Praze byl také velmi spřátelen s Janem Masarykem a oba měli společného lékaře, tuším Dr. Klínger s jmenoval.

Často mi také Laušman vypravoval o svých návštěvách a schůzkách v Kremlu a vůbec, jak to tam chodí a vypadá, obvykle dlouho do noci. Mě nezajímalo, kde měl kancelář Kaganovič, Malenkov nebo Mikojan aj., ale dvě příhody bych chtěl vzpomenout, alespoň stručně.

Vypráví Laušman: V lednu 1945 jsme měli v Kremlu společnou večeři a schůzi - československá vláda s prezidentem Benešem a sovětská vláda. Seděli jsme a čekali. Každou chvíli někdo otevřel dveře a řekl: "Už jde!" Ale nikdo nešel, samá mystéria. Až konečně kolem desáté hodiny se v otevřených dveřích objevil malý, fousatý, jako farizej J. V. Stalin! Povstali jsme k příchodu a prezident Beneš poděkoval sovětskému vedení, lidu a armádě za pomoc při osvobození Československa

atd. Stalin odpověděl: "To jsou hezká slova, presidente Beneši, ale já bych si jen přál, aby ta láska k Rudé armádě potrvala, až bude naše armáda v Československu jako okupační moc!"

President Beneš to považoval za neobvyklou, nediplomatickou brskni odpověď, která mu nebyla vhod! Jako obvykle v Kremlu ve dvě hodiny v noci (resp. ráno) se potom šlo do sálu a předváděl se film. V první řadě seděl sám Stalin a vedle něho Beneš. Za nimi seděli členové obou vlád. Po chvíli přišel číšník a přinesl dvě velké číše vodky. Beneš ze zdvořilosti číši zvedl a se Stalinem si svojí číši přitukl a Stalin povídá: "Ať žije bratrstvo našich slovanských národů" a oba jedním douškem vodu vypili.

Ale číšník za 10 minut přišel znovu a znovu tak velké dvě číše vodky! Beneš, rozmrzelý ještě od příchodu a nepiják, se dožral, a když Stalin zase přitukl a řekl: "Ať žije bratrstvo našich slovanských národů," president Beneš hlasitě odpověděl, a to pohotově:

"Ne ne, generalissime, pijte sám, já nejsem tak veliký Slovan jako vy!" Za nimi vypukla bouře smíchu. Beneš přes velké číše mu tím naznačil, že on (Stalin) vůbec není Slovan!

Druhá historika se udala po únoru 1948, kdy jela naše delegace do Moskvy, přijal ji Anastas Mikojan, tehdy ministr obchodu. Naši se přišli zeptat, jak bychom měli zorganizovat průmysl a obchod, aby to zapadalo do představ a intencí Sovětského svazu! Mikojan se usmál a povídá: "Tak vy, kteří máte v Československu Baťovy závody, jste přišli se nás ptát, jak máte zorganizovat průmysl a obchod? Jed'te klidně domů a zorganizujte vše podle Baťových závodů - to je nejlepší vzorná organizace, jakou znám!"

Tolik Laušman.

Moje vlastní krédo jako exulanta po 35 letech strávených v exilu

Hrozně slovo "emigrace" se táhne naší historií jako červená nit od Komenského, Českých Bratří, přes jezuitskou inkvizici, pobělohorskou porobu, první světovou válku (Masaryk, Beneš, Štefánik) a druhou světovou válku (Beneš, Drtina, Jan Masaryk, Laušman) a tisíce dalších po únoru 1948, nepočítaje v to emigraci z ekonomických důvodů v 19. století (USA) a novodobou v šedesátých letech po srpnu 1968. Další hrozně slovo v emigraci je pro exulanta slovo Foreigner - Ausländer - Cizinec, vyslovované často i s opovržením! To platí především pro anglosaský svět (Anglie - Austrálie - Kanada i USA)! Výjimkou jsou jen dívky a ženy, pokud se provdaly za Anglosasa!

I když se mne osobně tato diskriminace netýká a netýkala, neboť jsem od prvopočátku poznal, co znamená foreigner - emigrant i v americké "zlaté kleci", odmítl jsem veškeré nabídky a místa v anglosaském světě. Ovšem měl jsem to veliké štěstí, že jsem odešel z té zlaté klece přímo do slovanské, bratrské Jugoslávie společně s Bohumilem Laušmanem a trvale zůstal v Evropě. Na mnoha stech případů českých exulantů jsem si ověřil tato vzpomínání tvrdě skutečností na "Západě", abych mohl vyslovit toto pravidlo:

Na světě nikdo - nikde - na nikoho nečeká!!!

Šanci na uspokojivé zakotvení v emigraci má ten, kdo z následujících tří podmínek má alespoň jednu:

- a) buď musí mít na "Západě" slušné konto nebo
- b) musí mít mimořádně velké znalosti a kvalifikaci nebo
- c) musí mít mimořádně dobré spojení - kontakty.

K tomu se rozumí samo sebou dobré zdraví a jazyková znalost!

Jestliže ale nemá muž ani jednu tuto podmínku, pak ať na žádnou emigraci ani nepomýšlí!

Tolik tedy moje osobní zkušenosti a názory po téměř 40letém pobytu v exilu! Zcela jiná je přirozená věc poznat

svět, cizí řeči, zvyky, kulturu, národy, lidi, ano, to je vlastní obohacení.

A nyní závěrem této mojí monografie bych chtěl naprosto upřímně a pravdivě vyslovit i napsat moji osobní charakteristiku, názory, příslušnost a postoj k mému okolí! Jako rozený individualista já se nemohu schovávat za nějakou hromadu lidí, ať národ, náboženství, politickou organizaci a spolky všeho druhu! Já je mohu podpořit, být členem, návštěvníkem atd. ale tak, jak mohu obdivovat jedince, tak málo i respektuji masu! Hrdě se hlásím ke svému, řekl bych, i velmi skromnému původu, sociálně demokratickému politickému názoru, neboť pevně věřím ve zlatou střední cestu, která se nachází někde uprostřed mezi supervelmocemi. Pokud jde o náboženství, já jsem poznal ve své praxi, biochemickém i anorganickém výzkumu sta přesných přírodních zákonů! Domnívám se tedy, že tyto zákony mají také svého zákonodárce! Jestli jej nazveme bohem, prozřetelnosti nebo vyšší mocí, to není rozhodující, ale věřím, že existuje!

Proč se hněvat na ty, kterým se nelíbí naše písničky?

Kde domov můj?

hudba: František Škroup

text: Josef Kajetán Tyl

Každý školák ví, že píseň Kde domov můj pochází ze hry se zpěvy Fidlůvačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka.

Málokdo však tuší, že tato hra

jejíž premiéra byla ve Stavovském divadle roku 1834, byla napsána skoro z jedné třetiny německy. Díky překladu Josefa Wenziga v druhé polovině minulého století se stala i píseň Kde domov můj nesmírně populární také v Německu, kde se zpívala pod názvem Das Tschechische Lied

1.
Kde domov můj,
Kde vláši má?
Kde bují po lučinách,
Kde žijí po skalínách,
Kde žijí v kraji té zara květ,
Zeměť ráj to na pohled,
Kde to ještě ta krásná země,
Kde česká domov můj,
Kde česká domov můj.

2.
Kde domov můj?
Kde domov můj?
Kde žijí krásní dobudilci,
Kde žijí v kraji té zara květ,

3.
Wohin gehst du, zürst a jbar
K tu istu in idora jmar;
Es ge Gschü samne piemé
(Meji Gschü domov můj)

4.
Kde domov můj,
Kde vláši má?
Zam kde trojji po lučinách,
Kde žijí v kraji té zara květ,
Kde žijí v kraji té zara květ,
Kde česká domov můj,
Kde česká domov můj.

5.
Kde domov můj,
Kde domov můj?
Zam kde ještě wérne dímec,
Po lučinách tráwn fete,

Kramářské vydání z minulého století

Ne každý byl šťasten, když se píseň stala součástí československé hymny. Starost prezidenta-osvoboditele, zda slova hymny budou vyhovovat početné německé menšině v českých zemích, byla ale bezdůvodná. Řada kritiků napadala její "cukrandlový, nečeský" "nápěv a "naivní" text. I později po druhé světové válce, provedl jisté pochybnosti o patřičnosti české hymny i Eduard Beneš. Jaroslav Siefert ho však uprosil, ať nám píseň z Fidlůvačky nebere.

Škroupův nápěv měl ovšem vždy mnohem více zastánců než kritiků. Profesor Ivan Vojtěch, ředitel ústavu pro dějiny hudby AV ČR říká: "Je to precizně postavená melodie, skuteč-

ná kvintesence Škroupova melodického umění. Dle šedé teorie má mít každá píseň jen jeden melodický vrchol. Kde domov můj má dva: tím prvním, mollovým, si Škroup velice působivě připravuje druhý, durový. Výsledkem je píseň velké citové naléhavosti".

Jako hymna je občanům známa pouze první sloka Škroupovy a Tylový text. Pokud jde o Tylův text, už výnos ministerstva školství z roku 1933 naznačuje, že nebyl považován za definitivní. Nikdo se však nezmohl ani nenabídl či prosadil jinou verzi. Výjimkou byl básník Šelepa, který na novém textu pracoval skoro deset let. Když byl s dílem konečně hotov a spokojen, rozhodl se, že ho v roce 1967, na sjezdu členů Svazu československých spisovatelů na Dobříši, představí tehdejšímu tajemníkovi ÚV KSČ J. Hendrychovi. Hendrych rozrušen odbojným vystoupením Ludvíka Vaculíka a jemu podobných, odstrčil Šelepu s rukopisem v ruce, a zmizel ve služebním autě. A tak nám Tylův text zůstal.

Všelijaké psi kusy se děly i se Škroupovou melodií. Orchestr Stana Kentona melodií na desku zdžezoval. Helmová kapela Žlutý pes dokonce touto skladbou jeden čas zahajovala své koncerty. Hejma na otázku proč to udělal odpovídá: "Právě proto, že se mi ta písnička líbí. Její harmonická struktura je zřetelně bluesová a text paradoxně existenciální. Slyším v ní staromódní lásku k vlasti i havlovskou krizi identity. Ale žerty stranou: dobrá pecka snese jakékoliv aranžmá, může to být valčík, ploužák i rock n roll. A naše hymna taková je.

František Škroup – výročí narození

3.6. 1801, Velké Osice u Hradce Králové - 7.2. 1862, Rotterdam

Skladatel a dirigent. Skladatel české hymny. Hudební základy získal u svého otce Dominika kantora ve Velkých Osicích. V Praze navštěvuje hlavní školu, biskupské gymnázium v Hradci Králové, dále studuje hudbu u ředitele katedrálního kůru F. Volkerta. Odchází do Prahy na studie práv. Škroup organizoval první českou operní družinu, pracoval jako korepetitor, zpěvák, dirigent (zpíval např. Dona Ottavia), od roku 1827 je druhý kapelník Stavovského divadla v Praze. Řídil různé kantátové, oratorní a symfonické koncerty při podnicích Jednoty hudebních umělců či na Žofinských akademii.

Po úspěchu své první opery "Dráteník" se už výhradně věnuje hudbě. V roce 1857 byl propuštěn ze Stavovského divadla, po zákroku tehdejšího ředitele J.A. Stoegera, který se obával Škroupovy popularity, načež působí jako kapelník Opery v Rotterdamu.

Je dodnes poněkud nedocenenou osobností, ačkoliv premiéra jeho Dráteníka 2.2.1826 je uznávána jako nepochybný mezník v dějinách českého hudebního divadla.

Opery:

Dráteník (1825-26), Der Nachtschatten (1827), Oldřich a Božena (1828), Udalrich a Božena (1833), Der Prinz und die Schlange (1829), Die Drachenhochle (1832), Libušin sňatek (1835), přeprac. (1850), Die Geisterbraut (1836), Drahomíra (1840), Der Meergeuse (1851), Kolumbus (1855).

František Jan Škroup

Jan Nepomuk Škroup – výročí narození

15.9. 1811, Velké Osice u Hradce Králově – 5.5. 1892 Praha
Skladatel, sbormistr a dirigent, bratr Františka. Sbormistr a od r. 1840 druhý kapelník Stavovského divadla, 1844-49 ředitel Žofínské akademie, 1872-82 opět druhý kapelník Stavovského divadla.

Opery: Švédové v Praze (1845), Der Liebesring (1860-61), Vineta (1864)

Napsal papežskou hymnu, která byla r. 1858 zavedena do všech rakouských škol.

Píseň "Bývali Čechové" z opery Švédové v Praze znárodněla.

Plný text projevu Václava Havla na bratislavské konferenci o NATO

(ČTK) - Český prezident Václav Havel 11. května jako host přednesl hlavní projev na bratislavské konferenci "Nové evropské demokracie: vůdcovství a zodpovědnost", na které se sešli představitelé deseti evropských zemí usilujících o členství v alianci. ČTK přináší plný text Havlova projevu tak, jak ho na svých internetových stránkách zveřejnila Kancelář prezidenta republiky:

Dámy a pánové, vážení přítomní, v České republice - podobně jako asi ve všech středoevropských, východoevropských a jihoevropských zemích, které se zbavily komunismu - se často mluví o tom, že patříme k Západu či chceme k němu patřit, že sdílíme západní hodnoty, ba že jsme je pomáhali v naší dlouhé historii spoluvytvářet, že jsme byli své příslušnosti k Západu násilně zbaveni, dokonce tak trochu i s jeho tichým souhlasem, a že je Západ tudíž povinen udělat vše pro to, abychom se do jeho lůna opět rychle vrátili. Necítíme to přitom jen jako věc jakési slušnosti k nám či nápravy pradáváné účasti Západu na evropském dělení, ale i jako věc jeho bytostného zájmu, neboť jakýkoli pokus o jeho trvalé rozdělení by nemohl mít v budoucnu jiné než tragické následky.

Co se v této souvislosti rozumí pojmem Západ? Je to celkem zřetelně geograficky vymezená část planety, respektive její region, který by bylo možné nazvat regionem euroatlantickým či euroamerickým. Stejně důležité jako vymezení geografické, ba v některých ohledech ještě důležitější, je ovšem vymezení hodnotové či tak říkajíc kulturní: Západ má v podstatě jednu společnou politickou a ekonomickou historii vyrostlou z téhož souboru duchovních zdrojů, přičemž charakteristické pro něj je, že díky své civilizační povaze a svému vnitřnímu étosu po dlouhá staletí významně ovlivňoval všechny ostatní regiony, aby posléze předurčil podobu celé dnešní planetární civilizace. Že v průběhu dějin exportoval do zbytku světa mimo bezpočtu skvělých věcí i hodnoty začasté víc než sporné - od principu násilné likvidace jiných kultur či potlačování jiných náboženství až po kult neustálé hospodářské expanze bez ohledu na její kvalitativní důsledky - je zřejmé. V dnešních souvislostech a speciálně pro nás je ovšem nejpodstatnější, že Západ prohlubuje a šíří tak základní politické principy, jako je právní stát, respekt k lidským svobodám, nezcižitelným právům a k lidské důstojnosti, demokratický politický systém, politická pluralita, občanská společnost a tržní ekonomika. Samozřejmě: k těmto hodnotám se dnes hlásí mnoho dalších zemí, ty však geograficky patří k jiným částem světa či kontinentům, a nelze je tudíž už z tohoto zcela vnějšího důvodu zahrnovat pod pojem Západ.

Evropské postkomunistické země k Západu skutečně patří. Historicky, kulturně, hodnotově i geograficky. Plným právem proto zdůrazňují, že byly ze západního společenství vyrvány násilím a že jejich přirozené místo je v něm. Potud je všechno v pořádku a nikdo rozumný nemůže tyto základní věci popírat.

Přesto se musím přiznat, že slyším-li naše nekončící rozpravy o naší příslušnosti k Západu, o západní orientaci naší politiky a o povinnosti západních organizací, jako jsou NATO a EU, nás brzy přijmout, mívám občas trochu rozpačitý pocit a cosi nejasného mi na nich vadí.

Zkoumám-li, co tento pocit způsobuje, zjišťuji, že to je nejspíš asi onen zvláštní a nepřiznaný příděch hodnocení, který pojmy Západ a Východ vinou komunismu - aspoň v našich poměrech a v posledních desetiletích - získaly. Sovětské panství jak v SSSR, tak ve všech satelitních zemích se vyznačovalo duchovním i fyzickým násilím, tupostí, ignorancí, prázdnotou, monumentalitou a všeobecnou zaostalostí velkohubě vydávanou za pokrok. Tyto vlastnosti tak nápadně kontrastovaly s kulturou a prosperitou demokratického Západu, že to nevyhnutelně svádělo k tomu, aby Západem bylo míněno dobro a Východem zlo. Pojem Západ se tak stal podvědomě i vědomě synonymem rozkvětu, kulturnosti, svobody a slušnosti, zatímco pojem Východ synonymem zaostalosti, tupého autoritářství a všudypřítomného nesmyslu. Tento skrytý pocit západní nadřazenosti a východní méněcennosti, byť by byl stokrát historicky vysvětlitelný kontrastem mezi západními poměry a vším, co přicházelo z Moskvy, tedy z Východu, není ovšem natrvalo udržitelný a není dobrým východiskem k novému uspořádání světa. Žádný geograficky a kulturně vymezený prostor nemůže být předem, jednou provždy a z principu vnímán jako kvalitnější než jiný.

Západ by se měl podle mne stávat opět pojmem morálně neutrálním. Neměl by v budoucnu znamenat nic víc a nic míň než určitý jasně ohraničený region současného světa, prostě jeden z jeho civilizačních okruhů vyznačující se společnou historií, kulturou, stupnicí hodnot, typem odpovědnosti i vlastními specifickými starostmi. Něčím podobným by se měl - přes všechny své dnešní očividně hluboké problémy - stávat i Východ.

Ano, dokud bude slovo Východ znít pejorativně a slovo Západ pochvalně, bude se jen velmi těžko budovat nový světový pořádek založený na rovnoprávnosti různých regionů. Není žádnou hanbou patřit k Západu a není žádného důvodu se k této příslušnosti nehlásit. Být západním člověkem nebo západní zemí ale neznamená být a priori něčím lepším. Totéž by mělo platit i o všech ostatních entitách dnešního světa. Za příslušnost k žádné z nich není důvod se hanbit a příslušnost k žádné z nich nezakládá právo považovat se za lepší druh lidské bytosti. Úcta k jiným identitám a jistota o rovnosti všech musí provázet tvorbu vskutku partnerského a mírového světového uspořádání založeného na obecném sdílení některých zcela fundamentálních mravních či mravně politických zásad.

Doba nadvlády bílého muže či Evropana či Američana či křesťana nad celou zeměkouli je pryč. Vstupujeme do nové éry a naší povinností je ctít se navzájem a společně usilovat o dobro všech.

S pádem komunismu - nečekaně rychlým - se rychle rozpadlo i bipolární rozdělení světa. Toto rozdělení, jak se záhy ukázalo, skrývalo jako tlustá opona skutečnou pestrobarevnost soudobého světa. Když se tato opona zvedla, lidstvo se najednou ocitlo tvář v tvář světu vpravdě multikulturnímu a multipolárnímu. Ale nejen to: ocitli jsme se ve světě, jehož jedinou šancí je tuto svou multipolárnost citlivě vnímat, upřímně respektovat a přijímat ji jako jediné smysluplné východisko nového typu lidského soužití na této zemi.

Tato nutnost je významně zesilována závratným a zároveň

riskantním civilizačním vývojem posledních let. Světová populace dále roste, neobnovitelných zdrojů rychle ubývá. Svět sužují prohlubující se rozdíly mezi bohatými a chudými národy. Jediná globální civilizace, otepínající dnes celý svět a vnucující mu tytéž výrobky, návyky, způsoby chování a způsoby komunikace, nás k sobě přibližuje, ale zároveň vyvolává protireakci v podobě rozvoje různých nacionalismů, fundamentalismů, fanatismů, ať už etnických, náboženských, sociálních či ideologických. Informační revoluce zesiluje globální propojenost každého s každým, likviduje veškerou cenzuru, ale zároveň otevírá nedozírné prostory lidské neodpovědnosti. Ve výčtu těchto globálních dvojsmyslností soudobého civilizačního vývoje by bylo možno pokračovat libovolně dlouho.

Obě zmíněné okolnosti - konec bipolárního rozdělení světa a civilizační pohyb nazývaný dnes globalizací - nutí i k radikálně novému přemýšlení o budoucím světovém uspořádání.

Mně osobně se zdá, že jedním z charakteristických prvků tohoto uspořádání bude rozvoj velkých regionálních seskupení, do nichž budou dnešní národní státy přenášet stále větší část svých dosavadních pravomocí, tak jako jejich jinou část budou zřejmě nuceny stále zřetelněji přenášet dolů, na různé menší vnitrostátní regiony a jejich samosprávy, na města a obce, jakož i do četných dalších struktur občanské společnosti. Decentralizace a integrace by tak de facto měly být jen dvěma stranami téže mince, respektive dvěma vyvažujícími se miskami jedné váhy. Dvojsmyslnosti globálních ekonomických tlaků a celkového civilizačního pohybu nemá smysl čelit jakýmkoli typem pětrosí politiky, izolacionismem, šovinismem či egocentrismem, ale naopak tím, že světový vývoj bude věcně reflektován a lidé a národy budou spojovat své síly k tomu, aby čelili všemu, co je na něm neblahé a nebezpečné.

Vážení přátelé, jedním z důležitých regionálních společenství dnešního světa je Severoatlantická aliance. Všichni víme, že vznikla k ochraně západního světa před sovětským expansionismem či k zadržování komunismu.

Tuto svou roli aliance dávno splnila. Studená válka a Varšavský pakt jsou součástí historie, a mnoho lidí si proto už delší dobu klade otázku, jaký smysl má NATO dnes. Kdysi dávno, ještě za komunismu, jsem si spolu s mnoha jinými - nejen disidenty v sovětském bloku, ale i četnými politiky na Západě - myslel, že bude-li jednou zrušen Varšavský pakt a zlomeno sovětské hegemonistické úsilí, ztratí důvod k existenci i NATO, které by proto mělo být rovněž rozpuštěno, aby mohla být hledána cesta k nějaké nové celoevropské bezpečnostní organizaci, vznikající ze společného úsilí západních demokracií a postkomunistických států tak říkajíc na zelené louce, a nezatížená tudíž svou vlastní minulostí z dob studené války.

Velmi záhy, už v přelomových dnech koncem osmdesátých let, jsem ovšem pochopil, že něco takového je nejen nereálné, ale především že by to bylo z několika důvodů velmi drahé, nepraktické, ba přímo nebezpečné. A že jedinou smysluplnou cestou je transformace NATO - jako organizace osvědčené a veskrze funkční - a jeho postupné rozšiřování. Což znamenalo, že NATO nesmí na jedné straně ustrnout ve své podobě z osmdesátých let a proměnit se v jakýsi klub veteránů studené války, ale že na druhé straně nemůže svým vymizením z mapy světa na dlouhou dobu, kterou by si vyžádalo budování něčeho nového, vyvolat bezpečnostní vakuum v celém euroatlantickém prostoru.

NATO má po pádu železné opony a po pádu komunismu samozřejmě jiné úkoly než v době studené války a musí čelit zcela jiným typům nebezpečí. Zatímco tehdy mělo viditelného a mocného strategického protivníka, dnes a hlavně v budouc-

nu musí být připraveno na nové hrozby, jakými jsou například těžko předvídatelné lokální konflikty způsobilé přerůstáním ve velké konfrontace, nenadálé útoky nejmodernějšími zbraněmi z různých směrů či pestrá paleta hrozeb přicházejících z pomezí organizovaného zločinu, terorismu a občanské války, přičemž - a to se už dnes potvrzuje - bude muset operativně plnit i funkci různých mírových sborů, garantujících v bouřlivých regionech jakýs takýs klid zbraní. Transformace a modernizace NATO a nároky vyplývající z rozšiřování o nové členy vyžadují pochopitelně dalekosáhlé změny vojenské doktríny, aliančních institucí a struktur, povahy vojsk, způsobu jejich řízení, jakož i důraz na jiné zbraňové systémy.

Poslední summit NATO a dokumenty, které byly na nich přijaty, jdou tímto směrem a prozrazují, že aliance si uvědomuje naprostou novost situace i novost svého soudobého a budoucího poslání. Nejviditelněji to prokázala tím, že se před dvěma lety rozšířila o tři nové země, které byly před pádem komunismu členy Varšavského paktu a podléhaly sovětské nadvládě. Toto rozšíření bylo podle mne aktem nesmírného historického významu. Byl to první vskutku reálný důkaz toho, že si Západ uvědomuje, co se pádem železné opony stalo a že tato opona skutečně nebyla jeho východní hranicí.

Z hlavního nástroje obrany demokratického světa proti sovětskému expansionismu se tak NATO začíná proměňovat v bezpečnostní organizaci vskutku regionální, v jednu z mnoha komponent budoucího multipolárního světového pořádku. Jinými slovy: NATO si uvědomuje svou dnešní identitu a prostor, kam až se může a má rozšířit. Tento prostor, který nazýváme Západem, se rozprostírá mezi Aljaškou na západní straně a Tallinem na straně východní. Není to prostor nikterak malý. Nicméně dovolují si upozornit, že svou rozlohou je srovnatelný se státem jménem Ruská federace a že co do počtu obyvatel je menší než jiný stát jménem Čínská lidová republika.

Mír, partnerství a spolupráce jsou myslitelné jen mezi těmi, kteří vědí, kým jsou. Vědomí vlastní identity je základním předpokladem jakéhokoli dobrého vztahu s někým jiným. Nevím-li, kdo jsem, kým chci být, co chci, kde končím a kde začínám, pak můj vztah ke světu a k mému okolí bude vždycky napjatý, plný podezírání, provázený komplexem méněcennosti zakrývaným velkohubým chvástáním. Kdo nemá pořádek v sobě či doma, pokouší se vnucovat jakousi svou zástupnou představu pořádku všem ostatním. Nedůvěra k sobě a nejistota o vlastní identitě probouzí zákonitě nedůvěru k celému světu, podezírání světa ze zlých úmyslů a posléze agresivitu, která může končit dobýváním cizích prostor či aspoň vnucováním své dominance i těm, kteří o ni nestojí.

Dámy a pánové, jak jistě tušíte, dostávám se k citlivému tématu. Totiž k tématu vztahu NATO a Ruské federace.

Na rozdíl třeba od Mexika, Švédska nebo Rakouska, které nejsou členy NATO, nicméně s ním sousedí, je Rusko, země mnohonásobně větší a mocnější než všichni ostatní sousedé aliance dohromady, trvale aliancí zneklidněno a její rozšiřování východním směrem se mu příliš nelíbí.

Myslím, že to má dva důvody. Prvním z nich je setrvačnost obecného mínění ze sovětských dob, kdy bylo totalitním systémem a jeho sdělovacími prostředky NATO po desetiletí líčeno jako sovětský úhlavní nepřítel. A do jisté míry právem: NATO sice nemělo žádné agresivní úmysly a nebylo dokonce ochotno pomáhat ani těm evropským zemím pod sovětskou nadvládou, které jejich údajný sovětský spojenec zákeřně vojensky přepadl, nicméně netajilo se tím, že je určeno k zadržování komunismu a že Sovětský svaz je jeho strategickým protivníkem. Že dnes je všechno jinak, Sovětský svaz ani Varšavský pakt neexistují, NATO má jiné cíle než v době studené války a chce být Rusku partnerem - to jako by zůstávalo Rus-

kem nepochopeno či nezaregistrováno. Časem se to, doufejme, změní, aspoň budou-li nové vládnoucí garnitury v Rusku dávat přednost realitě před populismem, zdravému rozumu před apelem na nacionální vášně, hledání přátel před hledáním nepřátel a budování otevřené demokratické společnosti před pěstováním resentimentů ze sovětské éry.

Vážnější je podle mého názoru druhý důvod ruského odporu k NATO. Je jím problém ruské identity či ruského sebeepochopení.

Zdá se mi totiž, jako by Rusko - navzdory nevidanému pokroku směrem k demokracii a tržní ekonomice - pořád trochu zápasilo s problémem, s nímž zápasí, pokud vím, víceméně po celé své dějiny. Totiž s otázkou, kde vlastně začíná a kde končí, co mu ještě patří a co mu už nepatří, kde ještě musí uplatňovat svůj rozhodující vliv a kde ho už uplatňovat nemůže. Nedostatek samozřejmého sebevědomí někoho, kdo si je jist svou identitou, a tedy i svými hranicemi, jako by byl pak nahrazován lehce imperiální rétorikou nacionální nabubřelosti, kterou známe dobře z úst lidí typu pana Žirinovského, ale která se v kulturnější podobě objevuje v Rusku v daleko širším měřítku. U tak veliké a mocné země mi například připadá téměř absurdní její děs z toho, že by tři malé demokratické republiky u jejích hranic mohly patřit k regionálnímu seskupení, kterému ona nevelí, stejně jako její potřeba budovat si kolem sebe ještě jakýsi sanitární kordon. To všechno navíc v době, kdy stovky transkontinentálních raket mohou během několika minut z Nevady zničit Moskvu nebo odněkud z Uralu New York.

Zajisté chápete, že když toto všechno říkám, nemluví ze mne ani zášť k Rusku, ani povýšenost, ani naopak strach z Ruska. Pokouším se pouze být upřímný, nazývat věci pravými jmény a dát najevo svou starost o dobré a přátelské soužití. Ale což si lze představit přátelství bez vzájemné upřímnosti?

Na rozdíl od mnoha západních politiků, kteří se chovají k Rusku podbízivě a neupřímně, v domnělém zájmu o mír a přátelství s ním, si myslím, že ve skutečném zájmu přátelství s Ruskem je naopak jednat s ním jako se sobě rovným a říkat mu do očí pravdu, byť jakkoli nepříjemnou. Jsem hluboce přesvědčen, že Rusko si nezaslouží, abychom se k němu chovali jako k malomocnému, postiženému či jako k dítěti, které vyžaduje zvláštní zacházení a jehož rozmary, byť by byly sebenebezpečnější, je třeba chápat či tolerovat. Takovýto přístup nejen Rusku nepomůže, nejen ho uráží, ale navíc ho jen utvrzuje v jeho přeludech či pochybných spádech. A nejméně si takovým postupem pomohou sami západní státníci, kteří se tímto chováním dostávají na šikmou plochu bezperspektivních kompromisů. Samozřejmě: Rusko hledá nově sebe samo, hledá nově svou identitu, hledá své postavení v dnešním světě, hledá svůj vlastní způsob bytí. Možná mu to hledání bude trvat dlouho. Ale to není důvod chodit kolem něj po špičkách. Všechny regiony dnešního světa mají své problémy, Rusko se svým sebeepochopením, Afrika se svou bídou, hladomorem a kmenovými válkami, Západ s dilematem, zda dopustí, aby civilizace, kterou dal a občas i vnutil světu, během několika generací sebe samu zničila, anebo zda kdesi v hlubinách svého vědomí a svědomí nalezne zdroje své obnovené odpovědnosti za svět.

Nikdo si tedy nemáme co navzájem vyčítat. Otevřeně spolu mluvit bychom však měli všichni.

Jaký by tedy měl být v budoucnu vztah mezi NATO a Ruskem?

Občas zaslechneme názor, že Rusku by mělo být též nabídnuto členství a neděje-li se tak, je to projevem diskriminace.

Rusko jako člena NATO si osobně moc představit neumím a hlavně si nemyslím, že by jeho členství čemukoli dobremu pomohlo.

Rusko je ohromná euroasijská mocnost, která bude vždycky hrát svou velmi specifickou roli ve světové politice. Ano, část Ruska leží v Evropě a ruské duchovní bohatství vždycky nesmírně ovlivňovalo zbývající Evropu, která naopak vždycky významně ovlivňovala Rusko. To ale neznamená, že by mělo být Rusko bez dalšího vázáno do regionu, který nazýváme Západem. Nikoli proto, že by bylo méněcennější, ale prostě proto, že by tím sama moderní strukturace světa založená na spolupráci různých zřetelně ohraničených regionů či historicky vzniklých entit ztrácela smysl: cokoliv by mohlo sahat kamkoliv, jakákoli rovnováha by byla rozbita, všechny regionální organizace by se mohly proměnit v soubor dalších a už zcela bezzubých replik Organizace spojených národů. Je dost vhodných prostředí k diskusi nejmocnějších zemí včetně Ruska - od Rady bezpečnosti OSN až po OBSE - a je dost dalších prostředí, kde je hlas Ruska součástí širokého a upřímného mnohohlasu, například Rada Evropy. Ale trochu zoufalá snaha o integraci všech se všemi a za každou cenu může vést nakonec jen ke zmatku a zkáze. Skutečnou cestou k míru je rovnoprávné jednání jednotlivých zřetelně ohraničených a identifikovatelných subjektů soudobého multipolárního světa. Anebo to snad nebyla v minulosti především jakási "rozmlženost okrajů", totiž právě nejasnost v tom, kde kdo začíná a kde kdo končí, co vedlo nejčastěji k válkám?

Existuje Zakládací akt, který vytváří předpoklady ke vskutku partnerské a rovnoprávné spolupráci mezi NATO a Ruskem. Myslím si, že to je správná cesta, byť prozatím bohužel málo využívaná, a že to je řešení nejen daleko přiměřenější celkové situaci a celkovému rozložení sil, ale i daleko důstojnější pro Rusko samé, které tu je de facto samo a právem postaveno na roveň společenství všech devatenácti členských zemí aliance.

S tématem hranic jednotlivých subjektů a regionálních společenství bezprostředně souvisí veledůležitá otázka východního konce Západu, a tím i eventuelní východní hranice NATO. Jinými slovy otázka možného členství tří pobaltských států. To je vlastně - pokud jde o vztah mezi NATO a Ruskem - dnes asi otázka vůbec nejdůležitější. Bělorusko zatím nejeví, zdá se, o NATO velký zájem. Ukrajina spatřuje svou budoucnost zřejmě spíše v samostatném postavení, garantovaném smlouvami jak s NATO, tak s Ruskem.

Pobaltské státy však dávají jasně najevo, že se cítí být nejen zeměpisně, ale především historicky a kulturně součástí Západu, a že tudíž mají eminentní zájem i o členství v NATO. Byly to, jak známo, před válkou samostatné státy a Sovětský svaz je násilně anektoval na základě zločinného paktu Ribbentrop-Molotov. Nechápu, proč by těmto třem svobodným zemím nemělo být co nejdříve nabídnuto členství, tím spíše, že se na ně intenzivně připravují. Ústup před jakýmsi geopolitickými či geostrategickými nebo možná jen čistě prestižními zájmy Ruska by byl v daném případě tím nejhorším, co by mohla aliance udělat. Byl by to návrat k paktu Ribbentrop-Molotov, uznání jeho legitimacy, uznání práva Ruska na jakýsi sanitární kordon, který ho má obklopovat, či na takzvanou zájmovou zónu eufemisticky nazývanou "blízké zahraničí", zkrátka uznání starého principu dělení světa a národů bez ohledu na jejich vůli. De facto by to bylo popření ideje Washingtonské smlouvy, na níž je aliance založena, totiž ideje, že demokratické země euroatlantického prostoru mají právo svobodně si zvolit způsob, jímž chtějí chránit svou svobodu, a že rozhodnou-li se pro kolektivní obranu, má jim být aliance zpřístupněna.

Času přitom moc není: po každém dalším odkladu by bylo přijetí těchto zemí těžší. Proto se domnívám, že mají být přizvány k členství už na nadcházejícím summitu aliance v Praze.

A ještě jeden důvod mluví pro takový krok: nepřizvat tyto

státy z ohleduplnosti k pocitům či strategickým úvahám Kremlu by ve svých důsledcích znamenalo přiznat, že strach Ruska z rozšíření NATO o tři pobaltské státy je oprávněný, tedy že NATO má skutečně agresivní či imperiální protiruské úmysly.

Vážení přítomní,
jak víte, v Praze byla v létě roku 1991 zrušena Varšavská smlouva, tento nástroj sovětské nadvlády nad velkou částí Evropy. Je skvělé, že se nyní uzavře velký historický oblouk tím, že Praha, která ležela ještě nedávno za železnou oponou, bude hostit příští summit NATO. Myslím si, že Praha, tato pradávna křižovatka trpkých i nadějných evropských dějin, si tuto velkou poctu a čest zaslouží. Byla-li místem, kde se před deseti lety definitivně zhroutilo bipolární uspořádání světa, tento temný produkt imperiálního násilí stalinského komunismu, pak je podle mne v hlubokém řádu věcí, stane-li se napřesrok místem, kde se bude definitivně stvrzovat uspořádání nové, založené na svobodné volbě národů. Až tímto nadcházejícím summitem bude tedy v určitém smyslu definitivně zbořena železná opona, byť dnes už existující jen jako svůj vlastní psychologický stín.

Důvody, proč je tak dobré, že tento summit bude v Praze, jsou ovšem daleko hlubší a širší než jen ty, že si to Praha zaslouží nebo že tím na pár dní k sobě upoutá pozornost světa.

Rekl bych, že význam této volby je několikerý:

1) Uspořádáním svého vrcholného setkání v nové členské zemi ukazuje aliance jasně, že nás spojenci nevnímají jen jako nucený přívažek či jako někoho, kdo byl přijat spíš jen ze zdvořilosti. Znamená to podle mne naopak, že jsme - myslím teď všechny tři nové členy - považováni za vskutku plnohodnotné, spolehlivé a důvěryhodné spojence. Což není jen pocta, ale především závazek.

2) Je-li aliance už pouhé dva roky po svém prvním rozšíření za linii bývalé železné opony rozhodnuta svůj příští summit uspořádat za touto linií, dává tím jednoznačně najevo, že to s budováním nového světového pořádku myslí vskutku vážně a že navzdory všem porodním bolestem a problémům, včetně nutných komplikací spojených s přistupováním zemí, jež byly součástí úplně jinak koncipovaného vojenského bloku, má odvalu vykročit novým směrem. Stručně řečeno: aliance touto volbou dává najevo, že se opravdu radikálně transformuje a stává něčím podstatně jiným, než čím bývala v dřívějších dobách.

3) Neumím si představit, že by se vrcholná schůzka NATO mohla konat v Praze, aniž by na ní aliance přizvala k členství další uchazeče. Uspořádání této schůzky v Praze je tedy nepřímým závazkem k dalšímu rozšiřování, a tudíž dalším důkazem, že princip "otevřených dveří" není jen planou frází.

4) Myslím, že bude-li se konat summit NATO poprvé na území bývalého sovětského satelitu, je to i jasná zpráva Rusku. Tato zpráva by měla znít: naše aliance jako regionální společenství je připravena všestranně spolupracovat s Ruskem jako se sobě rovným partnerem. Rusko však musí konečně vzít na vědomí, že posláním NATO není ho ohrožovat a že přibližuje-li se NATO k jeho hranicím, přibližuje se s ním naopak stabilita, bezpečnost, demokracie a vyspělá politická kultura, což je evidentně v jeho bytostném zájmu.

Pražský summit by tak mohl přispět nejen k hlubšímu seberepochopení aliance samé a k ještě zřetelnějšímu vyjádření její identity, ale mohl by být i výzvou k lepšímu seberepochopení Ruska, jeho vlastní identity, jeho vztahu k jiným, k tomu, aby v jeho politice převládlo střizlivé a věcné sebevědomí někoho, kdo nejsa trápen pochybnostmi o sobě samém, nemá důvody hledat si nějaké iluzorní nepřátele jako zástupné viníky vlastní nejistoty.

Kdyby se toto všechno podařilo, pak by pražský summit mohl mít vskutku přelomový význam v hledání nového světového pořádku vyrůstajícího ze vzájemného respektu rovnoprávných částí soudobé globální civilizace, jejich společného respektu k dobrým stránkám této civilizace a jejich společné vůle bojovat se vším, co lepší budoucnost lidstva naopak ohrožuje.

Kolik států a které pražský summit skutečně přizve, zatím není nikterak jisté. Diskuse, která nyní začíná, bude vedena zřejmě do poslední chvíle. Ze všech myslitelných faktorů, jež mohou konečně rozhodnutí ovlivnit, bych se tu měl zmínit o dvou.

Prvním z nich je připravenost jednotlivých kandidátských zemí. Všechny vědí, co mají dělat, nejen pokud jde o transformaci své armády, ale i v širší oblasti posilování demokracie, prohlubování podpory členství mezi občany a jejich vůle podílet se na obraně svých budoucích spojenců.

Druhým důležitým faktorem je, jak se osvědčíme my, to jest tři noví členové. Rychlost proměny našeho myšlení o obraně, rychlost a koncepčnost budování naší armády na nových principech, včetně její modernizace, restrukturalizace a jejího přezbrojení, schopnost přijímání společných standardů i společné vojenské kultury - a ze všeho nejvíce asi míra naší důvěryhodnosti, spolehlivosti a loajality - to všechno bude hrát důležitou roli. Aliance je velmi demokratická organizace a při hledání společného postoje se mohou svobodně střetávat nejrůznější názory. Jakmile ale rozhodnutí padne, je třeba za ním stát a nebojkotovat ho. To platí o všech demokratických organizacích a platí to tím spíš o svazku spojeneckém, který je odpovědný za bezpečnost mnoha lidí a mnoha národů.

Nejvíce spekulací je samozřejmě kolem otázky, o koho konkrétně se aliance rozšíří.

Jistota, že na ně dojde, že není v této věci skrytých politických ohledů k zájmům kohokoli třetího a že aliance sama se nebojí překračovat dál své dosavadní hranice, by měli mít všichni.

Pokud naše hostitelské Slovensko nepotká nějaký tragický zvrat, k čemuž věřím nedojde, má podle mého odhadu spolu s Slovinskem velkou šanci, že mu bude v Praze členství nabídnuto. Za Českou republiku mohou odpovědně říct, že bude takový krok vší silou podporovat. Podle mého mínění - a už jsem vysvětlil proč - by měly být osloveny i tři pobaltské státy. Ve hře jsou samozřejmě i naši bulharští a rumunští přátelé, jakož i všichni zbývající kandidáti. Přizvání, jak známo, neznamená okamžité členství. V našem případě trvalo přijímání dva roky. Může trvat i déle. Je možné, že bude přizván větší počet zemí, ale že skutečnými členy se budou stávat postupně. Existují nepochybně i další možné scénáře. Vše je zatím otevřeno. Jedno je však podle mého názoru jisté: aliance se stává nejen důležitým pilířem mezinárodní bezpečnosti, ale i pevnou, srozumitelnou a důvěryhodnou součástí architektury budoucího světového pořádku a příkladem solidární obrany lidských svobod. Bylo by skvělé, kdybychom se všichni v ní nebo s ní dočkali konce éry násilného dělení světa i konce útlaku člověka v našem regionu. Ale nejen to: bylo by skvělé, kdyby svou pozitivní radiaci přispívala k tomu, že na světě jako celku bude stále méně hromadného utrpení či obětí násilí. Mnoho evropských zemí, včetně České republiky, má dnes poprvé ve svých dějinách reálnou šanci, že jejich svoboda je vskutku dobře zaručována jejich dobrovolnou příslušností k pevnému spojeneckému svazku i jejich závazkem podílet se na společné obraně společně sdílených hodnot.

Dámy a pánové, využijme této šance!
Děkuji vám za pozornost!